

24.7.2020 STM/TTO/SY – JULKINEN KOOSTE

**”LOMITUSLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN 2020”
KOOSTE OTAKANTAA.FI –SIVUN KYSELYN PALAUTTEESTA**

Kyselyn avulla STM halusi kuulla lomituspalvelujen sidosryhmien näkemyksiä maatalouden rakennekehityksen vaikutuksista työvoimatarpeisiin, maatalouden muutosten vaikutuksista lomittajien osaamistarpeisiin sekä puoltavia ja vastustavia kantoja samoin kuin kehitysideoita liittyen STM:n alustavasti suunnittelemiin lakimuutoksiin ja lomituspalvelujen hallinnon kehittämiseen. Vastauksia saatiin Otakantaa –palvelussa 109 kpl ja lisäksi STM:n kirjaamoon tuli lausuntoja/ kommentteja 13 kpl. Myös määräajan 10.5.2020 jälkeen STM:n kirjaamoon tulleet palautteet huomioitiin kesäkuun 2020 loppuun saakka.

Tässä koosteessa kyselyn palaute on jaoteltu kysymyksittäin ja taustaryhmittäin. Joidenkin kysymysten vastaukset on saatettu siirtää toisen kysymyksen alle, koska vastauksen sisältö ei ole sopinut alkuperäiseen kysymykseen, vaan on sopinut toiseen kysymykseen. Samaa aihepiiriä tai kantaa koskevia kommentteja on myös saatettu järjestellä, yhdistellä ja kieliasua on saatettu muotoilla. Joitakin tunnepitoisia ilmaisuja on kuitenkin jätetty ennalleen, koska tunnepitoinen kieli vahvistaa palautteen sanomaa. Palautteen järjestely ja muokkaus on tehty, jotta monipuolisesta palautteesta on helpompi tehdä johtopäätöksiä.

Turkistuottajia ja poronhoitajia koskeva palaute on koosteessa keltaisella pohjalla lukemisen helpottamiseksi, koska kommentteja on vähän.

KYSYMYS 1) Miten maatalouden rakennekehitys vaikuttaa maatalousyritysten työvoimatarpeisiin?

Miten rakennekehitys vaikuttaa eri tuotantosuunnilla työvoiman tarpeeseen? Ratkeako tarve automatisoinnilla, urakoinnilla, työvoiman vuokraamisella vai palkkaamalla työntekijät? Miten muutos vaikuttaa yrittäjien tehtäväosuuteen välttämättömistä kotieläinten hoitotöistä?

<p>MAATALOUS- LOMITUSPALVELUN KÄYTTÄJÄT</p>	<p>Maatalousyritysten määrä vähenee, mutta niiden koko kasvaa jatkuvasti, eli pinta-alat ja eläinmäärät kasvavat. Maatalousyrityksissä tehdään investointeja. Kaikki lisäinvestoinnit vaativat suunnittelua, laskelmia ja kannattavuuden parantamista.</p> <p>Urakoinnin tarve kasvaa ja sillä on oma tärkeä osuutensa. Urakointia ja muita ostopalveluja käytetään, koska yrityksen koko vaatii sitä. Kaikkia töitä ei enää tehdä itse tai itselle ei kannata hankkia kaikkia koneita. Esimerkiksi peltotöitä urakoidaan, jotta peltotyöaikaan saa kaiken hoidettua ja ei itse tarvitse tehdä 24/7 päiviä. Toisaalta maatalousyrittäjien yhteiskumppaneiden määrä vähenee. Esim. säilörehuntekijöitä ei löydy kaikissa paikoissa silloin, kun säilörehua pitäisi tehdä. Myös poikimisapua voi olla vaikea saada.</p>
--	---

Kasvavissa maatalousyrittäjissä tarvitaan myös enemmän koulutettuja, osaavia ja ammattitaitoisia työntekijöitä, myös vuokra-työvoimana ja kausityövoimana. Työntekijöitä ei kuitenkaan löydy helposti. On haasteellista löytää sellaisia työntekijöitä, joilla on oikeasti halu tehdä työtä ja joilla erityisesti eläinten havainnointi sujuisi hyvin. Vuokraus tai palkkaus on myös hankalaa, kun raha on tiukassa, mutta suurin ongelma on tekijöiden puute. Varsinkin maitotiloilla on huutava pula työntekijöistä. Valitettavasti koulutusjärjestelmä on pahoin ajettu alas ja varsinaisen ammatin opettaminen jäänyt toissijaiseksi yrittäjyyden ajaessa ohi. Osaavia opettajia ja oppilaitoksia vähän. Maatalousyrittäjille ei löydy myöskään jatkajia. Yhden kommentoijan mukaan rakennekehitys ei kuitenkaan vaikuta mitenkään työvoimatarpeisiin.

Automaatio ja toiminnan tehostaminen lisääntyvät. Esim. yksi ihminen hoitaa isompia robottinavettoja ja eläimiä on enemmän per hoitaja. Lypsyrobotti lypsää lehmät. Maatalousyrittäjän ammattitaito on korkea, kun joka vuosi tulee uutta, esim. robottinavetta appeella. Myös muun työvoiman osaamisvaatimukset kasvavat automatisoinnin myötä. Enemmän atk-osaamista vaaditaan. Toisaalta kaikilla ei ole varaa tai sellaisia rakenteita eläinsuojissaan, että tarvittavia investointeja pystyisi tekemään, koska automatiikka on kallista eikä toimi kaikissa ympäristöissä ja tilanteissa.

Automatisoinnilla voidaan keventää joitain töitä, mutta se ei kuitenkaan ole suoraan ratkaisu työvoimapulaan. Esim. kuivituksen voi automatisoida, mutta se maksaa maltaita ja pitää olla kolaamassa ensin kakat pois parsista. Ei ole vielä kehitetty parsia putsavaa robottia. Rutilät robotti putsaa jo. Mutta nekin ovat sellaisia, että välillä saa palauttaa robotit lataukseen. Kun eläinten kanssa on tekemisissä, niin voi olla sairas eläin edessä tai kone on likainen tai koneessa menossa joku osa vaihtoon.

Vaikka töitä voidaan automatisoida hyvinkin pitkälle, eläinten kanssa tarvitaan aina ihmistä valvomaan automatiikkaa ja käyttämään koneita. Automatisointi lisää työntarvetta, koska automaatio vaatii jatkuvaa 24/7 -valvontaa ja henkilön, joka pystyy kuittaamaan hälytykset ja ratkaisemaan siitä syntyneet ongelmat. Virheilmoituksiin on reagoitava ja koneita on korjattava (huoltomiehen tarve). Koneet vaativat paljon huoltotoimia, kun ne menevät vanhaksi.

Automaatio ei vapauta maatalousyrittäjiä perustöistä, vaikka fyysinen työ helpottuu. Kaikkea ei voi automatisoida, kun kyse on elävistä olennoista. Eläimistä ei tule robotteja. Edelleen eläinten terveyttä ja hyvinvointia on seurattava ihmissilmällä. Kone ei voi koskaan korvata täysin ihmistä. Aina pitää olla ihminen, joka "lukee" eläintä ja tulkitsee koneen antamaa tietoa. Eläinten hoitoa ei voi lopettaa, vaikka automaatio auttaa: ihminen, eläinsilmä ja ammattitaito eivät ole korvattavissa.

Laajentavilla tiloilla maatalousyrittäjien työmäärä kasvaa, vaikka käytettäisiin enemmän urakointipalveluita tai palkkatyövoimaa. Jos eläinmäärä kasvaa ja maatalousyrittäjä haluaa, että tilan tuotanto pysyy toimivana ja kannattavana, täytyy maatalousyrittäjän oman työpanoksen ja osaamisen olla merkittävässä osassa. Suuremmat maatalousyrittäjät merkitsevät sitä, että maatalousyrittäjällä menee työaikaa enemmän suuremman kokonaisuuden johtamiseen sekä toiminnan suunnitteluun, organisointiin ja valvontatyöhön, jotka tulevat yhä tärkeämmiksi. Maatalousyrittäjien tehtäväosuus välttämättömissä kotieläinten hoitoissa vähenee. Kun palkataan työntekijöitä, maatalousyrittäjistä tulee enemmän työnjohtajia, jotka johtavat, suunnittelevat ja tarvittaessa tuuraavat työntekijöitä.

Maatalousyrittäjien henkinen paine kasvaa, kun mm. huolehditaan, että työt tulee oikein ja määräajassa tehdyiksi. Maatalousyrittäjän vastuu ja riskit kasvavat merkittävästi. Yksiköiden kasvaessa maatalousyrittäjään liittyvä henkilöriski kasvaa myös. Rutiinitöitä voidaan ratkaista automatisoinnilla, urakoinnilla ja työntekijöiden palkkaamisella, mutta päätöksentekoa ei. Maatalousyrittäjällä on edelleen vastuu tilansa toiminnasta, vaikka miten monta työntekijää olisi.

Normaalitilanteessa - asioiden mennessä hyvin - automatisointi, urakointi ja työvoiman käyttö osaltaan helpottavat työntekoa ja sen kuormittavuutta. Toisaalta työmäärän kasvaessa ollaan enemmän riippuvaisia myös näistä ulkoisista avuista. Eläinten hoitotyöt on tehtävä päivittäin tilanteesta riippumatta. Yrityskoon kasvaessa maatalousyrittäjien osuus varsinaisten välttämättömien rutiinitöiden osuudessa vähenee, joten poikkeustilanteiden organisointi käy haasteellisemmaksi. Ulkoisten apujen haa-voittuessa eivät välttämättä maatalousyrittäjän omat voimavarat riitä eikä välttämättä ole mahdollisuutta selvittää omin avuin puuttuvasta ulkoisesta avusta.

Tilojen tarve lomitukseseen tulee eriytymään tilakokojen vaihtelun kasvaessa. Tulee isoja tilakohtaisia eroja. Automatisointi ja toiminnan tehostaminen vähentävät lomitustarvetta. Siten osalla tiloista kunnallisen lomittajan tarve muuttuu, kun on palkattua työvoimaa ja automaatio muuttaa työnkuvaa. Mutta vielä on paljon tiloja, jotka tarvitsevat lomittajia. Jatkossakin suurin osa tiloista on siinä kokoluokassa, ettei niillä voi olla kokoaikaisesti työllistettyjä työntekijöitä. Lomitus on tärkeää ja sille on tarvetta myös tulevaisuudessa, jotta tuotantoeläimet ja niiden omistajat voisivat jatkossakin hyvin ja olisi mahdollisuus saada työstä vapaata.

Kaikkein isoimmilla tiloilla on omia työntekijöitä palkkalistoilla, joten lomitukselle ei ole niin tarvetta. Esim. isoilla kahden robotin navetoilla on palkattua työvoimaa. Toisaalta todella isoilla tiloilla, jotka työllistävät useita työntekijöitä, lomituspalvelut ovat kokonaisuuden yksi osa. Keskikokoisilla tiloilla tullaan lomitusta tarvitsemaan jonkin verran, mutta ei ehkä kuitenkaan

niin paljoa kiireellistä sijaisapua kuin pienellä tilalla. Pienillä tiloilla ei ole realistista mahdollisuutta hankkia palkkatyöntekijöitä, koska kokoaikaiselle työntekijälle ei olisi tarpeeksi töitä tarjolla, jotta hakijoita olisi tai jotta se olisi kannattavaa. Pienet tilat sinnittelevät omin päin ja tulevat jatkossakin olemaan vahvasti lomituksen tarpeessa, koska muutoin yrittäjä(t) ei(vät) pääse ikinä lomalle ja sairastuminen olisi uhka toiminnan jatkamiselle ja eläinten hyvinvoinnille.

Tällä hetkellä maatalousyrittäjä tekee itse suurimman osan kotieläinten hoitotöistä. Vaikka työväkeä palkataan, niin kyllä varmasti on tilan omistajilla myös tehtäväosuus, eli lomitustarvetta edelleen on. Karjanhoitoon sitoutuneiden ihmisten työmäärä ei ole vähenemässä. Välttämättömiin kotieläintöihin käytettävä aika ei välttämättä pienene. Erään kommentoijan mukaan maatalousyrittäjällä on paljon töitä, normaalissa 12 tunnin työajassa ei ehdi tekemään kaikkea tarpeellista, vaikka käytetään urakointia ja työntekijöitä. 12 tunnin työpäivä on normaali ympäri vuoden, 8 tuntia olisi luksusta. Toisaalta toisen kommentoijan mukaan välttämättömän karjanhoitotyön määrä ei suuressakaan yksikössä ole täyttä 8 tunnin työpäivää, vaikka tilojen yksikkökoko kasvaa. Työ on silti kahdessa eri jaksossa.

Isolla karjatilalla on yhä enemmän päivittäin tapahtuvaa "tilanteen hallintaa, seuranta ja organisointia", jota yrittäjä tekee. Tämä on siis myös välttämätöntä päivittäistä työtä. Perinteisempää rutiinityötä, kuten parsien puhtaanapito, lypsystä huolehtiminen, ruokinta ja vasikoiden hoito, on helpompi teettää työntekijällä (5 pv/vk) ja tähänkin kuuluu päivässä yhden ihmisen työpanos.

Eräs kommentoija kertoo, että vaikka heidän tilallaan otettiin työntekijä laajennuksen myötä, heidän oma työtuntimääränsä ei vähentynyt navetassa. Silti työntekijän ottaminen vähensi maatalousyrittäjille (kaksi henkilöä) kuuluvaa vuosiloman päivittäistä tuntimäärää, mikä on kommentoijan mielestä väärin. On kohtuutonta, että työntekijän työpanos vaikuttaa lomituksen työtunteihin. Tilan laajentaminen ja työntekijän ottaminen ei kommentoijan mielestä ole mitenkään vähentänyt hänelle kuuluvaa vuosiloman määrää. Työntekijä oli otettu tilanteessa, jossa tilaa oli kasvatettu reilusti, työmäärä oli siis kasvanut eikä yrittäjäpariskunta enää ehtinyt tehdä kaikkia töitä. Kommentoija katsoo, että ihan kuin loman määrän ansaitseminen jotenkin heikentyisi, kun kasvatat tilaa ja otat työntekijän.

Rakennemuutos, automaatio ja ulkopuolinen työvoima eivät vaikuta merkittävästi yrittäjien tehtäväosuuksiin välttämättömissä hoitotöissä eikä poista lomituksen tarpeellisuutta. Vaikka kotieläintuotannon automatisoinnin lisääntyminen keventää fyysisistä töitä niin samalla lisääntyy ympärivuorokautisen valvonnan tarve ja tämä on otettava huomioon yrittäjien tehtäväosuuksien tuntimäärissä ja lomittajien työajassa. Työtunteja on tosin vaikea laskea, kun tietokoneen seuraamisaikoja on paljon ja esim. kamerasta poikimisen vahtamista.

Automaatio ja ulkopuolinen työvoima saattavat muuttaa yrittäjän työnkuvaa kotieläinten hoitotyössä enemmän "varallaoloksi". Yrittäjän tehtävä on toimia ongelmatilanteissa, kuten konerikoissa ja työntekijöiden/lomittajien sairastuessa. Teknologian hallinta ja korjaaminen vaativat erikoisosaamista, jota ei välttämättä lomittajilla ole. Erityisesti automaattilypsy ja monimutkaiset ruokintalaitteet saattavat vaatia tilan omaa väkeä 24/7 päivystykseen. Yrittäjä ei voi aidosti irtaantua töistä, jos valvonta ei pe-
 laa lomituspäivän toimesta ja tämän takia yrittäjiä ei tule myöskään velvoittaa pitämään lomia yhtä aikaa.

Tehtäväosuudet perheviljelmätiloilla säilyvät edelleen, sillä karja on hoidettava kaikissa olosuhteissa ja tilanteissa 24/7/365. Rakennemuutoksen myötä eläinten ryhmittelyt ja tarkempi hyvinvoinnin seuranta lisääntyvät oleellisesti, työnkuva saattaa muuttua (työnkuva saattaa keventyä fyysisesti), mutta varsinainen työaika ei katoa mihinkään. Työtavat muuttuvat. Työ tuskin vähenee.

Lomitustehtäviin tarvitaan joustoa. Esim. jos eläin poikii, niin lomittaja saisi hoitaa eläimen. Tai jos tulee robottihälytys, lomittaja voisi hoitaa sen. Tai jos lehmä halvaantuu, lomittaja saisi odottaa eläinlääkärin ja auttaa eläimen ylös. Silloin ei tarvitsisi tilanväen ajaa lomalta kesken hoitamaan halvauslehmää, kun ei ole varamiestä ystävapiirissä tai varaa palkata työvoimaa lomitusten poikimisiin ja hälytyksiin erikseen. Myös paalirehun tuonnit pellolta tulisi kuulua lomittajalle, muuten rehut jäätyvät, jos ne tuo aikaisemmin valmiiksi.

Eläintenhoitoon voi siirtyä automaation myötä töitä, jotka perinteisesti ovat olleen yrittäjän hommia, eli esimerkiksi rehujen tai tuotantotarvikkeiden säännöllistä tilaamista, eläinmerkkirekisterin hoitoa, päätöksiä eläinten lopetuksesta/poistosta tai lääkitsemisestä tai kotieläinten hoidon laitteiden ylläpitävää huoltoa/tarkastusta/valvontaa. Osin tämä liittyy yksikön kasvuun, kun aikaisemmin harvemmin tehtävät työt muuttuvat viikoittaisiksi rutiineiksi.

Työajan (lomituspäivän) pitäisi olla joustava. Pitäisi olla suunniteltu työaika/viikko, joka sitten sumplitaan lomittajalle sen tilanteen mukaan, mikä kulloinkin on. Esim. sellaisiin karjoihin, joissa on vanhat vehkeet, tarvitaan työaikoihin enemmän joustoa, koska siellä tapahtuu enemmän rikkoontumisia ja siten enemmän odottamattomia tapahtumia.

Eri kotieläinalojen kannattavuuden erot sanelevat mahdollisuutta satsata tekniikkaan, ostaa urakointia tai palkata työvoimaa. Maatalous toimii tälläkin hetkellä taloudellisesti hyvin ahtaassa tilassa, eli kulurakenne karkaa kaiken aikaa tulojen edellä. Maatalouden yleinen heikko kannattavuus on johtanut siihen, että on paljon tiloja, jotka eivät pysty palkkaamaan tilalle työnte-

kijää tai ostamaan urakointia (ts. yrittäjien työaika on lisääntynyt entisestään tiloilla). Työvoiman tarve on akuutti, mutta jatkossakin maatalousyrittäjän on vain pidennettävä työpäiväänsä ja käytettävä sen lisäksi kaikkia mahdollisia muitakin keinoja. Lomituspalveluja käytetään työvoiman tarpeeseen. Lomitusta käytetään myös ruuhkahuippujen tasaamiseksi entistä enemmän. Eräs kommentoija kertoo, että heidän maitotilallaan työvoimaa tarvitaan enemmän ja enemmän, mutta kannattavuus on kuitenkin niin huono, ettei palkkaamista voida tehdä. Lomituspalvelut ovat tilan ainoa mahdollisuus varmistaa työssä jaksaminen ja sesonkiaikana (kevät, kesä) lisätyövoiman tarve hyödyntämällä tuettua maksullista lomituspalvelua. Toinen kommentoija kertoo, että lomitus on heille ainut henkireikä, vaikka navettaa onkin automatisoitu.

Lomitustuntien ja -päivien lisäämiselle on akuutti tarve. Esim. maksullisen lomituksen työtunteja tulisi lisätä nykyisestä vähintään 200 tuntiin/maatalousyrittäjä. Tällä hetkellä tiloilla on tilanne, jossa tilan kaksi yrittäjää tekee kolmen ja puolen henkilön työt, saaden siitä yhden tai yhden ja puolen henkilön palkan. Kestämätön tilanne niin jaksamisen kuin taloudellisten seikkojen vuoksi.

Maatalousyrityksissä tarvitaan osaavia ja maatalousyrityksen tuntevia lomittajia, jotka eivät vaihdu alituisen. Automatisointi ja konetyö muuttavat työn luonnetta ja lisäävät myös lomittajien osaamisvaatimuksia. Koulutuksen tarve lisääntyy. Lomittajilta tarvitaan ammattitaitoa, motivaatiota ja ahkeruutta. Pitää olla myös taitoa pienien vikojen korjauksiin. Ei huoltomiehet voi tulla pikkuvikojen takia. Tarvitaan myös isäntäväen, ei toisen lomittajan tekemää perehdyttämistä. Maatalousyrittäjän vastuu kasvaa niin kovaa vauhtia, ettei lomille löydy vastuun kantajaa. Koko tilan väki ei pysty lähtemään vastuun takia yhtä aikaa lomalle. Eräs kommentoija kertoo kaipaavansa niitä aikoja, kun oli hyvät lomittajat ja pääsi ulkomaille. Nykyään on vaikea löytää kahta hyvää lomittajaa, johon luottaa. Ongelmia tulee, kun lomittajat eivät pysty/osaa koulutautua tulevaisuuden korkeampaa ammattitasoa vaativiin tehtäviin.

Lomittajat vaihtavat työtä, kun eivät saa tarpeeksi työaikaa. Lomittajia myös jää työttömäksi. Toisaalta tiloilla on huutava pula osaavasta työvoimasta sekä välttämättömiin kotieläinten hoitotöihin että sitä tukeviin töihin. Ristiriitaista.

Ammattitaitoisia ja motivoituneita lomittajia saa, jos alan ammattilaiset, eli lomittajat, perustavat oman yrityksen. Tällöin lomittaja on itse vastuussa tekemästään työstä ja ei heti sairaana, kun saapuu tilalle. Itsejärjestetty lomitus organisaatioiden kautta yleistyy. Itsejärjestetty lomitus toimii. Kunnan lomitus ei toimi, jos lomitusaika on esim. kahdeksan tuntia ja kunnan lomittaja hutiloit kuusi tuntia ja häipyy. Yksityisten lomituspalvelun tarjoajien tulisi olla avoimesti näkyvissä, nyt ne ovat lomituväen takana.

	<p>Lomitus on todella tärkeässä roolissa kotieläintiloilla. Lomituspalvelu on osa huoltovarmuutta. Yrittäjillä on oltava oikeus vaapaaseen ja sijaisapuun. Lomittaja on tiloille se odotetuin henkilö, tilalliset arvostavat lomittajia - sitä samaa toivotaan myös valtiovallalta ja hallinnolta.</p> <p>Kasvava tuotanto tarvitsee lisää osaavaa henkilöstöä myös siipikarjatyöhön ja sen lomitukseen. Siipikarja-alalla palkataan lisää henkilöstöä, koska jo nyt automatisointi on tällä alalla pitkällä. Yrittäjän tehtäväosuus välttämättömistä kotieläinten hoitotoista vähenee selvästi, jos yrittäjä edes meinaa johtaa tilaa/yritystä.</p> <p>Lammastiloilla on vielä potentiaalia automatisointiin, mutta lammastalous on työvaltainen ala. Päivittäiset rutiinit ei-sesonkiaikoina on mahdollista teettää maatalousperusosaamisen vaativalla työvoimalla, mutta sesonkiaikojen (mittaukset, kerinnät, karitsointi) työt asettavat aika kovia vaatimuksia ammattitaidolle. Saattaa olla, että lammasyrittäjän oma työnkäyttö tulee jatkossa painottumaan yhä enemmän sesonkiaikojen töihin. Tämä ei aiheuta paineita "normaalilomituksessa" työntekijöiden erityiselle ammattitaidolle, mutta sijaisaputapauksissa (sairaus- ja äitiyslomat ym.) asettaa lomittajan osaamisen tosi koville. Tällä hetkellä kuulee monilta tahoilta, että päivittäistä joustoa ei ole lomituksessa tarjolla, hädin tuskin lypsykarjallekaan esim. poikimistapauksissa. Lammastilojen päivittäin vaihteleva välttämätön hoitotyö saattaa ajankäytöllisesti olla hyvinkin vaihteleva ja järjestelmän tulisi mukautua tähän.</p> <p>Hevostalouden töistä vain hyvin pieni osa on automatisoitavissa tai edes koneellistettavissa. Hevostalouden on hyvin työvoimavaltainen. Hevosyrityksissä maatalouden rakennekehitys ei muutenkaan näy samalla tavoin kuin muilla maatalouden sektoreilla, eli hevostaloutta harjoitetaan edelleen kohtalaisen pienissä yksiköissä, yhden tai kahden yrittäjän voimin.</p>
<p>PORONHOITAJIEN SIJAISAVUN KÄYTTÄJÄT</p>	<p>Kysymys ei kuvaa porotaloutta. Porotaloudessa on paljon ennakoimattomia riskejä, mm. luonnonolosuhteet (runsas lumi, maan jäätyminen jne.), jotka lisäävät työtaakkaa ja kuitenkin työt on hoidettava. Myös taloudelliset taakat lisääntyvät. Tämä kaikki aiheuttaa suurta painetta, stressiä ja uupumista ym. Tulisi luoda järjestelmä, josta saisi apua kriisitilanteessa, kun sitä tarvitsee eniten.</p>
<p>ETUJÄRJESTÖT</p>	<p>Nykyisenkaltainen rakennekehitys jatkuu. Kotieläintilojen määrä vähenee ja tilakoko suurenee. Esim. maitotilojen lukumäärä vähentyy vuosittain 6-8 % tahdilla ja etäisyydet pitenevät. Esim. lypsylehmien määrä per maitotila kasvaa keskimäärin 5-6 % vuositahdilla. Toisaalta tulevaisuudessakin tulee olemaan monimuotoisia tiloja aika pienistä perheviljelmistä suurempiin maatalousyrityksiin, joissa on useita työntekijöitä. Näyttää siltä, että meille muodostuu myös alueita, joilla on erittäin vähän kotieläintiloja ja sitten on alueita, joilla on paljon kotieläintiloja.</p>

Maatalouden rakennekehityksen etenemisessä on myös suuria eroja alueiden ja tuotantosuuntien välillä. Varsinkin Lapissa pienten tilojen suhteellinen osuus on vielä korkea, eikä laajamittaiseen rakennekehitykseen ole edellytyksiä, koska peltoa ei ole saatavilla. On kuitenkin oletettavaa, että pienemmätkin karjatilat jatkavat toimintaansa yrittäjien eläköitymiseen asti.

Automatisointi ja urakointi lisääntyvät, samoin kuin mahdollisesti ulkopuolisen työvoiman käyttö. Ammattiosaajista tulee olemaan pulaa. Rakennemuutos ei poista työvoiman tarvetta. Toimintaansa voimakkaasti kehittäneillä tiloilla olisi mahdollista käyttää ulkopuolista työvoimaa ainakin työhuippujen aikana, mikäli sitä olisi saatavilla. Ainakaan Lapissa tällaisen työvoiman tarjontaa ei ole.

Maatalouden ammatillisen koulutuksen houkuttelevuus on heikentynyt, eikä alalle hakeudu riittävästi nuoria. Tilanne alkaa olla kestämaton. Asia on tullut selvästi esille, kun maatilat ovat valmistautuneet mahdollisiin korona-epidemian aiheuttamiin sairastumisiin, täydentävää tilapäistyövoimaa ei kerta kaikkiaan ole saatavilla.

Vaikka tapahtuu automatisointia, silti jatkossakin tarvitaan ihmisiä, jotka vastaavat eläimistä. Kaikkia maatalouden ja kotieläintuotannon töitä ei pystytä automatisoimaan. Esim. maidontuotanto on erittäin sitovaa työtä: eläimet on hoidettava joka ikinen päivä. Automatisointi tai työntekijöiden palkkaaminen voi tuoda tiettyihin työtehtäviin helpotusta, kuten lypsyyntä tai työhuippuihin. Tällöin taustalla on kuitenkin lähes aina investointi suurempaan tilakokoluokkaan.

Vaikka lukumääräisesti yksiköt vähenevät, työmäärä tiloilla lisääntyy. Laajentavilla tiloilla maatalousyrittäjien työmäärä kasvaa, vaikka käytettäisiin enemmän urakointipalveluita tai palkkatyövoimaa. Maatalousyrittäjät ovat yhä enemmän sidottuja maatalousyritykseen. Valvonta ja suunnittelu lisääntyvät. Yrittäjien ammattitaidon ja osaamisen tarve lisääntyvät. Samoin yrittäjien vastuu ja riskit kasvavat merkittävästi. Samaan aikaan kasvavat maatalousyrityksiin kohdistuvat vaatimukset ja odotukset, jotka koskevat hiilensidontaa ja yhä ympäristöystävällisempää tuotantoa sekä eläinten hyvinvointia koskevia säännöksiä. Ne kaikki johtavat maatalousyrittäjän kasvavaan psyykkiseen kuormitukseen.

Eläinten hoitotyöt on tehtävä päivittäin tilanteesta riippumatta. Yrityskoon kasvaessa, yrittäjien osuus varsinaisten välttämättömien rutiinitöiden osuudessa vähenee, joten poikkeustilanteiden organisointi käy haasteellisemmaksi. Normaalityötilanteessa asioiden mennessä hyvin automaatio, urakointi ja ulkopuolisen työvoiman käyttö osaltaan helpottavat työntekoa ja sen kuormittavuutta. Toisaalta työmäärän kasvaessa ollaan enemmän riippuvaisia myös näistä ulkoisista avuista ja näiden ulkoisten apujen

haavoituessa eivät välttämättä yrittäjän omat voimavarat riitä eikä välttämättä ole mahdollisuutta selvitä omin avuin puuttuvasta ulkoisesta avusta.

Urakointia voidaan käyttää työtehtävissä, jotka eivät toistu viikoittain, esim. kotieläinrakennuksen pesu. Päivittäinen työvoimantarve ei ratkea automatisoinnilla tai työvoiman vuokraamisella, vaan tietyn eläinmäärän ylittyessä palkatun työvoiman määrä kasvaa. Tilat palkkaavat työntekijöitä ja yrittäjien tehtäväosuus välttämättömissä kotieläinten hoitotoissa vähenee tai muuttuu valvontatöiksi ja johtamistehtäviin ja suunnitteluun. Toisaalta isoilla kotieläintiloilla yrittäjän osuus välttämättömistä kotieläinten hoitotoista ei välttämättä vähene, sillä se riippuu tilakohtaisesti yrittäjän ja työntekijöiden osaamisprofiileista.

Rakennemuutos ei poista lomituksen tarpeellisuutta, eikä myöskään vaikuta merkittävästi yrittäjien tehtäväosuuksiin. Maatalousyrittäjien tehtävänosuus on perusteltua laskea myös tulevaisuudessa nykyiseen tapaan.

Tehtäväosuudet perheviljelmätiloilla säilyvät edelleen, sillä karja on hoidettava kaikissa olosuhteissa ja tilanteissa 24/7/365. Rakennemuutoksen myötä eläinten ryhmittelyt ja tarkempi hyvinvoinnin seuranta lisääntyvät oleellisesti, työnkuva saattaa muuttua (työnkuva saattaa keventyä fyysisesti), mutta varsinainen työaika ei katoa mihinkään.

Investointeja (automatisointeja) tehdään pitkällä aikavälillä ja lomitustehtävät lisääntyvät/muuttuvat hieman vuosittain. Eläinten terveydentilan ja valvonnan osuus painottuu enemmän ja raskas fyysinen työ vähenee. Automatisointi vaatii yrittäjiltä valvontaa ja varallaoloa 24/7, minkä tulee näkyä yrittäjien tehtäväosuudessa ja vastaavasti lomituspäivän pituudessa.

Kun yksikkökoko kasvaa, ennalta arvaamattomia lomitustehtäviä tulee päivittäin (poikimiset, sairaiden eläinten hoito), mikä tulee huomioida tehtäväosuudessa ja lomittajan työajan mitoituksessa. Nykylain ja Melan tulkinnan mukaan, mikäli tilalla on kaksi tai useampia yrittäjiä, tällaiset ”yllättävät” tehtävät kuuluvat sille yrittäjälle, joka ei ole lomalla. Tulkinta sopii varsin heikosti maatalouslomituksen perusajatukseen ”välttämättömistä kotieläinten hoitotoista” huolehtimiseen.

Lomituslakia uudistettaessa tulisi huomioida myös pakollisten välttämättömien kotieläinhoitotöiden lisäksi muut kotieläintiloilla välttämättömät työt.

Työajan laskentaa ei voi tehdä kaavamaisesti, tilakohtaiset erot ovat suuria ja tilan olosuhteet on huomioitava työaika mitoittessa kaikissa tuotantosuunnissa.

Paikallisyksikön palveluksessa olevaan henkilöstöön noudatetaan kunnallista virka- ja työehtosopimusta ja sen erityisliitettä 13, joka koskee ainoastaan maatalouslomittajia. Sopimus on varsin joustava työaikojen suhteen. Työpäivä voi vaihdella 0-12 tunnin välillä ja työaika tasoittuu 4 viikon jaksoissa. Mikäli työaikaan halutaan lisää joustavuutta, liukuva työaika voisi olla sellainen. Asia edellyttää kuitenkin sopijajärjestöjen yhteistä halua sopia asioita ja niiden reunaehdoista.

Suuri ongelma on maatalouden kannattavuuskriisi, koska markkinoilta saatavat tuottajahinnat eivät vastaa edes tuotantokustannuksia ja samaan aikaan maatalouden EU- ja kansalliset tuet ovat vaarassa laskea entisestään. Maatalous toimii tälläkin hetkellä taloudellisesti hyvin ahtaassa tilassa, eli kulurakenne karkaa kaiken aikaa tulojen edellä. Maatalouden yleinen heikko kannattavuus on johtanut siihen, ettei urakointiin tai työvoiman palkkaamiseen ole enää varaa (ts. yrittäjien työaika on lisääntynyt entisestään tiloilla). Keskikokoisilla ja pienillä tiloilla ei ole mahdollisuutta palkata ulkopuolista työvoimaa. Kokoaikaisen työtehtävän palkkaamiseen enimmällä osalla isoistakaan tiloista ei ole taloudellisia edellytyksiä. Tällä hetkellä tiloilla on tilanne, jossa tilan kaksi yrittäjää tekee kolmen ja puolen henkilön työt, saaden siitä yhden tai yhden ja puolen henkilön palkan. Kestämätön tilanne niin jaksamisen kuin taloudellisten seikkojen vuoksi. Työvoiman tarve on akuutti, mutta taloudellisia resursseja ei ole palkata ketään. On pidennettävä itse työpäiväänsä ja käytettävä lomitusta myös ruuhkaheippujen tasaamiseksi entistä enemmän. Lomitustuntien ja -päivien lisäämiselle on akuutti tarve.

Vuosiloma on ainut keino monelle kotieläinyrittäjälle irtaantua tilan päivittäisistä töistä. Rakennekehityksen myötä osa isoimmista tiloista käyttää myös säännöllisesti ulkopuolista työvoimaa, mutta se ei poista lomitussjärjestelmän tarvetta. Työ tiloilla on entistä sitovampaa ja lomitus mahdollistaa tilan töistä irtaantumisen edes 26 päiväksi. Päivien lisääminen 28 päiväksi on tavoitteenamme yrittäjien jaksamisen tukemiseksi.

Samanaikaisten lomien aikana ja yksinyrittäjien osalta tarvitaan aina myös varallaoloa, jos tilalta tulee hälytys. Varallaolojärjestelyt ovat entistä hankalampia, naapurustosta ei useinkaan löydy osaavaa henkilöä varallaoloon. Lomitussjärjestelmässä tulee olla myös jatkossa mahdollisuus varallaolon järjestämiseen.

Sijaisapulomitusta on kehitettävä niin, että myös maataloilla pystytään pitämään perhevapaita. Jotta nuoria saadaan maatalayritysten jatkajiksi, tarvitaan lomitussjärjestelmän tukea tilan töiden hoitamiseksi ja turvaamaan perhevapaat.

Maksullista lomitusta voi nyt ostaa 120 tuntia vuodessa, tuntien lisääminen toisi joustoa koko lomitussjärjestelmään, myös lomittajien työajan järjestämiseen. Maksullisen lomituksen työtunteja tulisi lisätä nykyisestä vähintään 200 tuntiin/maatalousyrittäjä.

Itsejärjestettyä lomitusta on kehitettävä. Lomituspalveluyritykset voivat mm. erikoistua eri tuotannonalojen lomituksiin ja tuoda täydennystä lomitustarjontaan.

Itsejärjestetty lomitus on sikäli ongelmaista, että siitä puuttuu valvonta täysin. Kun yhteiskunta jakaa rahaa, olettaisi siihen liittyvän jossain määrin valvontaa. Ongelmia on havaittu siinä, että lomituksen tekee tilan palkattu työntekijä tai lähisukulainen ”paperilla”. Lomituspalvelulain tarkoituksena on tukea maatalousyrittäjän sosiaaliturvan toteutumista, työssä jaksamista ja työurien pidentymistä. Lain tarkoituksen toteuttamiseksi tulisi valvontaa järjestää.

Lomitusjärjestelmää on kehitettävä sekä isojen että pienten tilojen tarpeisiin vastaavaksi. Tarvitaan joustavuutta lomittajan hankintaa ja ammattitaitoisia ja osaavia lomittajia. Jopa eri maitotilat tarvitsevat erilaisia ammattiosajia. Lomitus on todella tärkeässä roolissa kotieläintiloilla. Lomittaja on tiloille se odotetuin henkilö, tilalliset arvostavat lomittajia - sitä samaa toivotaan myös valtiovalalta ja hallinnolta. Toimiva, riittävän kattava ja tilanteen mukaan joustava lomitusjärjestelmä on myös Suomen huoltovarmuuden ylläpitämisen kannalta ensiarvoisen tärkeä. Ilman sitä nykyisen kaltaisissa poikkeusoloissa maatilat joutuvat lopettamaan toimintansa.

Naudanlihantuotanto jakautuu nautojen teuraskasvatukseen ja emolehmätuotantoon. Naudanlihantuotannossa tilojen rakenne on hyvin vaihteleva ja toiminta tiloilla on monipuolista. Lomituspalvelun tarpeet vaihtelevat isosti tilatasolla.

Nautasektorilla on automatisoitumisesta riippumatta yhä ja myös tulevaisuudessa käsityövaltaisia työtehtäviä, jotka vaativat ihmisen paikallaoloa. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta nauta laumaeläimenä vaatii ihmisen paikallaoloa ja havainnointia, jotta ennaltaehkäisevästi voidaan ajoissa havaita laumassa mahdolliset terveysongelmat. Nämä tehtävät ovat ehdottomasti päivittäisiä ja erittäin tärkeitä. Niiden tulee kuulua luonnollisena osana myös lomittajan työtehtäviin ja niiden vaatima työaika on laskettava lomittajan työaikaan.

Nautojen teuraskasvatuksessa kotieläintyöt ovat vuodenajasta riippumatta suhteellisen vakioita. Sen sijaan emolehmätuotannossa on kausittaisia töitä suhteellisen paljon ja päivittäiset kotieläintyöt ja päivittäinen työaika vaihtelevat eri vuodenaikoina merkittävästi. Päivittäin pakolliset kotieläintyöt vaihtelevat siis emolehmätiloilla vuodenaajan mukaan. Poikimakausien lisäksi kesäisin laidunnukseen liittyvä työ ja esimerkiksi etälaidunten tarkastuskäynnit kuuluvat työtehtäviin. Emolehmätuotannossa on tärkeää varmistaa lomituksen saatavuus myös poikimakausien aikana syksyllä ja keväällä sekä kesän laidunkauden aikana. Lomittajan työaikamitoitukseen toivotaan joustoa ja kausittaisten töiden vuoksi vaihtelevan työpäivän pituuden huomiointia.

Kananmunien ja siipikarjanlihan tuotanto ovat Suomessa kasvavia aloja ja ala tuottaa jo noin 45 % maan eläinperäisestä valkuaistuotannosta, kun lasketaan yhteen kotimainen kananmunien ja lihantuotanto. Siipikarjatilojen määrä on noin 550 ja rakennekehitys on edennyt viime vuosina nopeasti. Suurimmilla broileritiloilla on jopa yli 200 000 broileria, keskikokoisella broileritilalla on noin 60 000 broileria ja pienimmillä luomutiloilla on 4 800 broileria. Suurimmilla kanatiloilla on jopa yli 200 000 kanaa ja kanatilojen keskikoko on noin 14 000. Pääosa tiloista sijaitsee läntisessä Suomessa. Tilakoon kasvu ja alueellinen keskittyminen, tuotantotavan intensiteetti automatisoituine olosuhteineen, rehustuksineen ja ympärivuorokautisine valvontoineen, vastuu eläinten hyvinvoinnista ja terveydestä sekä tuotteiden turvallisuudesta edellyttävät lomitusjärjestelmän muutosta. Siipikarjatilalla eläinten hoito on työtä ja valvontatyötä ympäri vuorokauden, sillä poikkeustilanteet voivat aiheuttaa jopa puolessa tunnissa koko parven menettämisen. Näistä syistä uuden lomituslainsäädännön on pystyttävä vastamaan sekä nykyisten että tulevien siipikarjatuottajien tarpeisiin.

Sianlihan, siipikarjanlihan ja kananmunien (”yksimahaisten”) tuotanto on painottunut vahvasti eteläiseen- ja läntiseen Suomeen, joskin kananmunatuotantoa on myös Savon alueella. Tilakoot ovat kasvaneet merkittävästi ja samaan aikaan tilojen lukumäärä vähenee. Yksimahaisten tuotannossa automatisointi, urakointi, työvoiman vuokraus ja työntekijöiden palkkaaminen ovat jo käytössä varsin laajasti. Käytännössä rakennekehitys lisää osaavan työvoiman tarvetta, sillä tilakoon kasvaessa, automaation lisääntyessä, myös erityisosaamisen tarve lisääntyy. Yrittäjien osaamisen tarve kasvaa ja tehtäviin käytettävä aika lisääntyy. Kotieläintuotanto on vakavasti otettavaa yrittäjyyttä, jossa sekä talousosaaminen, teknologian ymmärrys sekä eläinten hyvinvoinnin seurannan ja havainnoinnin osaaminen ovat osa normaalia arkea ja jonka omaksuu käytännössä vain jatkuvan kouluttautumisen avulla.

Tuotannon sopimus- ja lakisääteiset ehdot vaativat käytännössä jatkuvaa läsnäoloa tilalla eläinten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisen tuotannon huolehtimiseksi. Yksimahaisten tuotannossa on oltava jonkun vastuuhenkilön hälytysvalmiudessa 24 tuntia päivässä, aina kun tilalla on eläimiä. Alan hyvästä teknologisesta kehittämisestä huolimatta yrittäjien arki on täysin sidottua tilaan silloin kun siellä on eläimiä.

Yksimahaisten kotieläintuotannossa kärsitään kroonisesta työvoimapulasta, eikä päteviä lomittajia ole kunnallisessa lomituspalvelussa juuri tarjolla. Alueellisesti tilanne vaihtelee melkoisesti. Yksi ihminen ei voi ottaa vastuuta ison tilan pakollisista tehtävistä, sillä se olisi mittava riski eläinten hyvinvoinnille. Korona-pandemian eteneminen on tuonut esille vakavia puutteita lomitusjärjestelmän ketterydessä varmistaa kotieläinten hyvä hoito vakavien ja akuuttien sairastumistapausten varalta. 20

minuutin myöhästymisen valvontalaitteiston hälytyksen tarkistamiseksi voi johtaa eläinten kuolemaan esimerkiksi ilmanvaihdon toimintahäiriöissä tai tulipalossa.

Käsite ”välttämättömät kotieläinten hoitotyöt” tulee määritellä selkeämmin koskemaan kaikkia tosiasiasa hoidettavia ja lainsäädännön- sekä tukikelpoisuuden edellyttämiä tehtäviä kotieläintuotannossa.

Se mitä lomituslainsäädäntö ei ota huomioon, on se, että suora eläimiin kohdistuva huolenpito ei yksin riitä huolehtimaan niiden hyvinvoinnista. Tuotantotaukojen aikana tehtävät huolto- ja pesutoimenpiteet ovat pakollisia toimenpiteitä, joilla turvataan kotieläintilan bioturvallisuus ja siten myös kotieläimistä saatavien tuotteiden elintarviketurvallisuus. Tuotantotauot ovat yksimahaisten tuotannossa käytännössä ainoa aika, jolloin yrittäjän ei ole pakko olla hälytysvalmiudessa. Näihin tauon aikaisiin tehtäviin on tarjolla palveluntuottajia, mutta niitä ei voi hyödyntää lomituspalvelun puitteissa, vaikka ovat pakollisia kotieläintenpitoon liittyviä toimenpiteitä, joilla taataan eläinten hyvinvointi ja terveys. Yksimahaisten kotieläintuottajien mahdollisuudet hyödyntää lomituspalveluita ovat varsin rajalliset. Lomituslain muutoksessa on tavoiteltava tasavertaista lomituspalveluiden hyödyntämisen mahdollisuutta. On kuitenkin otettava huomioon, että emakkosikalassa on käytännössä aina eläimiä, mutta tuotantotaukoja on vaihtelevin väliajoin porsaskasvatukseen tarkoitetuilla osastoilla.

Lammastilojen rakenne on hyvin vaihteleva ja toiminta tiloilla on monipuolista. Tilat keskittyvät esimerkiksi lihan suoramyyntiin, maisemanhoitopalveluihin, villatuotteiden valmistukseen ja myyntiin, jalostuseläinten kasvatukseen tai greencare-toimintaan. Lomituspalvelun tarpeet vaihtelevat isosti tilatasolla.

Lammasektorilla on automatisoitumisesta riippumatta yhä ja myös tulevaisuudessa käsityövaltaisia työtehtäviä, jotka vaativat ihmisen paikallaoloa. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta lammas laumaeläimenä vaatii ihmisen paikallaoloa ja havainnointia, jotta ennaltaehkäisevästi voidaan ajoissa havaita laumassa mahdolliset terveysongelmat. Nämä tehtävät ovat ehdottomasti päivittäisiä ja erittäin tärkeitä. Niiden tulee kuulua luonnollisena osana myös lomittajan työtehtäviin ja niiden vaatima työaika on laskettava lomittajan työaikaan.

Päivittäin pakolliset kotieläintyöt vaihtelevat lammastilalla vuodenajan mukaan. Kausittaisia töitä on muihin tuotantosuuntiin verrattuna enemmän. Esimerkiksi karitointi ajoittuu keväälle ja syksylle, mutta ei ole osa päivittäistä arkea vuoden ympäri, kuten joissain tuotantosuunnissa. Kerintä on esimerkki työstä, joka voi olla osa tilan päivittäistä arkea niillä, jotka hoitavat kerinnän itse. Osa tiloista käyttää kerinnässä ulkopuolista urakoitsijaa, jolloin työ ajoittuu kausittaisesti tietyille päville. Lai-

	<p>dunnus on lammastiloilla merkittävässä roolissa ja kesäisin laidunnukseen liittyvä työ ja esimerkiksi etälaidunten tarkastuskäynnit ovat merkittävä työtehtävä. Lomittajan työaikamitoitukseen toivotaan joustoa ja kausittaisten töiden vuoksi vaihtelevan työpäivän pituuden huomiointia.</p> <p>Suomessa on tällä hetkellä noin 74 000 hevosta ja 16 000 tallia. Varsoja Suomeen syntyy vuosittain noin 3 000 kpl. Suomalainen hevostalous on hyvin monimuotoista. Kasvatustoiminnan lisäksi tiloilla tuotetaan hyvin laajasti muitakin hevosalan palveluita; mm. täysihoito-, pihatto-, ratsastuskoulu-, ja valmennuspalveluita. Hevostalous on merkittävä maaseudun elinkeino, joka toimii maatilojen päätuotanto- ja sivutuotantosuuntana, sekä pelkästään maaseutuyrityksinä ilman maatilastatusta. Viime vuosina myös maaseudun liitännäistoiminnot ovat keskittyneet osaltaan myös hevostalouteen. Hevosiin liitetyt kuntoutus-, hyvinvointi-, elämys- ja matkailupalvelut ovat kasvaneet perinteisten palveluiden ja toimintojen rinnalla. Hevosiin liittyvä toiminta sekä hevosten rehujen tuotanto ovat tärkeä osa maataloutta sekä maaseudun yritystoimintaa. Hippoliiksen tekemän selvityksen mukaan hevosala työllistää noin 15 000 henkilöä ja välilliset vaikutukset ovat moninkertaiset erilaisten palveluntarjoajien ja hevostalouteen liittyvien toimialojen myötä.</p> <p>Turkistilojen keskikoko on kasvanut. Samoin on kasvanut ulkopuolisen työvoiman tarve viime vuosien aikana. Automatisoinnilla ei ole mahdollista suuresti helpottaa ainakaan turkistuotannon työvoiman tarvetta lähitulevaisuudessa. Myös ammattitaitoisen lomitussavun saanti on edelleen merkittävässä roolissa niin lomituksen kuin lisävapaamahdollisuuden osalta. Sairastapauksissa olisi hyvä, että myös turkiselinkeinossa olisi mahdollisuus sijaisapuun. Nyt vallitseva koronatilanne osaltaan myös luo paineita sijaisavun tarpeelle.</p>
LOMITTAJAT	<p>Tilakoko kasvaa, työt monipuolistuvat, tilat automatisoituvat. Kaikki työvoiman tarve ei ratkea automaatiolla, eli kaikkia työntekijöitä ei voi korvata koneilla/automaatiolla. Tiloilla tarvitaan tulevaisuudessa työntekijöitä ja työntekijöitä palkataan koko ajan enemmän tiloille, koska arki ei toimi ilman työntekijöitä. Ammattiosaajista tulee olemaan pulaa. Toisaalta keskikokoisilla ja pienillä tiloilla ei ole mahdollisuutta palkata ulkopuolista työvoimaa. Suuri ongelma on maatalouden kannattavuuskriisi, koska markkinoilta saatavat tuottajahinnat eivät vastaa edes tuotantokustannuksia ja samaan aikaan maatalouden EU- ja kansalliset tuet ovat vaarassa laskea entisestään.</p> <p>Käytännössä työntekijät on järkevintä palkata joko itse tai jaettavaksi parin tilan kesken. Tällaisiakin tilanteita on, että pienemmillä tiloilla yhteiset työntekijät vuorottelevat vuoroviikoin. Palkattavat työntekijät voivat olla juuri niitä hyviä lomittajia.</p>

Tapahtumat eläinhoidossa lisääntyvät: poikimiset, seminologin käynnit. Automaatio voi helpottaa osaa töistä, mutta kyllä perusasiat on vielä ihan ihmisen voimilla tehtävä, mm. lääkintä, poikimisen avustukset. Koneetkaan eivät yleensä pelaa ilman ihmistä. Varsinainen eläinten hoitotyö pysyy ennallaan. Eläinten tuotantoa, päivittäistä syömistä, lisääntymistä sekä vointia on seurattava käynneillä sekä manuaalisesti hoidettavia eläimiä että digiseurannassa olevia. Ratkaisut ja hoidot tekee ihminen.

Maatalousyrittäjien tehtävänosuus on perusteltua laskea myös tulevaisuudessa nykyiseen tapaan. Maatalousyrittäjien tehtävänosuus kotieläinten hoitotöissä ei enää suurene, pikemminkin pienenee, mutta maatalousyrittäjän työnosuus maatalousyrittäjien kokonaisuutena lisääntyy. Yrittäjiltä menee paljon aikaa paperi- ja peltotöihin, joihin eivät lomittajat ja karjatyöntekijät juuri puutu. Yleensä työntekijät tekevät karjanhoitotöitä ja se vaikuttaa jo nyt maatalousyrittäjien tehtävään. Lomittajien lomitustunnit voivat pienentyä. Toisaalta automatisointi vaatii yrittäjiltä valvontaa ja varallaoloa 24/7, minkä tulee näkyä yrittäjien tehtävään ja vastaavasti lomituspäivän pituudessa.

Tiloja ei saada ilmoittamaan työntekijöitään paikallisyksikölle. Isommilla tiloilla tilan työntekijöitä onkin lomalla, kun lomittaja on paikalla. Väärinkäytösten estämiseksi kaikkien tilalla työskentelevien tehtävät pitäisi olla tiedossa ja lisäksi lomittajalla tulisi olla tieto siitä, mitkä ovat lomitettavan maatalousyrittäjän tehtävät.

Nykykäytännön mukaan lomittajilla ei ole työnantajan antamaa tietoa maatalousyrittäjän tehtävistä. Eli lomittajat eivät tiedä, mitkä ovat kenenkin tehtäviä, ja yrittäjät ja tilojen työntekijät vyöryttävät herkästi muiden tehtäviä lomittajalle. Sitten lomittaja juoksee pää kolmantena jalkana työajan puitteissa, tai tekee työt ylityönä.

Ylityön selitystä ei aina hyväksytä ja lomittaja ei saa palkkaa siitä. Seuraavalla kerralla lomittaja kuittaa itsensä ulos työajan seurannasta ja jatkaa työt loppuun. Jos lomittaja ei ehdi tai selviä tehtävistään tai valittaa tai kantelee, niin lomittajalla ei ole välttämättä tilalle asiaa ja tilalle tulee joku muu lomittaja.

Tarvitaan lomittajia, jotka ovat valmiita kehittämään ammattitaitoaan jatkuvasti, kun tulee koko ajan uusia koneita käytettäväksi.

Lomittajien opastuspäiviä pitäisi lisätä ja maatalousyrittäjien ja Melan pitäisi ymmärtää, mitä opastus tarkoittaa. Jostain kumman syystä maatalousyrittäjät laittavat lomittajan putsamaan sontaa, vaikka lomittaja jo osaa sen homman. Lomittajalle pitäisi maatalousyrittäjän mieluummin opettaa ongelmien ratkaisua, esim. miten korjataan robotti tai hihnaruokkija. Yleensä maatalousyrittäjä ehtii tehdä korjaustyöt itse ennen kuin lomittaja ehtii paikalle katsomaan ja oppimaan, miten korjaustoimenpide

	<p>tehdään. Sitten ihmetellään, kun lomittajat eivät opi uusia taitoja. Sekin on ongelma, miten lomittaja saa palkkansa opastuspäiviltä, maatalousyrittäjän pitää allekirjoittaa opastuspaperi kymmenen kertaa.</p> <p>Vaihtuvien lomittajien on hankalaa rutinoitua tehtäviin niin, että ne tulisivat ajoissa tehtyä, se on haastavaa.</p> <p>Harvassa olevat maatilat tekevät lomittajien työmatkoista ylipitkiä ja se on ongelma työn jaksamisen kannalta.</p> <p>Itse järjestetyssä lomituksessa lomittajilla teetetään muitakin kuin välttämättömiä kotieläinten hoitotöitä.</p> <p>Paikallisyksiköiden tulisi palkata johtohenkilöstöä nimenomaan osaamisen ja tiedon perusteella. Ei paikkakuntalaisuuden.</p>
<p>LOMITUSHALLINTO</p>	<p>Maatalouden rakennekehitys näyttäisi jatkavan samaa linjaa, kuin aiemminkin, eli tilamäärä tulee vähenemään ja tilakoot tulevat edelleen kasvamaan. Puhtaat ns. perheviljelmät vähenevät. Nyt jo on nähtävissä se, että pienet perheviljelmät ovat loppuneet ja loppuvat. Pienten tilojen jatkajilla ei ole halukkuutta isoihin investointeihin, vaan vuokraavat/myyvät peltonsa pois ja käyvät muualla töissä. Toisaalta saattaa osittain tulla paluuta vanhaan, eli on joitakin tiloja, jotka ideologisista syistä haluavat olla omavaraisia kaikessa ja tehdä tilan työt perheen kesken.</p> <p>Urakoitsijoille lienee yksikkökoon kasvaessa enenevässä määrin urakointityötä peltopuolella. Tiloilla automatisointi lisääntyy. Automatisoituminen osin vähentää työvoimatarvetta, mutta laaja-alaisen osaamisen merkitys korostuu. Palkataan ammattitaitoisia työntekijöitä, moniosaajia. Toisaalta yksikkökoon kasvaessa työvoiman tarve osittain kasvaa, vaikka automaatio olisi käytössä. Isossa kuvassa isot, koneellistetut maatilat tarvitsevat yhä useammin vierasta työvoimaa, ovat erittäin pitkälle koneellistettuja ja vaativat työntekijöiltä monipuolista osaamista eläinhoidosta automaation käyttöön. Tilatyöntekijöitä tullaan käyttämään maataloilla varmasti runsaasti tulevaisuudessa. Käytetään myös työvoiman vuokrausta. Osaavan työvoiman tarve, kausitöitä lukuun ottamatta, on yleensä aika akuuttia. Ammattiosaajista tulee olemaan pulaa. Työvoiman tarvetta paikataan kaikilla keinoilla.</p> <p>Ns. syrjäkylillä on yksi iso tila, joka tarvitsee paljon pinta-alaa rehuntuotantoon ja lannanlevitykseen. Maksavat hyvää hintaa vuokrapelloista. Isot tilat käyttävät oman työn lisäksi palkattua työvoimaa karjataloustöissä ja teettävät urakoitsijoilla esim. viljely-, lannankäsittely- ja rehunteko- ja pesutyöt. Palkatulla työvoimalla on 5 päiväinen työviikko ja kesäloma.</p>

Maatalousyrittäjien koon kasvu aiheuttaa sen, että maatalousyrittäjät palkkaavat vakituisia työntekijöitä tekemään maatalousyrittäjien lomapäivät. Seurauksena yhteiskunnan tarjoama lomitus pikkuhiljaa kuihtuu. 10 vuoden päästä tilanne näyttää aivan toisenlaiselta kuin nykyään.

Automaatio lisääntyy, isommat, investoineet lypsykarjat ovat siirtyneet robottilypsyyn. Tulevaisuudessa enää ei eroteta niin voimakkaasti aamu- ja iltatöitä, vaan työt voidaan tehdä yhtäjaksoisesti, eivät ole enää niin kellonaikaan sidottuja. Isoissa yksiköissä on enemmän kunnossapitotöitä.

Kotieläintuotantoa ei koskaan voi automatisoida niin, että siellä ei tarvittaisi ihmistä. Aina kun ollaan elävien eläinten kanssa tekemisissä, tarvitaan käsipareja. Fyysinen työkuorma ehkä pienenee, mutta on huomattu, että henkinen taakka kasvaa, kun maatalousyrittäjät menevät liian suuriksi.

Rakennekehitys muuttaa työn luonnetta, yksikkökokojen kasvaessa työvoiman tarve kasvaa, päivittäin välttämättömissä karjanhoitotöissä työskentelee useita henkilöitä. Yrittäjien laskennallinen työaika pienenee, kun tilalla työskentelee ulkopuolista työvoimaa. Muutos saattaa vähentää yrittäjien tehtäväosuutta välttämättömiin kotieläinten hoitotöihin, kun yrittäjien on keskiyttävä enemmän yksiköiden johtotehtäviin, hallintotöihin, työnjohtotehtäviin. Automatisointi vaatii yrittäjiltä valvontaa ja varallaoloa 24/7, minkä tulee näkyä yrittäjien tehtäväosuudessa ja vastaavasti lomituspäivän pituudessa. Toisaalta yrittäjien osuus kotieläinten hoitotöistä myös vaihtelee osaamisen, kiinnostuksen, mieltymyksen ja työvoiman saannin mukaan. Osa yrittäjistä työskentelee itse nimenomaan kotieläinten hoitotöissä (talouden kannalta tärkeimmässä tehtävässä) ja osa teettää niitä mahdollisimman paljon ulkopuolisella työvoimalla. Yrittäjällä/yrittäjillä säilyy tehtäväosuus kotieläintenhoitotöissä. Maatalousyrittäjien tehtäväosuus on perusteltua laskea myös tulevaisuudessa nykyiseen tapaan.

Miten lomituspalvelulainsäädännössä huomioidaan tilatyöntekijät, tuleekin olemaan tärkeä kysymys uudessa lomituslakipaketissa, kun arvioidaan yrittäjien tehtäväosuutta sekä lomaoikeutta. Isoilla tiloilla on kysymys siitä, osallistuvatko yrittäjät eläinten hoitotöihin täysipainoisesti vai hoitaako tilatyöntekijä näitä tehtäviä osittain tai jopa enimmäkseen. Ketä tällöin lomitetaan, jos yrittäjälle myönnetään lomaoikeus? Vuosilomaoikeus on tällä hetkellä henkilökohtainen oikeus, joten lomittaja lomittaa tällöin vain kyseisen yrittäjän tehtäväosuutta. Tilakohtainen lomaoikeus olisikin näissä tilanteissa varteenotettava vaihtoehto. Mikäli pitäydytään edelleen henkilökohtaisessa lomaoikeudessa, on tällöin järkevää jakaa tehtäväosuudet edelleen yrittäjien oman tehtäväosuuden mukaisina. Mahdollisten tilatyöntekijöiden kohdalla olisi mahdollisuus tehdä joko niin, että tilatyöntekijät hoitavat oman tehtäväosuutensa lomitusten aikana tai lomittaja hoitaa tilatyöntekijöidenkin osuudet maksullisena lomitusena.

Pienempien tilojen kohdalla tehtäväosuudet on kuitenkin helpompi arvioida, koska pienillä tiloilla ei ole tarvetta/mahdollisuutta hankkia tilatyöntekijöitä.

Päätoimisuus ja sidonnaisuus eläinten hoitotöihin katsottava lomituspalvelulain edellytykseksi jatkossakin. Vrt. palkansaajan taulukkomalli lomanansainnassa.

Maatalousyrittäjien maataloustuet jakautuvat eri suuruisina alueesta riippuen. Alueilla, joissa tuki on isompi, on turvallisempaa investoida uusiin isompiin yksiköihin. On kuitenkin huomioitava, että halukkuutta ja mahdollisuutta tähän ei kaikilla ole. Suuri ongelma on maatalouden kannattavuuskriisi, koska markkinoilta saatavat tuottajahinnat eivät vastaa edes tuotantokustannuksia ja samaan aikaan maatalouden EU- ja kansalliset tuet ovat vaarassa laskea entisestään.

Keskikokoisilla ja pienillä tiloilla ei ole mahdollisuutta palkata ulkopuolista työvoimaa. Suomessa edelleen suurin osa on perheviljelmää, joilla ei ole mahdollisuutta taloudellisista syistä palkata/ostaa työvoimaa. Näille yrittäjille lomitus on ainoa mahdollisuus vapautua jokapäiväisistä karjanhoitotehtävistä tai saada apua sairastuttuaan. Maataloudesta saatava tuotto ei ole kasvanut samaa vauhtia kuin menot. Tästä syystä investoinnit automaatioon ja isompiin yksiköihin ei ole kannustavaa. Samasta syystä ei ole mahdollisuutta palkata/ostaa työvoimaa.

On huomioitava, että mukana lomituksessa tulee edelleen olemaan myös pienempiä maatiloja. Kaikki eivät varmasti halua suurta tilakokoa tai siihen ei kaikkialla Suomessa ole edes mahdollisuuksia. Näillekin tiloille lomitus tulee edelleen järjestää.

Toimivien ja ammattitaitoisten lomituspalveluiden merkitys kasvaa yksikkökojen suurentuessa. Rakennemuutos aiheuttaa sen, että meillä on yhä erilaisempia tiloja, joilla voi olla todella erilaisia toimintamalleja. Ja kaikkien näiden tilojen /asiakkaiden palvelu meidän pitäisi pystyä hoitamaan. Siksi tarvitaan myös useampi muoto lomituksen toteuttamiseen, eli itsejärjestetty lomitus sopii loistavasti toisille tiloille ja kunnallisen lomituksen kaltainen toisille. Olisi hyvä pitää nämä vaihtoehdot olemassa.

Meillä tulee olemaan monenlaisia kotieläintiloja. Vaikkakin tilat vähenevät ja suurenevat ja automatisoituvat meillä on ja pysyy myös perinteisemmät tuotantomenetelmät ja tavat. Jatkossakin lomituspalveluiden pitäisi pystyä vastaamaan monenlaisten ja erilaisten asiakkaiden tarpeisiin. Tämä tarkoittaa siis sitä, että tarvitsemme myös monipuolisia työtaitoja osaavia maatalouslomittajia.

	<p>Lomituslain tarkoitus on oltava yrittäjien jaksaminen ja hyvinvointi eli huoltovarmuuden turvaaminen. Toimivaa järjestelmää kelpaa esitellä myös EU:ssa ja viedä hyvää eteenpäin muihin maihin.</p> <p>Varajärjestelmien tarve on otettava huomioon. Tuleeko tilojen yhteisiä työntekijöitä lomituksen lisäksi? Pitäisikö mieluummin tukea sellaista toimintaa myös, kuin vain rahoittaa lomitusta? Olisiko lomituksen osuus vain ennalta sovitut vuosilomat ja sijaisapuun maatalousyrittäjät saisivat setelin, jolla ostaisivat / vuokraisivat tekijän? Sijaisapuoikeuden määrittäisi virkasuhteinen henkilö, vaikka Helsingissä. Loisi myös uutta markkinaa yrityspohjaiselle toiminnalle / osuuskuntatoiminnalle maakuntiin.</p>
<p>LOMITUSPALVELUN TARJOAJAT</p>	<p>Tilakoko kasvaa. Automatisointi lisääntyy, mutta se ei aina ratkaise kaikkea. Automaatio vähentää työvoiman tarvetta jokseenkin, mutta ei paljoa. Lähtökohtaisesti automaatiolla halutaan poistaa itseään toistavat työrutiinit (esim. lypsy tai lantakäytävien puhdistus) ja keskittää työaika muihin tehtäviin. Tiettyihin työtehtäviin ei löydy motivoituneita työntekijöitä, jonka vuoksi niiden automatisointi on välttämätöntä. Nämä työtehtävät ovat myös suhteellisen raskaita ja fyysisesti kuluttavia.</p> <p>Kaikkea ei voi automatisoida. Tarvitaan myös oikeita ihmisiä tekemään töitä. Palkatun työvoiman tarve lisääntyy. Vuokrataan työvoimaa ja käytetään urakoitsijoita. Omien työntekijöiden palkkaaminen on se kallein vaihtoehto, mutta toisinaan myös välttämättömin. Ilmeisesti kaikkia mainittuja keinoja tultaneen soveltamaan. Niistä voi löytyä kullekin sopivat ratkaisut. Jonkinlaista reserviä pitäisi saada muodostettua.</p> <p>Maatalousyrittäjien oma tehtäväosuus kotieläinten hoitotöissä vähenee. Paneudutaan itse tuottavimpiin työosuuksiin ja se, minkä voi ulkoistaa, se ulkoistetaan.</p> <p>Tarjoamme lomittajia ja vuokratyövoimaa suurille maitotiloille ja asiakaspalautteen perusteella näille on tarvetta.</p> <p>Rakennekehitys on tehnyt tiloista haavoittuvampia. Tilatyöntekijän tai lomittajan sairastuminen saattaa maatalousyrittäjän kohtuuttomaan tilanteeseen.</p> <p>Lomatoimistot on ajettu minimihenkilöstölle. Ehkä lomitushallinnon saaminen laajemmille hartioille saattaisi antaa mahdollisuuden pitää reserviä jo eläinsuojelullisista syistä.</p>

MUUT SIDOSRYHMÄT	<p>Maatalousyrityksissä on edelleen työvoimatarve, vaikka on käytössä erilaista automaatiota tai muita vaihtoehtoisia ratkaisuja. Isoissa (eläin)tuotantoyksiköissä työ on erilaista ja kokonaisvaltaista. Yrittäjillä on vastuu kaikista töistä ja johtamisvastuu aina myös välttämättömistä kotieläinten hoitotöistä.</p> <p>Tarvitaan joustavuutta lomittajan hankintaan ja lomittajien ammattiosaamista. Jopa eri maitotilat tarvitsevat erilaisia ammattiosaajia.</p>
-------------------------	--

KYSYMYS 2) Miten maatalouden muutokset vaikuttavat lomittajien osaamistarpeisiin? Eriytyvätkö maatalousyritysten tuotantotavat? Jos kyllä, niin miten lomittajien monipuolinen osaaminen varmistettaisiin?

MAATALOUS- LOMITUSPALVELUN KÄYTTÄJÄT	<p>Kotieläintiloilla vaaditaan monipuolista ja monialaista osaamista. Tilat kehittyvät koko ajan ja jossain määrin tuotantotavat varmaan myös eriytyvät. Toisaalta maatalousyritysten tuotantotavat eivät välttämättä eriydy saman tuotantosuunnan sisällä. Esim. hevostalouden työt ovat säilyneet pääosin melko muuttumattomina. Koneistusta on tullut hieman, mutta paljon vähemmän kuin muilla maatalouden aloilla. Jokaisella tilalla on toisaalta myös omia erityisiä ratkaisujaan erilaisten asioiden hoitoon. Jokainen tila on jo nyt ihan omanlaisensa. Osa töistä on joillakin tiloilla samanlaista, esimerkiksi koneiden hallinta ja seuranta. Samoin esimerkiksi nautatiloilla aperuokinta lienee jatkossa lähes kaikilla nautatiloilla ruokinnan perustana ja kuuluu lomittajan perustaitoihin. Osa töistä on kuitenkin jokaisella tilalla ihan omanlaistaan. On siis huolehdittava lomituspalveluiden osaamisen kehittämisestä kaikenlaisilla tiloilla.</p> <p>Monipuolista osaamista on saatava lisää tietotekniikan ja automatisoinnin yleistyessä. Eräs kommentoija kertoo, että heidän lomituspalveluyksikön alueella on tapahtunut valtava investointiryöppy viimeisen 10 vuoden aikana eikä kaikkien lomittajien ammattitaito ja rohkeus kehittää sitä ole pysynyt perässä. Siksi kaikille tiloille ei tahdo löytyä sopivia, päteviä lomittajia.</p> <p>Asenne pitäisi hallinnossa muuttaa ensimmäiseksi. Jo nyt hallinto on hyvin tarkkana siitä, mitkä tehtävät eivät kuulu lomittajalle. Lomitusjärjestelmä ei ole pitkään aikaan toiminut niin, että lomitustilain ykköspykälä täytyisi. Ainakin osa lomitusalueista on varsin nihkeitä järjestämään lomitusta. Lomittaja on nykyään apu tilan töissä, mutta työrajaukset, joilla rajataan pois</p>
---	--

tilan arjen pyörittämisen välttämättömät työt, ovat aiheuttaneet sellaisen inflaation koko järjestelmälle, että uudistamiselle todella on tarvetta tai koko järjestelmä on kohta turha. Avoin asenne ja lomittajien halu ja pykälissä lomittajille lupa tehdä erilaisia töitä varmasti auttaa työn kautta saavutettavaan riittävään osaamiseen.

Tilat pyörivät viikko-ohjelmalla ja erilaiset työt kuuluvat normaaliin työnkuvaan, mm. pesut, kastoinnit, siirrot, siemennykset, porsitukset/poikimiset jne.

Pienellä, perinteisellä tilalla oppii äkkiä hommat ja pystyy hahmottamaan tilanteen ja kaikki työt. Isolla tilalla ei noin vaan hahmota koko tilannetta ja vähäisellä kokemuksella ei vaan voi huomata kaikkia. Isossa navetassa on jo tekniikkaakin paljon, mikä vaatii myös päivittäistä huomiota ja on normaalia, että niihinkin menee aikaa. Uudella tekijällä menee äkkiä paljon työaika, kun ei osaa käyttää laitteita. Isossa karjassa on lähes joka päivä jotakin poikkeavaa, eli joku laite vikatilassa, sairas eläin, poikimisia, lähteviä eläimiä, eläinten siirtoja, hoitoja, siemennyksiä ja tätä varten siirtoja. Eli isot tilat ovat vaativia ja vastuuta on paljon.

Lomittajat on vanhoja eikä uusia ole otettu. 60-vuotiaat lomittajat tulisi eläköittää työn rasittavuuden takia. Myös lusmut pois töistä. Eräs kommentoija kertoo, että heille on ollut tulossa jo 3 - 4 kertaa kaksi eri henkilöä tekemään lomitusta ja erityisesti opettelemaan heidän tilan työt, mutta kummasti on kuume noussut juuri yöllä eikä lomittajaa ole tullut. Näitä on kommentoijan mukaan liikaa.

Paikallisyksiköiden kunnallisilta lomittajilta puuttuu osaamista. Siellä on suojatyöntekijöitä, jotka eivät kelpaa millekään tilalle, koska eivät sovellu nykyaikaisille tiloille. Heidät pitäisi saada pois palkkalistoilta. Siellä on semmoisia, jotka osaavat vaan robottinavetassa kolata parsia. Eivät osaa edes siivilän osaa ohjeista vaihtaa, viedä eläimiä lypsymme robottiin tai kuormata apevaunuun vaakan olevaan lukuun vastaavaa määrää. Eläinten lukutaito puuttuu parsinavettalomittajalta. Pihatto on niin erilainen. Osa pelkää pihatossa liikkuvien eläinten seassa. Ei pihattokarjaa voi hoitaa, jos ei mene liikkuvien eläinten sekaan. Robottinavettaan kuuluu poikimisia 5 - 15kpl/ kk. Niitä on aina lomituksissa. Ja jos niitä ei hoideta ja lemmiä lypsetä, niin eläinten hyvinvointi horjuu. Jos vasikalle ei juoteta terniä 2 h sisällä, sen elämä on pilalla. Se pitäisi olla itsestäänselvyys lomitustuissa. Ja se että vasikat osataan kuivittaa, ettei ne ole näennäiskuivitettu. Muuten ne on määrässä 2 h sisällä. Kun ei kuunnella ohjeita, niin siksi ei osata. Jos ei ole kunnollista opastusaikaa, niin vuosilomia menee siihen, että opetetaan uutta lomittajaa. Sille, joka sanoo, et lomittajat ovat hyvin koulutettu, niin kommentoija sanoo, että lomittajien kiinnostus on sitä luokkaa, että robottinavetassa ei tarte tehdä mitään. Sitten ollaan sormi suussa, kun ei omaksuta asioita. Pitäisi houkutella alalle nuoria,

jotka omaksuvat robotin salat. Ei niitä vanhoja lomittajia vaan saa oppimaan, kun pelkäävät koskea tietokoneeseen ja hälytyksiä.

Lomittajan ei tulisi myöskään voida kieltäytyä työtehtävistä. Tulisi irtisanoa niitä vanhoja tai nuoria lomittajia, jotka eivät suostu esim. lääkitsemään lehmää tai ajamaan avanttia. Lomittajien täytyy pystyä tekemään eläinten hoidon perustyöt. Jos ei osaa, opetetaan. Jos ei halua, irtisanotaan. Nykyään ei ole mahdollista työskennellä tilalla, jos ei pysty tekemään kaiken kattavia töitä. Nuoret ja osaavat ei saa työtunteja riittävästi, kun näiden vanhojen työstä kieltäytyjien vakituisten täytyy saada työtä ensin. Eli toimimattomat lomittajat tulisi voida irtisanoa helpommin.

Eräs kommentoija antaa esimerkkejä lomittajan tehtävistä ja vastuista. Esimerkissä on ape- ja robottinavetta ja pihatto. Niin kauan menee hyvin, kun robotti lypsää oikein ja ruokinta tapahtuu oikein. Mutta jos ei ole motivaatiota, karjasilmää ja konetta voi olla katastrofi tiedossa. Esim. jos appeen tekijä hutilo ja hurauttaa rypsiä enemmän kuin pitäisi, se näkyy heti. Lypsyt laskevat, lehmät menevät löysälle ja seuraa lehmien syömättömyyttä ja eläinlääkärikäyntejä. Sairas eläin ei käy lypsällä, vaan sitä pitää kuskata ja nopeasti menee 1 h lisää työaika per kaksi eläintä jne. Jos taas hurauttaa viljaa liikaa appeeseen, niin lehmät laiskistuvat eivätkä käy lypsällä. Lehmiä saa kuskata lypsälle 5 – 20 lehmää kaksi kertaa päivässä. Ja lisäksi useita menee syömättömäksi ja ontuvat ja niitä pitää lääkitä. Eli ei ole ihan sama, että kuka esim. apetta tekee. Ja jos ei ole pihattokarjan karjasilmää, ei huomaa, kuka eläin sairastaa, kun on liikaa viljaa appeessa. Lehmät piilottavat niin hyvin pikku oireet. Siksi pitää osata tietokoneelta katsoa painoja ja maitomäärän poikkeamia yms. Niistä saa osviittaa, mitä lehmiä pitää seurata. Sitten se, että löytää sen oikean eläimen sieltä 120 kpl:en seasta ja toimittaa sen lypsälle ja ottaa solut ja lämmön. Robottilypsy on ikuista seuraamista.

Seuranta tehdään koko ajan isossa karjassa. Sairauksia on joka kuukausi. Siksi niitä ei voi jättää hoitamatta ja jokapäiväiseen hoitoon kuuluvat lääkitykset, siemennykset, poikimiset, kiimanseuranta. Jos kiimanseurannan jättää tekemättä, niin seuraava kiima tulee 21 päivän jälkeen. Sitten on 21 päivää vähemmän maitoa ja vähemmän verotettavaa tuloa. Jos lehmiä ja hiehoja ei siemennetä, ei ne poiji ja lypsä maitoa. Ne menevät hukkaan, kun syövät ja kuluttavat rahaa kukkarosta. Siksi siemennykset ovat tärkeitä. Jos valtio haluaa säästää siitä, ettei lomittaja odottaisi tilalla siementäjää, niin lomittajat voitaisiin kouluttaa oma-toimisiementäjiksi. Siitä voisi maksaa lomittajille lisäkorvausta per siemennys.

Uusia lomittajia tulisi kouluttaa vanhojen tilalle, sellaisia, jotka ovat kiinnostuneita työstä. Paremmalla palkalla tulisi kannustaa nuoria osaavia ihmisiä alalle. Lomittajien työssäjaksamiseen tulee kiinnittää huomiota ja se varmistettava. Tämä vaikuttaa

siihen, miten ala saa uusia työntekijöitä. Jos lomittajat kohtaavat työssään suoranaista työkiusaamista, tulisi olla mahdollista sulkea tällaiset tilat lomituspalvelujen ulkopuolelle. Maatalous tarvitsee asiallisia, yhteistyökykyisiä yrittäjiä.

Koulutusta varmasti vaaditaan jatkuvasti enemmän. Tarvitaan monipuolista osaamista. Lomittajien vastuu tuotannon pyörittämisestä on kasvanut ja heidän pitäisi pystyä tekemään haastaviakin päätöksiä itsenäisesti. Lomittajan tulisi olla aidosti kiinnostunut ammatistaan. Motivaatiota hoitaa tilan työt, niin kuin ne olisivat omia töitä, tulisi kehittää, ilman että lomatoimen kello-
tukset ja työstandardit aiheuttavat kiirettä ja tohelointia. Isäntien ja emäntien vähättelyn tulisi jäädä vähemmälle.

Osaamistaso on nyt aivan liian vaihteleva. Monet lomittajat toimivat jääräpäisesti viime vuosituhannen oppien mukaan ohjeistuksesta huolimatta. Eräs kommentoija toteaa, että sori vaan, kaikista heppatyöistä ei ole monipuolisiin töihin, se on nähty. Lomittajien osaamisessa on jo nyt pahoja puutteita, eikä tämä ole välttämättä lomittajista itsestään johtuvaa. Lisäkoulutusta ei järjestetä. Myös esimiehet lomatoimistossa tarvitsisivat koulutusta. Jo nyt yrittäjien, jotka ovat molemmat lomalla, pitää joko itse jäädä käyttämään koneita tai hommata kolmas työntekijä lomittajien kaveriksi.

Lomittajan karjanhoitotaidot tulisi pitää ajan tasalla. Perustason karjanhoito on oltava hyvässä hallussa ja ymmärrettävä, miksi ja miten tehdään. Eläinhoidossa ei hyvää karjasilmää korvaa mikään. Karjakoon kasvaessa korostuu eläinten valvontatyö ja poikkeamien havainnointi. Yksiköiden suurentuessa on eläinten havainnointi yhä tärkeämmässä roolissa, jotta sairaudet havaitaan ja hoidetaan ajoissa. Eläinten havainnointiin ja normaaliin lajinmukaiseen käyttäytymiseen lomittajia on koulutettava lisää.

Lomittajien pätevyysvaatimukset kasvavat. Digiloikka on tullut myös maatalouteen. Koneiden/laitteiden automatisointi edellyttää myös lomittajien kouluttamistarvetta. Lomittajien on osattava koneiden, laitteiden ja ohjelmien käyttö. Toisaalta lomittajissa on osa hyvin ammattitaitoisia, jotka hallitsevat automaation. Kaikki eivät osaa ja lomatoimistossa ei ymmärretä, vaan sanovat, että lomittaja on ollut robottitilalla. Lomittajat pitäisi kuitenkin jakaa konemerkki -osaamisen mukaan.

Lomittajien pätevyysvaatimus on osoitettava tutkinnolla. Lomituspalveluja tarjoavien tulee ehdottomasti täyttää ammattitaito- ja koulutusvaatimukset, kuten esim. eläinhoidotajan, maaseutu-yrittäjän tai agrologin tutkintovaatimus. Ulkomaisten lomittajien suomen kielen ymmärtäminen on myös tärkeä taito. Tiloilla ei aina ole kykyä selittää asioita englannin tai esim. venäjän kielellä. Tärkeintä kuitenkin on, että lomittajat ovat vastuuntuntoisia ja voivat kutsua apua niissä tilanteissa, joissa eivät osaa ratkaista ongelmatilanteita itse.

Onko tarpeen, että kaikki lomittajat osaavat kaikkia tuotantosuuntia? Se ei ole alueellisesti edes mahdollista, jos alueella ei ole riittävästi esim. sika- tai siipikarjatiloihin, jotta kaikki lomittajat voisivat niillä käydä. Jonkinlaista erikoistumista tarvitaan myös lomittajilla. Kohdennetaan lomittajat eri tyyppisille tiloille. Sekmentoidaan lomittajat erilaisille tiloille osaamisen ja omien vahvuuksien perusteella. Tuotantosuunnittain voitaisiin tehdä jonkinlaista jaottelua lomittajille, jotta työt olisi helpompi omak-sua tutussa tuotantosuunnassa ja yllä pitää työtaitoja. Joka tilalla on erilaiset tarpeet. Täytyisi löytää oikean tyyppinen lomittaja oikeaan paikkaan. Lammastiloille sopiva, emolehmätiloille sopiva, lypsytiloille sopiva jne.

Lomittajia pitää kouluttaa (ja heitä voitaisiin velvoittaa koulutukseen) kiinnostuksen mukaan; toisia robottilypsyyn ja nautakar-jan hoitoon, toisia sikalan/ kanalan hoitajiksi tai emolehmätuotantoon. Sitten ne, jotka ei halua kurssille, menisivät kaikenlai-sille tiloille ja mikäli se ei onnistu, uusi yritys koulutustarjonnasta.

Aivan kaikkea ei kaikkien tarvitse osata eikä hallita. Pääosin kun yleiset ja kehityksen mukana tuomat asiat hallitaan pääpiir-teittäin, eli normaalit arkirutiinit. Varmaan kuitenkin jollakin tasolla myös erityistehtäviä pitäisi kouluttaa niistä kiinnostuneille / kykeneville henkilöille ja tarvittaessa he olisivat käytössä esim. toisen lomittajan rinnalla.

Lomittajien tulisi kouluttautua jatkuvasti, pakollisesti erilaisilla kursseilla mahdollisuuksien mukaan. Koulutusta on oltava riittävästi. Lisäkoulutuksen tulisi olla jatkuvaa, lakisääteistä ja tasokasta.

Erityisesti eläinten lukutaito, sairauksien ennaltaehkäisy, niiden hoitaminen, teknisten taitojen edelleen kehittäminen ja konei-den käyttäminen tiloilla tulee turvata tiloilla tapahtuvien käytännön koulutuksin ja harjoituksin – ilman, että yrittäjän lomat pa-laa. Koulutusta pitäisi järjestää yhteistyössä tilojen kanssa. Yrittäjien tulisi itse pitää yllä koulutusta. Lomittajien täytyisi tehdä tilalla harjoittelujaksoja tilan oman väen tai tilan lomittajan kanssa. Myös laitevalmistajien pitäisi kouluttaa lomittajia.

Paikallisyksiköiden tulisi kouluttaa lomittajia myös työn ohessa, eli tulisi pystyä antamaan lomittajille monipuolisesti lomitet-tavia tiloja. Lomittajilla pitää olla tarpeeksi töitä. Tekemällä oppii.

Tilakohtaisen perehdytyksen tulisi kuulua lomittajan pakolliseen koulutukseen. Ennakkoluulot ja kynnys lomitustyöhön voi olla valtava uusilla työntekijöillä. Siksi hyvä perehdyttäminen on avainasemassa.

Tulisi tehdä perusteellisia perehdytyksiä lomitettavilla tiloilla. Nyt perehdytykseen ei ole tarpeeksi resursseja käytettävissä. Lomittajan ei ole mahdollista omaksua kaikkea tietoa yhdellä käyntikerralla niin hyvin, että tilallinen voisi levollisin mielin olla ensimmäisen lomituskerran reissussa.

Tilojen on saatava riittävästi lomittajia perehdytykseen (väh. 2-3 perehdytyspäivää/ uusi lomittaja). Perehdytyksessä jokainen työvaihe käytäisiin asianmukaisesti läpi ja varmistettaisiin, että lomittaja pystyy selviämään lomitettavien työtehtävistä. Tällä hetkellä lomittajien perehdytykseen ja opastukseen saa yleisesti liian vähän aikaa. Tästä kärsivät sekä lomittajat että tilalliset suuresti. Lomittajalla tulisi olla aina perehdytyspäivä ennen lomitusta.

Myös yleisesti nuorten perehdyttämistä lomitustyöhön tulisi helpottaa. Esimerkiksi jos nuori voisi kulkea kokeneemman lomittajan mukana apuna ja perehdytyksessä viikon - pari kesän aluksi, hän luultavasti voisi kohta hoitaa sopivia työkohteita yksin tai toisen lomittajan kanssa yhdessä, missä tarvitsee kaksi lomittajaa. Näin siis voitaisiin kouluttaa lomitustyöhön esim. alan opiskelijoita, joilla on vasta vähän kokemusta, mutta jotka ovat potentiaalisia tulevia lomittajia. Nykyiset systeemit perehdyttää yksi aamu tai ilta ei riitä. Tilojen karjakoko ja vaatimustaso on kasvanut, eikä kokeneempikaan lomittaja hahmota lyhyessä ajassa tilan kokonaisuutta.

Opastuspäivien saannin pitää olla vuosittaista. Tilat ovat erilaisia keskenään ja lomittajan on kuunneltava joka tilan ohjeet erikseen. Tilat on myös velvoitettava laatimaan ajan tasalla olevat kirjalliset ohjeet. Tilalla oltava selkeät ohjeet esillä ja mahdollisuus tarkistaa asiat sieltä.

Olisi tärkeää, että samat lomittajat kävisivät samoilla tiloilla. Lomittajat pitäisi saada pysymään samoilla tiloilla. Esim. robottitiloille omat. Näin lomittajat saisivat käytännön kautta opetella kunkin tilan työt. Yhdellä lomittajalla olisi vaikka 3 - 4 tilaa, jonka töihin, koneisiin, eläimiin, työtapoihin hän perehtyisi kunnolla. Yhdellä tilalla pitäisi puolestaan olla 2 - 3 lomittajaa, jotka hoitaisivat tietyn tilan ja osaisivat työt.

Tarvitaan lomitusrenkaita, jolloin tietyt lomittajat koulutetaan ja opastetaan juuri niille tiloille, joilla he lomittavat. Vanha systeemi lomitusrankaista saman tyyppisillä tiloilla tulisi ottaa käyttöön ja riittävä koulutus tilojen tarpeisiin. Lomarenkaat, muutaman tilan kokonaisuus, jossa yksi tai kaksi lomittajaa vakituisesti työskentelevät, tekevät perehtymisestä ja asioista sopimisesta helpompaa. Koulutus, kuten missä tahansa muussakin ammatissa, on ammattitaidon päivittämiseksi tärkeää, ja muutaman tilan ringissä ei koulutus lomittajallekaan koituisi mahdottomaksi urakaksi. Kullakin tilalla on omat työtavat, joihin ammattilomittaja sopeutuu kyllä.

PORONHOITAJIEN SIJAISAVUN KÄYTTÄJÄT	Porotaloudessa työntekijältä vaaditaan erityisosaamista työn, alueiden ja merkkien tuntemisen suhteen ja näitä ei ainoastaan koulutuksella saada. Tämän vuoksi on tärkeää, että sijaisapua tarvitseva voi itse määritellä, riittääkö työntekijän osaaminen juuri kyseisen paliskunnan/ siidan töihin ja kenet palkkaa.
ETUJÄRJESTÖT	<p>Maatalouden kotieläintuotantosektoreiden tuotantotavat poikkeavat toisistaan melkoisesti. Vaatimukset vaihtelevat sektoreittain ja teknologian kehittyminen on sekä keventänyt fyysisiä töitä, mutta samaan aikaan lisännyt osaamisvaatimuksia. Tuotantotavat eriytyvät. Osaamistarpeet ovat erilaisia eri tuotantosuunnan tiloilla. Tuotantotapojen erot ja vaatimukset voivat erota myös sektorin sisällä sekä tuottajasopimusten perusteella, esim. emakkosikalassa voidaan käyttää vapaata porsitusta tai porsitushäkkejä. Jokaisella tilalla on myös omia erityisiä ratkaisujaan erilaisten asioiden hoitoon.</p> <p>Tilojen yksikkökoko kasvaa, mutta valtaosa perustyyöstä säilyy. Lypsykarjatilat kattavat 76 % lomitustunneista ja lypsykarjailoilla lypsytyö kattaa merkittävän osan maatalouslomittajien työstä. Maitotilojen koon kasvaessa erilaisten koneiden ja laitteiden käyttö lisääntyy.</p> <p>Kotieläinyritykset ovat hyvin heterogeeninen joukko. Isoissa yksiköissä on paljon tekniikkaa. Koneellistuminen lisääntyy yhä. Yhä suurempi osa tiloista käyttää viimeisintä teknologiaa ja tämä asettaa vaatimukset lomittajan osaamiselle. Tilalla työskentelevien on osattava toimia uuden tekniikan kanssa. Maatilojen automaatiojärjestelmät kehittyvät nopeasti ja tilojen välillä tekniset ratkaisut ja työtavat vaihtelevat paljon. Tiloilla on erilaisia osaamistarpeita tuotantosuunnasta ja laite- ja konekannasta riippuen. Eri tilat valitsevat eri laitevalmistajien ratkaisuja. Tilallisen tarvitsee osata käyttää tilan omia laitteita, mutta lomittajan tulee taitaa eri valmistajien laitteiden käyttäminen. Lomittajalla täytyy olla paljon merkkikohtaista osaamista.</p> <p>Kotieläintiloilla vaaditaan monipuolista ja monialaista osaamista. Lomittajien pätevyysvaatimukset kasvavat ja koneiden/laitteiden automatisointi edellyttää myös lomittajien kouluttamistarvetta. On huolehdittava lomituspalveluiden osaamisen kehittämisestä kaikenlaisilla tiloilla, sillä tilat kehittyvät koko ajan ja muutostarpeet ovat välttämättömiä. Lomittajien monipuolisen osaamisen varmistaminen on suuri haaste.</p> <p>Lomitustehtävät tulisi määritellä niin, että lomittaja tekisi maatalousyrittäjän ja eläinten hoidon kannalta tarpeelliset päivittäiset tehtävät. Se palvelisi myös ammattitaitoisen lomittajan kokopäiväisyyttä. Ammattitaitoisten lomittajien saatavuuden turvaamisessa kokoaikaisen työn mahdollisuus on tärkeä houkuttelevuustekijä.</p>

Lomittajien pätevyysvaatimus on osoitettava tutkinnolla. Lomituspalveluja tarjoavien tulee ehdottomasti täyttää ammattitaito- ja koulutusvaatimukset, kuten esim. eläintenhoitajan, maaseutuyrittäjän tai agrologin tutkintovaatimus. Ulkomaisten lomittajien suomen kielen ymmärtäminen on myös tärkeä taito. Tiloilla ei aina ole kykyä selittää asioita englannin tai esim. venäjän kielellä.

Maatalousyritysten tuotantotavat eriytyvät erittäin paljon, joten lomittajien pitäisi erikoistua tilojen tuotannon mukaan ja niiden erikoisuuksiin. Monipuolinen osaaminen vaatii sitä, että löytyisi sektorikohtaisesti painottunutta osaamista. Lypsylehmänavetan hoitaminen ei anna valmiuksia broilerihallin seurantaan.

Aivan kaikkea ei kaikkien tarvitse osata eikä hallita. Pääosin kun yleiset ja kehityksen mukana tuomat asiat hallitaan pääpiirteittäin, eli normaalit arkirutiinit. Varmaan kuitenkin jollakin tasolla myös erityistehtäviä pitäisi kouluttaa niistä kiinnostuneille / kykeneville henkilöille ja tarvittaessa he olisivat käytössä esim. toisen lomittajan rinnalla.

Koulutukseen tulisi varata riittävästi resursseja. Lomittajien täydennys- ja lisäkoulutukseen tulee osoittaa riittävät resurssit, jotta osaamisen taso ja laatu vastaisivat muuttuvia asiakkaiden tarpeita. Täydennys- ja lisäkoulutus ei ole saanut sille kuuluvaa arvostusta ja sijaa, kun on tarkasteltu lomitusjärjestelmän kustannuskehitystä. Tähän tulisi kiinnittää erityishuomiota pian, jotta epäkohdat voitaisiin päivittää tarpeita vastaavaksi. Resursseja lomittajien täydennys- ja lisäkoulutukseen tulisi vahvistaa nykyisestä. Koulutustarjontaa lähtee kysynnästä. Kun kysyntää ei ole ollut kustannussyistä, niin ei ole myöskään tarjontaa.

Osaamistarpeita ylläpitävä ja kehittävä koulutus tulisi keskittää 1 - 3 koulutustaholle tai Melalle niin, että yksi taho vastaisi koulutuksen sisällöstä ja muut koulutuksen toteuttamisesta. Näin järjestettynä koulutus olisi laadukasta ja samansisältöistä eri paikallisyksiköissä. Lomittajien osaamistarpeisiin pystytään vaikuttamaan keskitetyllä koulutuksella paikallisyksiköittäin, mikäli palvelujen järjestämisestä vastaa julkinen sektori.

Lomittajilla on oltava jatkuvaa koulutusta, joka olisi pakollista. Tarvitaan nykyistä joustavampia täydennys- ja lisäkoulutusmahdollisuuksia, jotka on räätälöity tarvelähtöisesti. Erilaiset sähköiset järjestelmät tarjoavat mahdollisuuden etäopiskeluun.

Lomittajille on järjestettävä erillisiä koulutuspäiviä uusista tekniikoista, koneiden käytöstä ja ajankohtaisista lomituksen liittyvistä asioista mm. yhdessä maatalousalan oppilaitosten kanssa (II-aste ja amk:t).

Paikallisyksiköiden esimiestyöllä on myös merkitystä, koska henkilöstön kanssa käytävät kehityskeskustelut ja osaamiskartoitukset voivat tukea lomittajaa ja kannustaa osaamisen kehittämiseen.

Lomittajia tulisi kouluttaa työssä oppimalla. Lomatoimen ja tilojen kesken pitäisi tehdä yhteistyötä, jotta lomittajat saisivat lisäoppia. Erityisesti eläinten lukutaito, sairauksien ennaltaehkäisy, niiden hoitaminen, teknisten taitojen edelleen kehittäminen ja koneiden käyttäminen tiloilla tulee turvata tiloilla tapahtuvien käytännön koulutuksin ja harjoituksin. Koulutusta ei tulisi kuitenkaan laittaa maatalousyritysten tehtäväksi.

Tilakohtaisen perehdytyksen on kuuluttava koulutukseen. On huolehdittava, että tilat saavat riittävästi lomittajia perehdytykseen (väh. 2-3 perehdytyspäivää/uusi lomittaja), jossa jokainen työvaihe käydään asianmukaisesti läpi ja varmistetaan, että lomittaja pystyy selviämään lomitettavien työtehtävistä. Tällä hetkellä lomittajien perehdytykseen ja opastukseen saa yleisesti liian vähän aikaa. Tästä kärsivät sekä lomittajat että tilalliset suuresti. Lomittajien ohjeistukseen ja perehdytykseen tulee voida käyttää riittävästi aikaa. Lomittajille tulee varata riittävän monta perehdytyspäivää tiloille, jotta yrittäjien lomapäiviä ei kulu perehdytykseen. Hyvällä perehdytyksellä on myös suuri vaikutus työhyvinvointiin.

Perehdytyksen osalta lomittajat ovat tällä hetkellä eriarvoisessa asemassa kuntien muiden työntekijäryhmien kanssa. Yksittäinen maatalousyrittäjä opastaa lomittajan työskentelemään vain omalla tilallaan. Lomittajien perehdytys on nykyisen lain mukaan sysätty kokonaan maatalousyrittäjien varaan.

Varsinaista lomittajan ammattiin perehdyttämistä uusille työntekijöille ei pystytä järjestämään, koska Mela ei hyväksy palkkakustannuksiksi tällaista toisen lomittajan tai lomaohjaajan antamaa perehdytystä. Ja se olisi ensiarvoisen tärkeää, jotta alalle saataisiin nuoria ja sitoutuneita työntekijöitä.

Opastuspäivien saanti pitää olla vuosittaista. Tilat on veloitettava laatimaan lomittajalle ajan tasalla olevat kirjalliset ohjeet.

Oppisopimuskoulutuksella voi suorittaa tutkinnonosia ja näin vahvistaa ammatillista osaamista. Oppisopimuskoulutus on ollut aika laajasti käytetty koulutusvaihtoehto lomituksessa. Mutta oppisopimusopiskelija lomittaa työssäoppimisjaksojensa aikana täysin itsenäisesti, kuten muutkin lomittajat, eikä työnantaja järjestä Melan tulkinnasta johtuen varsinaista työssäoppimista.

Erään kommentoijan mukaan nykyisin erilaisiin tuotantotapoihin on jo koulutettu riittävästi maatalouslomittajia tilakohtaisella perehdyttämällä ja opastamisella. Pieni määrä yrittäjistä valittaa ja suuri osa on hiljaa.

	<p>Parasta olisi, jos lomittajat voisivat tehdä työtään aina samoilla tiloilla, jolloin heidät voitaisiin riittävällä tasolla kouluttaa tilalla olevan koneistuksen käyttöön.</p> <p>Itsejärjestetty lomitusta on yksi tapa varmistaa ja kouluttaa lomittaja oman tilan työtehtäviin, mutta yrittäjälomittajien saatavuus vaihtelee suuresti eri puolilla maata.</p> <p>Turkistilojen toiminnassa tilakoko on kasvanut ja tietenkin myös erilaisten koneiden muutosten ja niiden käytön on oltava lomittajalle tuttua. Lomittajalla on oltava tieto ja ammattitaito turkiseläinten hoidosta ja tilan toiminnasta. Lomittajalta vaaditaan turkistilalla erityisosaamista. Oppilaitosten, jotka kouluttavat maaseudulle ammattitaitoista henkilökuntaa, tulisi muistaa myös turkisalalan erityisvaatimukset.</p>
LOMITTAJAT	<p>Maatalousyritysten tuotantotavat eriytyvät ja se on hyvä asia. Automaatiikka lisääntyy ja konetyöskentely. Tiloilla on erilaisia osaamistarpeita tuotantosuunnasta ja laite- ja konekannasta riippuen. Perus eläinhoidon lisäksi tulee paljon erilaisia digilaitteita ja äppejä. Traktorit alkavat olemaan spesifisiä. Kun koneita ja laitteita käyttää harvoin, niin niiden käyttörutiini ei ole sujuvaa. Jokaisen uuden laitteen sujuva käyttö onnistuu kokeneeltakin lomittajalta vasta kolmantena päivänä.</p> <p>Erityisesti apalomittajista on pulaa.</p> <p>Mikään maatalouden oppilaitos ei voi kouluttaa niihin tilanteisiin, mihin lomituksessa joutuu.</p> <p>Lomittajien täydennys- ja lisäkoulutukseen tulee osoittaa riittävät resurssit, jotta osaamisen taso ja laatu vastaisivat muuttuvia asiakkaiden tarpeita. Täydennys- ja lisäkoulutus ei ole saanut sille kuuluvaa arvostusta ja sijaa, kun on tarkasteltu lomitustajärjestelmän kustannuskehitystä. Tähän tulisi kiinnittää erityishuomiota pian, jotta epäkohdat voitaisiin päivittää tarpeita vastaavaksi. Koulutustarjonta lähtee kysynnästä. Kun kysyntää ei ole ollut kustannussyistä, niin ei ole myöskään tarjontaa.</p> <p>Koulutuksen tulisi olla lomittajille palkallista.</p> <p>Tarvitaan nykyistä joustavampia täydennys- ja lisäkoulutusmahdollisuuksia, jotka on räätälöity tarvelähtöisesti. Erilaiset sähköiset järjestelmät tarjoavat puolestaan mahdollisuuden etäopiskeluun.</p>

	<p>Tarvitaan paljon koulutusta ja kursseja. Ja niiden jälkeen tulisi näitä erilaisia työpaikkoja (maatalousyrittäjiä), jotka ovat erikoistuneet. Tulisi lomittaa monipuolisilla tiloilla. Vaikka olisi johonkin automaatioon koulutus, niin tiloilla on omat erikoiset tavat tehdä työnsä.</p> <p>Koulutusta on toki ollutkin, mutta etenkin naiset mielellään sanovat, etteivät osaa, koska joutuisivat sitten usein tekemään jonkun muun maatalousyrittäjän työt. Kynnys lomituksen väärinkäytöksille maatalousyrittäjien toimesta on edelleen matala.</p> <p>Paikallisyksiköiden esimiestyöllä on myös merkitystä, koska henkilöstön kanssa käytävät kehityskeskustelut ja osaamiskartointus voivat tukea lomittajaa ja kannustaa osaamisen kehittämiseen.</p> <p>Tarvitaan paljon perehdytystä ennen varsinaisen lomitus-suorituksen alkamista. Perehdyttämistä tulisi käyttää enemmän. Tarvitaan paljon opastusta ja opastusta tilojen koneisiin. Opastuksen tärkeä merkitys täytyy ymmärtää.</p> <p>Oppisopimuskoulutuksella voi suorittaa tutkinnon osia ja näin vahvistaa ammatillista osaamista.</p> <p>Tarvitaan eri tuotantoihin omat erikoistuneet lomittajat.</p> <p>Lomittajan tulisi saada hyvä palkka ja työajan tulisi olla yksiosainen ja matka-ajan tulisi olla työaikaa.</p>
LOMITUSHALLINTO	<p>Hyvin erilaisia alueellisia tuotantosuuntaeroja on jo nyt: esim. maito -Suomi - kana/sikatilojen keskittymät.</p> <p>Tilat ovat keskittyneet yhteen tuotantosuuntaan. On esim. maidontuottajat, lihakarjankasvattajat, emolehmätilat, hiehokasvattajat, vasikoiden välikasvattajat, siitospeläinkasvattajat, luomutuottajat ja tavanomaiset tuotantotavat. On emakkosikalat, yhdistelmä-sikalat, lihasikalat, varhaisvieroitettujen porsaiden välikasvattajat, ensikkojen kasvattajat, siitoskarjujen kasvattajat, satelliittisikalat. On kananmunien tuottajat, kananuorikoiden kasvattajat, broilerikanalat, siitosmunien tuottajat, kalkkunankasvattajat ja kalkkunanuorikoiden kasvattajat ja kalkkunoiden keinosiementäjät. Näitähän riittää, lampaat, vuohet, hevoset vielä lisäksi.</p> <p>Kyllä tuotantotavat ovat jo eriytyneet ja vaativat erikoisosaamista. Tulevaisuuden maatilojen toimintamallit ja toimintatavat tulevat eriytymään yhä enemmän. Toisaalta ainakin Pohjois-Suomessa tuotantotavat ovat pysymässä suhteellisen ennallaan, eikä eriytymistä ole paljoa tulossa.</p>

Tiloilla on erilaisia osaamistarpeita tuotantosuunnasta ja laite- ja konekannasta riippuen. Tilakokojen suurentuessa perusammattitaidon lisäksi lomittajilla tulee olla osaamista erityiskoneisiin ja laitteisiin. Koneen käyttötaidot ovat perusedellytys päivittäisissä töissä. Lomittajalla on haasteena hallita esim. useampaa eri robottimerkkiä, saati sikalan ja lypsykarjan vaatimat tehtävät. Pitkälle automatisoitunut lihakarjan hoitotyökään ei kaikilta onnistu.

Tulevaisuudessa tarvitaan lähes 100 % konetaitoiset lypsäjät (esim. sen tasoiset, että appeenteko onnistuu). Lomittajilta vaaditaan erittäin suurta ammattitaitoa, mikäli odotus on, että he hallitsevat kymmenien tilojen kaikki työvaiheet ja koneet.

Maatiloilla lomittajan vastuut lisääntyvät (eläinmäärä, automaatio, kokonaisuuksien hahmottaminen, oman työn hahmottaminen osana isompaa kokonaisuutta), mikä lisää henkistä painetta työssä jo tällä hetkellä, saati tulevaisuudessa. Maatalouden rakennekehityksen johdosta koulutustarpeetkin tulevat muuttumaan ja jatkossa vaaditaan entistä enemmän myös henkisen puolen koulutusta, jotta lomittaja pystyy vastaamaan työn lisääntyneisiin vastuisiin ja paineisiin. Lomittajan vastuulla on iso osa maatalousyrittäjän elinkeinosta.

Nykyisin ei riitä, että lomittaja lypsää, kolaa lantaa ja raportoi poikkeamat yrittäjälle. Nyt lomittajan tulee osata yksin tehdä ratkaisut havaituista poikkeavuuksista, kiimoista, yms. Tämän tyylistä vastuuta tulee lomittajille paljon lisää yksin jo sillä, jos lakiehdotuksessa esitetty (vuosilomien) yhtäaikaispitovelvollisuuden rajan nostaminen toteutuu. Yksinkertaisemmin, jos lakimuutoksista aiheutuu esim. vastuiden lisääntymistä, tulee lainsäätäjän huolehtia lomahallinnolle myös tarvittavat resurssit asian hoitamiseen.

Lomittajien hyvä ammattitaito lähtee liikkeelle peruskoulutuksesta, josta voisi erikoistua lomittajaksi. Jo nyt on havaittavissa, ettei vastavalmistuneella maatalouden perustutkinnon suorittaneella ole lomittajaksi riittävää ammattitaitoa. Maatalousoppilaitoksissa jo perusopetuksessa tulee olla riittävän laajasti työssäoppimisjaksoja erityyppisillä tiloilla. Myös yrittäjäyhteisöön kouluttaminen on tarpeen.

Lomittajien täydennys- ja lisäkoulutukseen tulee osoittaa riittävät resurssit, jotta osaamisen taso ja laatu vastaisivat muuttuvia asiakkaiden tarpeita. Täydennys- ja lisäkoulutus ei ole saanut sille kuuluvaa arvostusta ja sijaa, kun on tarkasteltu lomitusjärjestelmän kustannuskehitystä. Tähän tulisi kiinnittää erityishuomiota pian, jotta epäkohdat voitaisiin päivittää tarpeita vastaavaksi. Koulutustarjonta lähtee kysynnästä. Kun kysyntää ei ole ollut kustannussyistä, niin ei ole myöskään tarjontaa. Kouluttajia on todella vähän.

Ammatilliseen lisäkoulutukseen satsaamalla varmistetaan lomittajien monipuolinen osaaminen. Työnantajan tulee kouluttaa uusiin koneisiin, laitteisiin ja toimintatapoihin. Kaikissa paikallisyksiköissä ei näin toimita. Se johtuu osaltaan varmaankin paikallisyksikköjen pienestä koosta, eli koulutettavia on vähän. Isommissa yksiköissä voidaan kouluttaa lisää myös erikoistumaan, koska koulutettavan joukon saa kasaan omista työntekijöistä. Toisaalta Mela suhtautuu nihkeästi koulutuksiin ja siksi paikallisyksiköissä niiden järjestäminen on hankalaa.

Pohjois-Karjalassa on koulutettu maatalouslomittajia ESR -rahoitteisella Osaava lomittaja -hankkeella vastaamaan nykyisten tilojen osaamisvaatimukseen paremmin.

Lomittajien lisäkoulutus on syytä yhtenäistää valtakunnallisesti. Valtakunnalliset, kaikille samat pidemmät täydennyskoulutukset olisivat oikein hyvä vaihtoehto. Päivän tai kahden täydennyskoulutuksella ei tarvittavaa ammattitaitoa kaikkien lomittajien osalta saavuteta. STM voisi ohjata maatalouslomittajien täydennyskoulutusta esim. antamalla maatalouslomitusta koskevan täydennyskoulutussuosituksen (vrt. terveydenhuollon täydennyskoulutussuositus).

Lomittajilta vaaditaan yhä laajempaa osaamista ja tässä osaamisen ylläpito, kehittäminen ja täydennyskoulutus ovat avainasemassa. Lomittajien osaaminen täytyy varmistaa ajantasaisilla koulutusmahdollisuuksilla. Lomittajien täydennyskoulutuksen tulee olla säännöllistä. Tulee tehdä hyvää yhteistyötä myös alueen oppilaitosten kanssa. Etäkoulutautumisen mahdollisuudet tulee huomioida myös. Erilaiset sähköiset järjestelmät tarjoavat mahdollisuuden etäopiskeluun.

Olisi tärkeää kouluttaa lomittajat osaamaan sekä navetta- että sikalatyöt niin että sama lomittaja osaisi työskennellä monella tuotantosuunnalla ja osaisi myös laajasti koneiden käytön.

Tarvitaan nykyistä joustavampia täydennys- ja lisäkoulutusmahdollisuuksia, jotka on räätälöity tarvelähtöisesti. Voisiko täydennyskoulutusta järjestää esimerkiksi siten, että olisi käytännön työkaksoja x pv tietyn tyyppisillä tiloilla, joiden lomitustarpeita on haastava toteuttaa. Lomittaja saisi normaalipalkan ja tämä maksaisi yrittäjälle esimerkiksi sijaisavun tai tuetun maksullisen lomituksen hinnan.

Lomittajien täydennyskoulutuksen järjestämiseen tulee saada vapaammat kädet työnantajalle. Täydennyskoulutustarpeen paras asiantuntija on lomittajan lähiesimies ja kokonaisuuden hahmottaa parhaiten yksikön vastuuhenkilö. Paikallisyksiköiden esimiestyöllä on merkitystä, koska henkilöstön kanssa käytävät kehityskeskustelut ja osaamiskartoitus voivat tukea lomittajaa ja kannustaa osaamisen kehittämiseen.

Lomittajat voisivat erikoistua yhden tai muutaman tuotantotavan osaajiksi ja heidät koulutettaisiin ja opastettaisiin niihin hyvin. Ei kaikkien tarvitse osata kaikkea, ei se tälläkään hetkellä niin ole.

Yleisen koulutuksen lisäksi tiloilla tapahtuvaa perehdytystä ja opastusta tulee lisätä. Uudessa laissa tulisi erityisesti kehittää lomittajien oikeutta perehdytykseen ja opastukseen. Perehdytyksen ja opastuksen pohjaksi on otettava työturvallisuuslaki, jota meidän lomittajien työnantajana tulee noudattaa ”valtionkorvattavuudesta” välittämättä.

Perehdytyksessä ja opastuksessa tulisi antaa lainkin mukaan enemmän valtaa ja vastuuta lomittajan työnantajalle.

Perehdytyksen tärkeys tiloilla kasvaa myös teknologian muuttuessa, uudet automaattiset laitteet lisääntyvät. Maatalousyrityksissä on kaikissa omat työtapansa ja koneensa. Lomittajilla, yrittäjillä sekä maatilantöntehtävillä on myös joskus eri äidinkieli.

Konkreettinen muutos lomituspäätöslakiin olisi se, että opastuksen tulee olla mahdollinen jokaiselle lomituspäätökselle. Ei voi olla niin, että tuettua maksullista lomitusta lomittamaan menevä lomittaja ei voi saada riittävää opastusta työtehtäviin tai opastuksen kustannukset jäävät hoitavan kunnan maksettavaksi.

Sopiva lomittaja löytyy kullekin tilalle riittävästi koulutusta, täydennyskoulutusta, perehdyttämistä ja opastusta järjestämällä sekä osaavan työnjohdon avulla.

Oppisopimuskoulutuksella voi suorittaa tutkinnonosia ja näin vahvistaa ammatillista osaamista.

Maatalouslomittajien osaaminen varmistetaan niin, että saadaan alalle uusia, nuoria ihmisiä, joille automaatio ja sähköiset palvelut ovat muussakin elämässä arkipäivää. Nuoria tarvitaan alalle lisää. Perinteisempien toimintamallien lomittajia meillä on jo olemassa, tosin maatalouslomittajien ikääntyminen on tulevaisuudessa haaste. Osa lomittajista on jo iäkkäitä. Tuki- ja liikuntaelinsairauden vaivaavat heitä ja heille tulee helposti työrajoitteita, joten tästä seuraa vaikeasti työllistettävyys. Tämän tyyppisten työntekijöiden yrittäjälomittajaksi siirtyminen ei ole realistista eivätkä he enää täydennyskoulutuksella kykene isojen yksikköjen lomitustehtäviinkään.

	<p>Lomittajan jaksamista ja terveyttä on yhtä lailla ajateltava, kuin maatalousyrittäjänkin. Työpäivän kulussa on huomioitava työhön sidonnaisuus, matkat sekä työssä jaksaminen. Työvuoroluettelon mukainen työpäivä ei välttämättä pääty suunnitelman mukaan (esim. konerikko, poikiminen).</p> <p>Lomittajan ammatin arvostus näkyy myös valmistuneiden haluttomuudessa lomitustyöhön: harva tulee muista syistä kuin "pakosta" lomittajaksi. Mieluummin valitaan tilatyöntekijän pesti, huonommalla palkkatasolla. Moniammatillisten palkkataso tulisi olla kilpailukykyisempi - houkuttaisiko alalle enemmän.</p> <p>Jotta osaavat ja monipuoliset työntekijät pysyvät lomitustyössä (tai tulevat siihen) pitää varmistaa heidän kilpailukykyinen palkkauksensa ja riittävät työtunnit. Nyt kenttä on ihan liian hajallaan tässä asiassa, kun joka paikallisyksikössä on omat palkat ja kunta-alalla ei palkoilla voida kilpailla.</p>
<p>LOMITUSPALVELUN TARJOAJAT</p>	<p>Tietokoneet, robotit ja matkapuhelinsovellukset ovat arkipäivää isoilla maitotiloilla.</p> <p>Ei riitä, että lomittaja ymmärtää lehmistä, traktoreista tai tietokoneista, vaan kokonaisuus on oltava hallussa. Käytännössä lomittajan pitää pystyä hallitsemaan maatila kokonaisuutena, jokaista laitetta myöten.</p> <p>Lomituksen perusidea on se, että tilallinen pääsee lomalle. Mikäli lomittaja ei ole riittävän pätevä tai motivoitunut, niin tilallisen tehtävä on toimia "lapsenvahtina" myös lomallaan.</p> <p>Lomittajia pitää kouluttaa ja tekemällä oppii. Nuorissa on tulevaisuus ja he saavat jo koulunpenkillä tämänhetkisen tiedon ja opin. Mutta heillä ei ole sitä, mitä pitkään lomitustyötä tehneillä on. Nimittäin ns. eläinsilmää. Se tulee kokemuksen myötä.</p> <p>Lyhyet perehdytykset eivät riitä eivätkä mahdollista sitä, että lomittaja lomittaa useita eri tiloja, joissa kaikilla on eri tarpeet. Me olemme ratkaisseet asian siten, että palvelemme vain tiettyä asiakaskuntaa ja koulutamme tekijämme erittäin kattavasti. Lisäksi perehdytyksemme kestävät vähintään viikon jokaisella tilalla, jotta riittävä osaaminen voidaan taata.</p> <p>Kokoluokat kasvavat, tilat ovat varsin erilaisia eikä kaikkea voi hallita. Jos mietitään lomitustyötä, niin ei ole mahdollista erikoistua kaikkeen. Lomittajien tulee erikoistua. Tuotantosuunnan mukaan erikoistuvat lomittajat ovat varmasti hyvä alku muutokselle.</p>

MUUT SIDOSRYHMÄT	<p>Lomittajan monipuolinen osaaminen varmistetaan sillä, että heillä on hallussa alan perustiedot ja -taidot sekä laaja valmius erilaisten koneiden ja laitteiden käyttöön.</p> <p>Lopulta eläintuotannossa on kyse aina harjaantuneesta eläinsilmästä, joka kehittyy eläintenhoitajalla ajan myötä ja sitä on mahdoton korvata millään automaatiolla tai muulla keinolla.</p> <p>Jokainen tila on omanlaisensa kokonaisuus. Lomittajien pitää erikoistua tilojen tuotannon mukaan ja sen erikoisuuksiin.</p>
-------------------------	---

KYSYMYS 3) Mitä ensimmäisen ja toisen vaiheen lakimuutoksia pidätte erityisen kannatettavana ja miksi?

MAATALOUS- LOMITUSPALVELUN KÄYTTÄJÄT	<p>Lomituspalvelut kokonaisuutena turvaavat kotieläintilojen jaksamista ja hyvinvointia ja turvaavat kansallisella tasolla myös omavaraisuutta ja kansakunnan ruokahuoltoa niin normaali- kuin poikkeusoloissakin. Lomitus on selkeästi merkittävä osa tuottajien sosiaaliturvaa.</p> <p>Kannatettavaa on yhdenvertaisuus ja tasapuoliset palvelut kaikille kotieläintyössä kiinni oleville yrittäjille.</p> <p>Kannatettavaa on, että YEL-vakuutetut otetaan mukaan lomitukseen ja että vaatimus Melan (MYEL-)vakuutuksesta poistuisi. Hyvää on, että OY-muotoiset yritykset saataisiin lomituksen piiriin. Yritysjärjestelyt tehdään yleensä taloudellisista syistä. Kaikki maatalousyrittäjät, jotka tekevät työkseen karjanhoitotyötä tarvitsevat lomansa. Maatalousyrittäjien yritysmuodolla ei tule olla merkitystä lomituksen järjestämisessä. Kaikki yksityisestä elinkeinonharjoittajasta oy -yrityksiin tulee olla lomituspalvelujen piirissä, jos tilalla harjoitetaan kotieläintaloutta.</p> <p>Nykyään, jos vaikka viljelijän puoliso olisi 5 pv muualla työssä, niin todennäköisesti puoliso on 2 pv viikossa eläintyössä ja sitten, kun lähdetään viikon lomalle, niin viljelijä saa lomasta 7 päivää ja puoliso ei yhtään. Silti viljelijän ja puolison pitää se 2 pv hoitaa jotenkin omalla kustannuksella. Siksi olisi hyvä, että tehtäisiin maatalousyrittäjien päätoimisuutta koskevan vaatimuksen poistaminen vuosiloman myöntämisen edellytyksistä.</p>
---	---

Vuosilomapäivien yrittäjäkohtaisuus on hyvä. Lomituksen muuttaminen tilakohtaiseksi ei olisi hyvä juttu. Tilakohtainen lomitus ei toimi, koska silloinhan yrittäjän vuosilomat putoavat nykyisestä. Vuosilomaoikeuden täytyy olla yrittäjäkohtainen. Kunkin päätoimisesti karjataloudesta elantonsa saavan tulisi saada oma lomaoikeus, eläinyksikköjen määrästä riippumatta. Isot yksiköt pyörivät työntekijöidenkin voimin, mutta pienessä yksikössä yrittäjä ei välttämättä pääse lomalle koskaan, mikäli lomaoikeus tilalla yhdistettäisiin. Tämä olisi yksilön oikeuksien ja sosiaaliturvan tasa-arvoisuuden nimissä väärin. Päätoimisuuden pitää riittää lomaoikeuteen. Tilojen ja lomaoikeutettujen määrän vähetessä, tämä ei ole kustannuskysymys. Esimerkiksi laidunkaudella karjan navettaan otto harvoin onnistuu lomittajalta yksin, ja on väärin, jos lomaltaan yrittäjä joutuu tulemaan kaveriksi lehmien navettaan ottoon. Laidunnusvelvoite on kuitenkin eläinten hyvinvoinnin kannalta kiistaton etu ja lakisääteinen velvoite.

On hyvä, että sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä olisi jatkossa oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella siksi ajaksi, jolta hänelle myönnetään sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitettua osasairauspäivärahaa. Tällöin asteittainen töihin paluu olisi mahdollista.

Hyvää on takaisinperinnän kohtuullistamisen mahdollisuus.

Hyvää on sijaisapuun suunniteltu yhtenäinen maksu.

Hyvää on jousto työajan laskennassa, eli että lomitussajoissa on erikoistilanteita varten hajontaa. Nyt ehdotettu 15 %:n jousto on hyvä alku.

Itse järjestetty lomitus täytyy säilyttää. Jos tilallisella on tiedossa itse järjestetyn lomituksen järjestäjiä (yhdistyksiä, palveluntarjoajia), niin hän voi sitä kautta palkata itsejärjestetyn lomittajan vuosilomille. Paikallisyksikössä kun ei löydy robotti- ja apetaitoista lomittajaa läheltä. Pitää olla mahdollista ottaa lomittaja itsejärjestetyn palvelun kautta. Se on lomittajillekin hyvä, että taustalla yhdistys ym., kun kaikki lomittajat eivät pysty paperisotia hoitamaan. On helpompaa, kun yritys hoitaa välin ja paperisodan. Tulee valmiit lomakkeet, joita lähettää, ja on vakuutukset ja keneltä kysyä neuvoa.

Yrityslomituksen pitäisi olla vaihtoehto. Esim. jos on pitkät etäisyydet, niin lähellä voi olla henkilö, joka on lopettanut karjanpidon ja on kiinnostunut lomittamaan. Eli olisi yksityinen ja kunnallinen lomitus, eli myös kunnan lomittajat olisivat käytettävissä.

	<p>Hyvää on itse järjestetyn lomituksen kustannuskorvauksen nosto.</p> <p>Uusi lomitusnetti olisi hyvä juttu.</p> <p>Hyvää on se, että on kuunneltu monessa pykälässä meitä.</p> <p>Turkistarhaajien ja poronhoitajien lomitus on hyvä juttu. Eläinsuojelun kannalta on tarpeellista, että lomituspalvelut jotenkin näillekin ryhmille (turkistuottajat ja poronhoitajat) turvataan.</p>
<p>PORONHOITAJIEN SIJAISAVUN KÄYTTÄJÄT</p>	<p>On hyvä, että poronhoitajien sijaisapujärjestelmä on olemassa, se antaa turvaa.</p>
<p>ETUJÄRJESTÖT</p>	<p>Lomituspalvelut kokonaisuutena turvaavat kotieläintilojen jaksamista ja hyvinvointia ja turvaavat kansallisella tasolla myös omavaraisuutta ja kansakunnan ruokahuoltoa niin normaali- kuin poikkeusoloissakin. Lomitus on selkeästi merkittävä osa tuottajien sosiaaliturvaa. Lomituksen on jatkossakin perustuttava siihen, että se on osa sosiaaliturvaa.</p> <p>Kannatettavaa on yhdenvertaisuus.</p> <p>Erityisen kannatettavaa olisi MYEL-perusteen poistaminen lomitusoikeuden edellytyksistä. Tällä hetkellä osa maatalousyrittäjistä, joilla on myös kotieläintuotantoa, ei saa lomaoikeutta MYEL-perusteen takia. Lomitus on turvattava yhtiömuodosta riippumatta eläintiloille (eli 1. lakipaketissa hyvää on YEL-eläkevakuutettujen, EVL-verotettujen maatalousyrittäjien oikeus lomitukseen.) Esim. iso osa siipikarjatuotannosta on osakeyhtiömuotoisilla tiloilla, joten lomitusoikeuden laajentaminen koskemaan EVL:n mukaan verotettuja tiloja on kannatettava. On hyvä, että yritysmuoto ei määrittele jatkossa lomituspalvelukelpoisuutta. Osakeyhtiömuoto lisääntyy vauhdilla. Edellytyksenä tulee olla (STM:n suunnitelmien mukaisesti), että maatalousyrittäjä työskentelee itsekin yrityksessä.</p> <p>Maatalousyrittäjien päätoimisuutta koskevan vaatimuksen poistaminen vuosiloman ja tuetun maksullisen lomittaja-avun myöntämisen edellytyksistä on hyvä asia, sillä se on voinut aiheuttaa väliinpuotoamisia.</p>

Vuosilomaoikeuden on säilyttävä edelleen henkilökohtaisena. Lomituspalvelulain toisessa vaiheessa tulee erityisesti huomioida palveluiden hyvinvointivaikutukset ja lähtökohtana tulee olla palvelujen henkilökohtaisuus.

1. lakipaketissa muutettaisiin työkyvyttömyyssijaisapua (maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 7 §:n 2 momentin 2 kohtaa). On kannatettavaa, että sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä olisi jatkossa oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella siksi ajaksi, jolta hänelle myönnetään sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitettua osasairauspäivärahaa. Lomituspalvelu on elintärkeä työhyvinvointipalvelu maitotilayrittäjille. Mm. kuntoutuminen tapahtuu lomituspalveluiden avulla. Osittainen sairauspäivä tuleekin lisätä sijaisapuperusteeksi.

Hyvää on sijaisapuun suunniteltu yhtenäinen, yksi maksu. Se yksinkertaistaa ja selkeyttää sijaisapujärjestelmää.

Hyvää on takaisinperinnän kohtuullistamisen mahdollisuus. Jos sijaisapu on myönnetty ehdollisella päätöksellä ja takaisinperintään joudutaan, on tärkeää, että takaisinperintää kohtuullistetaan.

Hyvää on työajan laskennassa jousto.

Lomahallinnon tulee voida saada lomitustoiminnan kannalta välttämätöntä ja tarpeellista tietoa muilta viranomaisilta, mm. Ruokavirastolta, Kelalta ja Verohallinnolta. Tietoa tulee saada sähköisesti rajapinnan kautta siten, ettei asiakasta turhaan rasiteta. Rajapintoja pitäisi kehittää kuitenkin jo 1. lakipaketin yhteydessä eikä vasta 2. lakipaketin yhteydessä.

Itse järjestetty lomitus on pidettävä mukana vaihtoehtona kunnalliselle lomitukselle. Lomituspalvelu on tärkeä julkinen palvelu, mutta maitotiloilla tulee olla mahdollisuus valita myös yksityisesti tuotettu palvelu.

Itsejärjestetyn lomituspalvelun kustannuskorvauksen tason nosto on hyvä. Se voi lisätä palvelun tarjontaa, helpottaa lomittajapulaa ja tuoda joustoa järjestelmään erityisesti harvinaisempien tuotantosuuntien tiloille, mutta myös **sika- ja siipikarjatilaille**. Itsejärjestetyn lomituksen korvaustaso tulee saada kilpailukykyiselle tasolle.

Lomitusasiakkaan on hyvä saada tehdä kirjallinen muistutus lomitusviranomaiselle, mihin lomitusviranomaisen on annettava kohtuullisessa ajassa perusteltu vastaus.

	<p>Uusi tietojärjestelmä tarvitaan lomituspalvelujen järjestämiseen, koska lomitukset ei palvele enää parhaalla mahdollisella tavalla käyttäjiä. Jo 1. lakipaketissa olisi kiireellistä saada Lomitusnetin uudistus käyntiin, jotta Lomitusnetti vastaisi 2020-luvun tarpeita. Maatalousyrittäjien, lomahallinnon ja lomittajien väliseen viestintään tulee löytää sähköisiä ratkaisuja. Paikkariippumattomuuden tulee olla mukana kehitystyössä, jotta esim. Lapissa sijaitseva hallintohenkilö voisi tehdä päätöksiä ja ratkaisuja lomituksessa mihin päin Suomea tahansa.</p> <p>Lakia tulisi yksinkertaistaa siten, että kaikenlainen harkinnan- ja tulkinnanvaraisuus minimoitaisiin. Tämä vähentäisi myös takaisinperintätilanteita ja keventäisi hallintoa.</p> <p>Kannatettavaa on, että turkistuottajan määritelmä muuttuisi niin, että toimitusjohtajan ja hallituksen jäsen, joka omistaa 20 %, olisi oikeutettu lomitukseen.</p>
LOMITTAJAT	<p>Maatalousyrittäjän päätoimisuusvelvoitteen poistaminen on kannatettavaa. On hyvä, ettei lisätöiden teosta sakoteta pienempiä tiloja.</p> <p>Maatalousyrittäjillä pitäisi (jatkossakin) olla tilakohtaisen loman sijasta henkilökohtaiset lomat. Jos olisi tilakohtainen loma, niin olisiko kahta lomalla olevaa viljelijää kohti yksi lomittaja tekemässä kahden työt, tosi fiksu... Kaukana ajatuksesta, että alalle tulisi uusia lomittajia pienellä palkalla monen ihmisen työt tekemään ja lyhyessä ajassa.</p> <p>1. lakipaketissa muutettaisiin työkyvyttömyyssijaisapua (maalaisyrittäjien lomituspäivälain 7 §:n 2 momentin 2 kohtaa). On kannatettavaa, että sijaisapuun oikeutetulla maalaisyrittäjällä olisi jatkossa oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella siksi ajaksi, jolta hänelle myönnetään sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitettua osasairauspäivärahaa.</p> <p>Lomahallinnon tulee voida saada lomitustoiminnan kannalta välttämätöntä ja tarpeellista tietoa muilta viranomaisilta, mm. Ruokavirastolta, Kelalta ja Verohallinnolta. Tietoa tulee saada sähköisesti rajapinnan kautta siten, ettei asiakasta turhaan rasiteta. Rajapintoja pitäisi kehittää kuitenkin jo 1. lakipaketin yhteydessä eikä vasta 2. lakipaketin yhteydessä.</p> <p>Jo 1. lakipaketissa olisi kiireellistä saada Lomitusnetin uudistus käyntiin, jotta Lomitusnetti vastaisi 2020-luvun tarpeita. Maatalousyrittäjien, lomahallinnon ja lomittajien väliseen viestintään tulee löytää sähköisiä ratkaisuja. Paikkariippumattomuuden</p>

	<p>tulee olla mukana kehitystyössä, jotta esim. Lapissa sijaitseva hallintohenkilö voi tehdä päätöksiä ja ratkaisuja lomituksessa mihin päin Suomea tahansa.</p> <p>On kannatettavaa, että nähdään hyvät ja huonot puolet ja voidaan ryhtyä aikaisessa vaiheessa korjaustoimiin.</p>
LOMITUSHALLINTO	<p>Hyvää on selkeä rajanveto siitä, mitkä hevoset kuuluvat lomitukseen piiriin.</p> <p>Erityisen hyvää 1. lakipaketissa on YEL-maatalousyrittäjien oikeus lomitukseen. On hyvä, että lomaoikeuden kytkentä MYEL:iin poistetaan.</p> <p>Hyvää on myös maatalousyrittäjien päätoimisuutta koskevan vaatimuksen poistaminen vuosiloman myöntämisen edellytyksistä. Yksinkertaistetut vuosilomaoikeuden myöntöperusteet helpottavat lomitushallinnon työtä.</p> <p>Vuosiloman henkilökohtaisuuden tulee olla lomitusalain lähtökohta. Tilakohtaisuus ei lisäisi lomittajien täysiaikaisuutta. Monilla tiloilla työaika on yrittäjää kohti 6 – 8 h. Tämä tarkoittaa sitä, että olisi saatava samaan aikaan kaksi tilalle soveltuvaa lomittajaa. Ei ole minkään lain puitteissa mahdollista, inhimillisyystekijöistä puhumattakaan, teettää lomittajilla 12 h työpäiviä säännöllisesti. Kahden lomittajan tarve vähentäisi yrittäjien mahdollisuutta vaikuttaa lomiensa ajankohtiin. Yrittäjillä tulee säilyä mahdollisuus pitää oma lomansa hänen tarvitsemanaan aikana riippumatta toisesta yrittäjästä. Tilakohtaisuus asettaisi myös suuria selvitystarpeita paikallisyksikön/lomittajan vastuu- ja vahingonkorvausasioista sekä lomittajan henkisestä ja fyysisestä työturvallisuudesta ja sen turvaamisesta.</p> <p>Vuosilomien tilakohtaisuus kohtelisi todella eriarvoisesti yksinyrittävää maatalousyrittäjää, kun hänen tilaansa vertaa tilaan, jolla on useampi maatalousyrittäjä tai työntekijöitä. On mietittävä, että jos tilalta kaikki ovat pois, niin kuinka monta lomittajaa silloin tilalle laitetaan. Entä miten järjestetään varallaolotilanne? Tämä lisää kustannuksia. Tilalla tulee päivittäin tilanteita, jotka vaativat varallaoloa, eli tällöin lomaoikeus ei ole enää ilmainen. Emme voi velvoittaa lomittajaa jatkuvaan varallaoloon karjataloustyöaikojen välillä.</p> <p>1. lakipaketissa muutettaisiin työkyvyttömyyssijaisapua (maatalousyrittäjien lomituspäivälain 7 §:n 2 momentin 2 kohtaa). On kannatettavaa, että sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä olisi jatkossa oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella siksi ajaksi, jolta hänelle myönnetään sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitettua osasairauspäivärahaa.</p>

Hyvää on se, että työkyvyttömyyssijaisapua koskevasta pykälästä (maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 7 §:n 4 momentti) karsitaan byrokratiaa ja poistetaan vaatimus Melan paikallisyksikölle antamasta maatalousyrittäjän työkykyä koskevasta lausunnosta.

Hyvää on sijaisapumaksun muuttaminen siten, että olisi vain yksi maksu.

Maatalousyrittäjien työajan laskeminen kaavamaisesti on ok. Työajan laskeminen kaavamaisesti olisi hyvä asia, jos siinä voisi ottaa huomioon myös eri tuotantotavat. Esim. perinteinen parsinavetta/ pihatto /robotinavetta. Entä emakkosikalan / lihasikalan työmenekit. Nyt esim. pitkälle automatisoidun mullikarjan työaika vääristyy ja rakennuksista johtuvat seikat vääristävät työajan laskemista. Eli kaavamaisuus olisi tervetullut uudistus, mutta siten, ettei se suosi tiettyjä tuotantosuuntia.

Kannatettavaa on, että maatalousyrittäjän tulisi tehdä itse vähintään kolme tuntia päivässä välttämättömiä kotieläinten hoitotöitä, jotta hänelle voitaisiin myöntää lomituspalveluja.

Vuosilomien yhtäaikaistamiseksi laajentaminen koskemaan tiloja, joilla on 20 kotieläinyksikön sijaista 30 kotieläinyksikköä, on tosi hyvä muutos.

Kaikki sellainen on kannatettavaa, mikä tähtää siihen, että nykyiset toimet olisivat kokoaikaisia, tai että palkka olisi sellainen, että sillä elää eikä tarvitsisi haalia monta työtä elääkseen (silloin lomitus kärsii).

Erittäin tervetullutta on myös se, että paikallisyksiköllä ei olisi velvollisuutta tarjota päivystysluonteisia, kiireellisiä lomituspalveluja. Samoin yötyön kieltäminen ja lomituskäyntien rajoittaminen kahteen käyntiin vuorokaudessa ovat erittäin hyviä uudistuksia.

Lomahallinnon tulee voida saada lomitustoiminnan kannalta välttämätöntä ja tarpeellista tietoa muilta viranomaisilta, mm. Ruokavirastolta, Kelalta ja Verohallinnolta. Tietoa tulee saada sähköisesti rajapinnan kautta siten, ettei asiakasta turhaan rasiteta. Rajapintoja pitäisi kehittää kuitenkin jo 1. lakipaketin yhteydessä eikä vasta 2. lakipaketin yhteydessä.

	<p>Itse järjestetyn lomituksen nostaminen parempaan asemaan on hyvä. Maksettavan korvauksen nosto helpottaisi itse järjestetyn suosiota ainakin osittain. Itse järjestetty lomitus on hallinnolle helpompi järjestettävä, kuin kunnallinen lomitus. Yrittäjiä pitäisi saada lisää. Moni haluaisi siirtyä itse järjestettyyn lomitukseen, mutta ei ole yrittäjiä, joilta palvelun ostaisi. Olisiko tässä kohdin euro paras konsultti, eli jos korvausta nostaisi lähemmäksi paikallisyksikön tuottamaa hintaa, voisiko yrittäjiäkin löytyä enemmän? Syrjäisillä pitkien etäisyyksien alueilla itse järjestetty lomitus on kuitenkin vaikeasti järjestettävä ainakin isomassa mittakaavassa.</p> <p>Jo 1. lakipaketissa olisi kiireellistä saada Lomitusnetin uudistus käyntiin, jotta Lomitusnetti vastaisi 2020-luvun tarpeita. Maatalousyrittäjien, lomahallinnon ja lomittajien väliseen viestintään tulee löytää sähköisiä ratkaisuja. Paikkariippumattomuuden tulee olla mukana kehitystyössä, jotta esim. Lapissa sijaitseva hallintohenkilö voi tehdä päätöksiä ja ratkaisuja lomituksessa mihin päin Suomea tahansa.</p> <p>Hallinnossa menee tällä hetkellä paljon työaika lomitusnetin toimimattomuudesta johtuviin syihin. LEAN:austa tarvittaisiin ja pian. On kallista pitää niin paljon ihmisiä töissä, johtuen vain toimimattomasta ohjelmasta. Sähköinen asiointi tulee olla myös lomituksessa tätä päivää.</p>
<p>LOMITUSPALVELUN TARJOAJAT</p>	<p>On hyvä, että muutettaisiin työkyvyttömyyssijaisapua (maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 7 §:n 2 momentin 2 kohtaa). On kannatettavaa, että sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä olisi jatkossa oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella siksi ajaksi, jolta hänelle myönnetään sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitettua osasairauspäivärahaa.</p> <p>Itse järjestetyn lomituksen korvaussummaa pitäisi huomattavasti korottaa, jotta saataisiin palveluntuottajia lisää ja siten itse järjestetyn lomituksen määrää kasvatettua. Jotta saataisiin lomittajia, pitäisi pystyä maksamaan kilpailukykyistä palkkaa. Ja maksamalla isompaa korvausta itse järjestetystä lomituksesta, pystyisi palveluntuottajat maksamaan lomittajille isompaa palkkaa.</p> <p>Toisessa lakimuutosvaiheessa on päästävä papereiden skannailusta ja lähettelystä. Lomitushallinnon, lomaan oikeutettujen ja lomittajien kaikki toiminnot pitää olla samassa tietokannassa.</p>
<p>MUUT SIDOSRYHMÄT</p>	

KYSYMYS 4) Mitä ensimmäisen ja toisen vaiheen lakimuutoksia tulisi mielestänne vielä erityisesti muuttaa ja miksi?

Miten muuttaisitte niitä? Jos muutosesityksenne lisää kustannuksia, mitä muuta lomitussääntöjä muuttaisitte, jotta kustannukset voitaisiin kattaa?

<p>MAATALOUS- LOMITUSPALVELUN KÄYTTÄJÄT</p>	<p>Kotieläintalous pääasiallisena elinkeinona tulisi olla ainakin sijaisapuun oikeuttava muillakin kuin nauta- sika- ja broilertiloilla jo eläinsuojelun näkökulmasta. Imagohaitta voi tulla, mutta heitteille jääneet eläimet ovat sitä monin verroin. Kaikki lomaa kaipaa viljanviljelijöistä, marjatilallisista eläinten parissa oleviin. Onhan muillakin ammattialoilla lomat, viikonloppuvapaat sun muut pekkaset.</p> <p>Ihmeellistä, että jos sinulla on 7 lehmää, saat lomittajan. Lomitus pois harrastajilta. Lomituspalveluita pystytään rahoittamaan, kun poistetaan näennäismaanviljelijät pois lomituksen piiristä. Jos lehmiä on tyyliin 20, sillä ei elä, vaan se on harrastustoimintaa. Alle 30 lehmän tilat eivät elätä eikä 50 lammasta eikä 15 hevosta. Nämä pois lomituksesta. Toisen kommentoijan mukaan, jos eläintaloudella ei ole elinkelpoisuutta (esim. 6 lehmää), tällöin lomitusoikeus on otettava pois. Miksi tukea jonkun harrastustoimintaa?</p> <p>Maatalouskytkentäiset hevostilat pitäisi olla jatkossakin lomituksen piirissä. Hevostilalliset eivät saisi jäädä jalkoihin, eli ei saisi poistaa lomitusta (ravi- ja ratsutiloilta) ja lomitusta ei saisi rajata vain kasvatettaviin hevosiin. Hevoset saisi olla edelleen lomituksen piirissä, kun kerta ketutkin saavat olla. Mitäs alkutuotantoa turkit ovat? Jos vaaditaan alkutuotantoa, niin ei ne 12 kpl siitostammaa kyllä sitä ole, niin kuin ei ole turkistarhauskaan. Kyllä ravi- ja ratsastustallitkin tuottavat elantoa. Ja eikös hevosetkin joskus teurasteta?</p> <p>Hevostalouden rajaaminen kokonaan lomituksen ulkopuolelle kasvatusta lukuun ottamatta tekee hallaa jo muutenkin kannattavuudeltaan heikolle alalle. Erityisen hankalaa on töiden rajaaminen tiloilla, joissa on sekä kasvatusta että muuta hevostoimintaa. Onko ratkaisu, että nämä tilat saavat jatkossa ostaa lisälomitusta?</p> <p>Hevostilojen jääminen lomituksen ulkopuolelle on erittäin huono juttu. Pitkään on puhuttu, että pitää olla monimuotoista maataloutta ja sivuelinkeinoja. Nyt sitten vedetään matto jalkojen alta, kun velkaa on otettu ja investointeja tehty hevostalouteen. Eräs kommentoija kertoo, että heillä on 20 ratsuhevosta. Niitä hoidetaan 3 krt. päivässä, 7 päivää viikossa + ratsastustunnit päälle. Toimeen tullaan, mutta ei niin hyvin, että lomituksen pystyisi itse kustantamaan. Kunnan maksama lomitus on ollut erittäin tärkeää yrittäjän jaksamisen kannalta (vain toisella yrittäjäpuolisolla on lomaoikeus). Vaikkakin hevostaitoisen lomittajan saannissa on ollut välillä haasteita. Lomituksen loppuminen uhkaa vakavasti lopettaa tallitoiminnan tilallamme. Loppuu</p>
--	--

sitten lähiseudun lapsilta ja nuorilta tuokin harrastusmahdollisuus. Kommentoija kertoo ymmärtävänsä, että EU ei salli tuettua lomitusta hevosiloille. Mutta silti hän pyytää, että mahdollisuudet hevosilojen lomitukseen perattaisiin vielä kerran läpi (kansallinen rahoitus, osa hevosenlihasta ohjautuu elintarviketuotantoon, ym.). On vähän erikoista, jos turkistilojen lomitusta tuettaisiin, mutta hevosilojen ei. Voisiko nimetä niin, että hevosilojen tuottamat palvelut ovatkin "eläintuotteita"? Ammattimais-ten hevosilojen määrä ei näytä räjähdysmäisesti kasvavan, joten pelkoa kustannusten karkaamiseen ei pitäisi olla.

Hevoskasvatuksessa on järjetöntä laskea hoitoon mukaan vain astutukseen edellisvuonna käytetyt ja alle 3-vuotiaat varsat. (STM:n ehdotuksen mukaan raja molemmissa oli itseasiassa 2,5 v.) Esim. ratsupuolella on realistista saada varsat myytyä vasta 4 tai 5-vuotiaina, kun niitä on jo koulutettu. Myös nämä nuoret kuuluvat ehdottomasti lomitettavien hevosten joukkoon ja eläinyksiköiksi.

Lakimuutos rajaa lähes kaikki hevoskasvatustalouden yrittäjät - hevoskasvattajat mukaan lukien - lomituskelpoisuuden ulkopuolelle. Sellaisia kasvattajia, joilla olisi jatkuvasti yli 6 eläinyksikköä määrättyyn mukaisiin kasvatukseen käytettäviä hevosia on varmasti todella vähän. Lomituskelpoisuuden rajaaminen syntymään tai astutukseen 30 kk sisällä on aivan liian tiukka. Eräs kommentoija kertoo kasvattavansa islanninhevoseja, jotka kehittyvät hitaasti ja ovat järkevästi myytävissä (=riittävästi koulutettu, jotta niistä saa järkevän hinnan) vasta 5-6 -vuotiaina. Uudistettavan lain mukaan niitä ei laskettaisiin lomituskelpoisiksi eläimiksi kuin ensimmäiset 2,5 vuotta. Jos kommentoija myisi varsat 2,5-vuotiaina, jotta pystyisi tuottamaan jatkuvasti uusia varsoja ja ylläpitämään riittävää lomitettavien eläinten määrää, kasvatuksen taloudellinen tulos romahtaisi nykyisestäkin heikosta tilanteesta.

Omien kasvattien lisäksi monella hevoskasvattajalla on muiden (yksityisten) kasvattajien varsoja kasvamassa, sillä laumakasvatus on hevosten kehittymisen kannalta tärkeää. Kommentoija en saanut materiaalista selvyyttä, edellyttäisikö näiden varsojen lomituskelpoisuus sitä, että ne siirretään lomitettavan yrityksen hallintaoikeuteen Hippoksen rekisterissä. Tästä seuraisi tarpeetonta byrokratiaa ja jälleen yksi ylimääräinen kuluerä. Kaiken kaikkiaan hevoskasvatustalouden yrittäjien, ja siis myös hevoskasvattajien kannalta, on erittäin huono lakimuutos suunnitteilla. Jotain korvaavaa palvelua kohtuullisin kustannuksin tarvitaan tilalle. Muuten hevoskasvattajat uupuvat ja/tai taloudellinen tilanne heikkenee entisestään, kotimainen kasvatus hiipuu ja korvautuu tuontihevosilla.

Perheenjäsenten pitäisi olla oikeutettuja lomitukseen. Esim. kun tila on myyty tyttärelle ja vanha isäntä on jäänyt eläkkeelle, niin vielä "liian nuori" vanha emäntä on jäänyt tyttären kaveriksi tekemään navettatöitä tilalle minimipalkalla työntekijänä.

Vanha emäntä tekee karjanhoitoa tilalla ja on Melan vakuutuksen piirissä. Eikö esimerkin vanhalle emännälle kuulu loma-oikeus? Vanha emäntä odottaa, että pääsee luopumiseläkkeelle ja tekee töitä tilalla joka päivä. Miten emäntä jaksaa jatkossa ilman lomitusta? Toinen esimerkki: tilalla nuori isäntä tekee karjanhoitoa joka päivä ja on Melan vakuutuksen piirissä ja hän odottaa, että vanha isäntä ja emäntä pääsevät eläkkeelle. Mutta kun on nostettu eläkeikää eikä tilan kauppoja tehdä, niin on riskinä, että nuori isäntä ei ilman lomitusta jaksaa ja kohta ei tilalla ole jatkajaa.

YEL-maatalousyrittäjien oikeus lomitukseen ei ole hyvä uudistus. Myöskään maatalousyrittäjien päätoimisuutta koskevan vaatimuksen poistaminen vuosiloman ja tuetun maksullisen lomittaja-avun myöntämisen edellytyksistä ei ole hyvä uudistus. Lomitukset on taattava vain päätoimisille kotieläntiloille. Ellei budjettiin tule lisää rahaa, ei voida laajentaa yritysmuotoisille tiloille loma-oikeutta ja heikentää päätoimisten karjatalousyrittäjien lomituspalveluita. Oy-muotoisilla tiloilla on yleensä jo nyt työvoimaa ja kaikki oy:n jäsenet eivät tee karjataloustyötä. Siitä laajentamisesta ei tule kuin ongelmia.

Lomituksen muuttaminen tilakohtaiseksi olisi hyvä juttu, koska tilat olisivat silloin samalla viivalla yrittäjien lukumäärästä riippumatta. Tilakohtainen vuosiloma olisi hyvä. Siinä ei tarvitse ajatella, että käyttäkö molemmat toisen yrittäjän lomaa, kunhan pidetään huoli, että lomittaja sitten tosiasiallisesti tekee ja ennen kaikkea pystyy tekemään kaikki tilan välttämättömät päivittäiset karjanhoitotyöt. Ei voi olla niin, että tilan yrittäjille kasaantuu loman jälkeen hirvuinen työtaakka tekemättömistä töistä.

Vuosilomapäivien lisääminen on ehdottoman tärkeää sekä tilallisten jaksamisen että lomittajien työllisyys- ja saatavuustilanteen kannalta (alan houkuttavuus, vakiolomittajien keskittyminen tuttuihin tiloihin ja siten pysyminen paremmin tilan käytännöistä kartalla jne). Lomapäivien lisäys olisi hyvä juttu. Mut siinä pitäisi ottaa huomioon sekin, että jos on yksinyrittäjä ja paljon eläimiä ja jos laissa sanotaan, että on vain yksi loma-oikeus per tila, niin silloin tulee vain yksi lomittaja, vaikka tarve olisi kahdelle. Näin ollen ei saa lomittajia tulemaan.

Vuosilomapäivien lisääminen olisi ehdottoman tärkeää alalla jaksamisen kannalta. Lomapäiviä pitäisi olla 28 päivää, joidenkin kommentoijien mielestä 30 päivää. Erään kommentoijan mielestä 31 päivää tai enemmän. Maatalous kamppailee jatkuvasti kannattavuutensa kanssa, joten eläinten kanssa työskentelevillä täytyy olla mahdollisuus lepoon silloinkin, kun varaa ulkopuoliseen työvoimaan ei ole. Tämä on tajuttava huoltovarmuuden ylläpitämisen kannalta.

Sen sijaan, että yhdellä kertaa (asiakkaan) pitää ilmoittaa koko vuoden lomatarpeet paikallisyksikölle, niin niitä voitaisiin kysyä ihan hyvin puolivuositain, jolloin ei ehkä olisi niin usein tarvetta tehdä muutoksia alustaviin varauksiin.

Sijaisapupäätöksistä tulisi poistaa tarveharkinta, eli vaatimus yrittää ensisijaisesti järjestää sijaisapu tilan sisäisesti. Kriisitilanteessa yrittäjällä ja lähipiirillä on jo muutoinkin stressiä ja arjen uudelleenjärjestelyä tehtävänä, eikä kaikilla edes ole lähipiirissä henkilöitä, joilla olisi riittävästi ammattitaitoa hoitaa kaikki vaadittavat tehtävät. Vaatimuksen poistaminen myös asettaisi tilalliset samanarvoiseen asemaan muiden ammattien kanssa: kuinka moni työntekijä joutuu sairastuessaan tai loukkaantuaan itse järjestämään läheisensä sijaisekseen riippumatta läheisen ammattipätevyydestä? Puolipätevän tai täysin osaamattoman ihmisen käyttö hätäsijaisena vaarantaa pahimmillaan eläinten hyvinvoinnin ja tilan jatkuvuuden. Eräs kommentoija kertoo, että on ollut usein tilanteessa, jossa hänelle on sairaana ollessaan sanottu, ettei lomittajaa tule, koska te kyllä toisen yrittäjän työpanoksella pärjätte. Siinä jätetään tila yksinkertaisesti isoon pulaan ja onhan se sairastuneen aliarvioimista mitä suuremmassa määrin. Tilanteissa on sitten ollut pakko osallistua töihin sairaana.

Sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä tulisi olla oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella kalenterivuoden aikana 30 päivän ajaksi, jonka jälkeen vasta tarvittaisiin etuuspäätös. Joidenkin kommentoijien mielestä 60 päivän ajaksi. Nykyään raja on 20 päivää. Muutos helpottaisi byrokratiaa ja vähentäisi ehdollisia sijaisapupäätöksiä. On huomioitava myös se, että sijaisavun tarve ei aina voi olla sidottu päätökseen päivärahaa.

Sijaisapulomitusta tulisi saada lääkärintodistuksella, vaikkei Kela tai Mela myönnä päivärahaa. Hoitava lääkäri näkee potilaan tilanteen itse ja tekee päätöksen sairauslomasta sillä perusteella. Kelan ja Melan lääkärit näkevät vain paperit ja voivat niiden perusteella evätä päivärahat. On suuri vääryys, että samalla sairas ihminen menettää lomitusoikeuden kyseiseen sairauteen. Eihän se kielteinen päivärahapäätös poista tarvetta lomitukseen.

Ehdollisessa sijaisavussa maatalousyrittäjän oman lääkärin todistuksen tulisi oikeuttaa sijaisapuun ja samoin etuuslääkärin myöntöpäätöksen. Sijaisapua tulisi saada päätöspäivämäärästä lähtien.

Lomituslainsäädäntöä tulisi muuttaa ainakin siinä kohtaa, että lomitustukia ei peritä takaisin ajalta, jolloin Kelan tai Melan (etuus)päätöstä ei ole tiedossa. Moni tila on tässä välikädessä joutunut taloudelliseen ahdinkoon. Se on kohtuutonta, että sairauslomien kanssa käy joillekin ihmisille niin, ettei ne käykään ja tulee älyttömiä maksuja. Käsittelyaikojen pitää lyhentyä, muuten menee osa tiloista vararikkoon.

Kun tilalla sairastutaan, niin lomatoimistoon ilmoittautumista (sijaisavun hakemista) olisi kevennettävä. Ensimmäisenä tässä vaiheessa tilalla on mielessä, mistä apua tilan töihin, kun eläimet on kuitenkin hoidettava. Ensimmäisenä ei ole mielessä se, että onhan nyt sairaslomakaavakkeet kunnossa ja hakemus tehty lomitukseen.

Lomituksessa pitäisi olla pakollinen päivystys, koska nyt lomatoimen saa kiinni vain arkisin toimistoaikoina, mutta sairastuminen tai tapaturma ei katso päivää tai kellonaikaa. Jos yrittäjä joutuu sairaalaan tms. yöllä tai viikonloppuna, niin kuka hoitaa eläimet siihen asti, että toimiston väki avaa ovensa? Sijaisavun nopea saatavuus on turvattava.

Perheudistus on tuotava lomitukseen. Alle 3-vuotiaan hoitoa varten oleva sijaisapu on saatava joustavammaksi, että huomioidaan työn sitovuus.

Sijaisapuperusteita tulisi tarkistaa erityisesti koulutuksen osalta. Kehittyvän kotieläintilan yrittäjät tarvitsevat koulutautumiseen osallistuakseen aina sijaisia. Koulutustilaisuudet ovat yleensä väh. 1,5 tunnin ajomatkan päässä suuntaansa, joten navetan välissä koulutuksiin osallistuminen ja sitä kautta kehityksessä mukana pysyminen ei ole mahdollista ilman sijaisjärjestelyitä.

Tuetun maksullisen lomituksen tuntimäärän nosto olisi tärkeää, nosto 200 tuntiin/ lomaoikeutettu. Nosto turvaisi lomittajien työn jatkuvuuden ja ammattitaidon säilymisen. Tällä hetkellä on alueita, joilla on lomittajista suuri pula, mutta vastaavasti on niitä alueita, joilla on lomittajien tyhjäkäyntiä. Lomittajia ei ole vara lomauttaa tai pahimmassa tapauksessa lomittajat menetetään tältä alalta jollekin toiselle alalle. Täydet työpäivät takaisivat myös lomittajille paremmat ja kohtuullisemmat ansiot kaikilla alueilla ja kaikenkokoisilla tiloilla.

Täysin maksullinen lomitus on ehdottomasti säilytettävä myös kunnallisessa lomituksessa. Yksityisiä lomituspalveluyrittäjiä ei todellakaan ole joka puolella eikä näillä alueilla olevia kotieläinyrittäjiä tule asettaa eriarvoiseen asemaan palvelujen saatavuuden perusteella. Täysin maksullinen lomitus mahdollistaa osallistumisen luottamustoimiin ja koulutuksiin. Kustannuksiaan tästä ei tule, päinvastoin edistetään lomittajien täysiaikaisuutta.

Täysin maksullisen lomituksen tuntien määrää tulisi myös lisätä.

Lomittajien mahdollisuus tehdä tilalla myös muita töitä erilliskorvauksella olisi tärkeää, jotta lomittajat työllistyisivät paremmin ja yrittäjät voisivat paremmin lomailla.

Hälytysmaksut ovat todella korkeita, korkeampia kuin lomamatka maksaa hotellissa. Vie mielenkiinnon olla yhtä aikaa lomalla. Siinä te (STM?) häviätte, kun kaikki lomat ovat eriaikaan. Ja tilanväki on siitä suutuksissaan, kun ei voi olla yhtä aikaa lomalla. Niiden jaksaminen on koetuksella. Ulkomaanmatkat eivät enää onnistu. Hälytys maksaa niin paljon. Olisi edes vaan maksu siitä, että jos pitää mennä paikalle, mutta kun maksat koko ajasta. Ei kiitos. Kohtuutonta.

Lomittajien tulisi saada tehdä myös muita kuin välttämättömiä päivittäisiä kotieläinten hoitotöitä. Tulisi sallia tavanomaiset karjataloustyöt, kuten pienet korjaukset, siivoustyöt ja eläinten hoitoon liittyvät harvemmin tehtävät työt. Tällaisia ovat esimerkiksi karvojen ajelu, karsinan pesu juuri silloin kun se on tyhjä, laidunaidan korjaus tai vaikkapa uuden varren kiinnittäminen lantakolaan. Myös siivous ja pesu tulisi voisi hoitaa lomittajalla. Tämä helpottaisi myös lomittajan fyysistä työskentelyä, työssä viihtymistä, kokoaikaisuutta ja eläinten hyvinvointia. Tällä hetkellä tiukat tulkinnat lomittajien sallituista töistä ohittavat käytännön maalaisjärjen käytön, turhauttavat lomittajia ja estävät yrittäjiä olemasta aidosti lomalla. Eläinten hyvinvoinnin tarkkailuun on myös varattava selkeästi enemmän aikaa, se jos mikä on ennaltaehkäisevää eläinten terveydenhuoltoa.

Yrittäjän vapautuminen tilan töistä edellyttää lomittajan vastuuta myös tilan valvonnasta vuorokauden ympäri. Esim. valvontakameroiden ja hälytysten seuranta tulisi antaa lomittajalle, jos tilan kaikki yrittäjät ovat lomalla yhtä aikaa. Lomalla olevan maatalousyrittäjän pitäisi voida olla varma, että lomituspalvelulla hoidetaan työt ja että lomittaja vastaa tilan toiminnasta, ettei yrittäjä joudu lomittajan takapäivystäjäksi. Lomittajan työnkuva pitää olla väljempi, tilan tarpeiden mukaan. Ei voi olla niin, että tilallinen vuosilomallaan tekee töitä, jotka ovat välttämättömiä, mutta jotka eivät kuulu lomittajan työnkuvaan.

Lomittajan työtehtäviin tulisi kuulua kaikki tilan toimintaan liittyvät ja eläinten hyvinvointia ylläpitävät tehtävät, vaikka niitä kaikkia ei suoritettaisi päivittäin.

Työntekijöiden työnosuus ei saa vaikuttaa maatalousyrittäjien tehtäväosuuteen ja sitä kautta lomitustuntien määräytymiseen.

Päivittäisen työajan laskentaan on kiinnitettävä huomiota. Jokaiselle tilalle tulee määrittää tilakohtaisesti työaika. Kotieläinyksikkömäärän perusteella sitä ei voi määrittää. Eläinten hyvinvointi kärsii. Pikkuvasikka ei kerrytä eläinyksikköä lähes ollenkaan, mutta voi esim. emolehmitilalla työllistää kymmeniä ylimääräisiä tunteja ensimmäisen viikon aikana. Jos aika perustuu eläinyksikköön, silloin joudutaan unohtamaan eläinten oikeudet. Sitten on paras opettaa vaan hyvät keinot eläinten lopettamiseen. Niihin vaan välillä kuluu aikaa, koska ne ovat eläviä olentoja.

Lomatoimisto on kangistunut papereihin ja lakeihin. Noudattaa pilkuntarkasti kaikkea ja maalaisjousto puuttuu. Työtuntijousto puuttuu. Ja se yhteisymmärrys, että miten tilanteet muuttuvat navetassa. Ei aina ole samaa tuntimäärää töitä. Jos tehtäisiin pieni jousto, niin olisi hyvä ja työt ja eläintenhyvinvointi säilyisi.

Lomittajan työaika pitää saada joustavammaksi tilojen työhuippujen mukaan.

Jos emännältä ja isännältä kellotetaan työn kesto, se ei voi olla sama aika, jonka lomittaja tekee. Hän ei ole rutinoitunut tekemään niitä töitä ja häneltä menee paljon kauemmin kuin omalta väeltä. Taas eläinten ja lomittajien hyvinvointi kärsii.

Se pitää työajassa huomioida, ettei eläimillä jää liian pitkää yötä. Muuten rehu on kaukana ja hyvinvointi kärsii. Työaikoja voi porrastaa, jos on kaksi lomittajaa: toinen aikaisemmin toinen myöhemmin. Sitten vaihto. Niin tulee joka toinen yö pitempi. Tai että toinen tekee aamu- ja toinen iltanavettaa. Näin kommentoijan kohdalla on sovellettu. Mutta jos tehdään pilkuntarkkaa, ei voida ajatella eläimiä. Ja kommentoija muistuttaa, että huomioikaa lampureiden lakisääteinen karitsointiaikaan oleva katsontaaikaväli, että miten pitää käydä katsomassa.

Työaikalainsäädäntö on aika tiukka, ottaen huomioon eläinten arvaamattomuuden.

Lomitusoikeuden saamiseksi maatalousyrittäjältä tulisi edellyttää enemmän työtunteja. Kommentoijan mielestä tulisi edellyttää vähintään 4 tuntia 3 tunnin sijasta.

Vaatus yhtäaikaisista lomista edellyttää sitä, että lomittaja selviää kaikista päivittäisistä karjanhoitotöistä ja osaa käyttää tilan koneita. Huolettaa se, että pystyykö lomittaja tosiaan hoitamaan koko tilan työt. Lisäksi on välttämätöntä, että lomittaja saa hallinnon henkilön kiinni 24/7.

Pieniä tiloja koskeva säännös pitää osa lomapäivistä yhtä aikaa on varmasti tuonut paikallisyksiköille säästöjä, mutta vastavasti on kuormittanut lomittajia. Hehän ovat joutuneet tekemään yksin kahden ihmisen työt per lomituspäivä. Näkyykö tämä esim. huonompana lomittajien saantina tiloilla tai lisääntyneinä lomittajien sairauslomina?

Perheessä saattaa olla tosi päteviä nuoria, jotka voisi asiantuntevasti ja nopeasti lomittaa vanhempiaan. Miksi niiden apu ei kelpaa.

Yrittäjien itsensä esittämien henkilöiden (tuntilomittajien) tulee saada tehdä sijaisapua ja tuettua maksullista lomitusta. Näiden palkkauksen tulee toteutua kunnan lomituspalveluiden kautta ongelmitta, koska kaikki tuntilomittajat eivät halua toimia y-tunnuksella. Sukulaisen tulisi voida toimia lomittajana ja ilman y-tunnusta.

Sellainen pykälä olisi hyvä, jonka mukaan saataisiin lomittaja velvoitettua vaihtamaan vaatteet tilan tautipaineen vuoksi. Pykälä olisi hyvä silloin, kun tilalla on tarjota tilan vaatteet, niin kuin uusilla tiloilla on.

Jos itsejärjestetty lomitusta ei tuottaisi maidontuottajalle kuluja, niin sellainen olisi hyvä ehdotus. Nyt on raha kiinni (itse järjestetyn lomituksen) alv:ssa pitkän vuoden ja siksi kassassa on vähemmän rahaa. Tila voisi paremmin, jos tätä muutettaisiin.

Itsejärjestetyn lomituksen hallinto voisi olla yksinkertaisempaa. Nyt joudutaan turhaan käyttämään "lomituspälyryitystä" palkanmaksajana, joka ottaa välistä sievoiset summat. Maatalousyrittäjä voisi hoitaa palkanmaksun itsekin suoraan ei-avillille lomittajalle, jolloin kustannukset olisivat halvemmat.

Pitäisi olla mahdollista hakea itse järjestetyn lomituksen vuosilomia nettisovelluksella tai nettipalvelulla, eli ilman paperikopiota. Nykyinen hakemusmenettely vie aikaa, kun laitot paperit postiin ja kopiot scannaat sähköpostiin. Ja nykyisin pitää olla kuitti alvin maksamisesta. Jotta tila saa tämän kuitin, niin tilan pitää heti maksaa alv. Ei voida käyttää 14 vrk maksua. Muussa tapauksessa itse järjestäjä häviää eikä voi lähettää määrääjassa laskua lomatoimistoon. Lomatoimistolle ei käy vain sähköiset paperit. Todella huonoa ympäristölle, kun lähetät jokaisesta lomituksesta neljä sivua aina. Ja jos on kaksi lomalla, niin tulee papereita kahdeksan kpl. Eikö näitä voisi tuoda nykyaikaan.

Asennemuutos olisi hyvä kirjata lakiin, eli että tämä järjestelmä on olemassa viljelijöitä varten eikä viljelijät järjestelmää varten. Lomituspäly on turvattava yrittäjille irtautuminen työstä. Rahat kehitysprojekteista viljelijän todelliseen hyvinvointiin. Lisäkustannuksien ei pitäisi olla ongelma, kun joka vuosi lomitettavat tilat vähenevät ja sitä kautta kustannukset tippuu. Valtion ei tule leikata lomituksen määrärahoja vuosittain, vaikka tilojen määrä vähenee.

Sesonki on **porotaloudessa** lyhyt, joten he eivät tarvitse päivittäiseen työhön lomitusta. **Turkistuotanto** loppuu kuitenkin, vain elinkelpoista pitää tukea. Turkiksia ei tarvita.

Turkistarhaajat tarvitsevat vapaansa päivittäiseen eläintenhoitotyöhön. Ei muuhun.

<p>PORONHOITAJIEN SIJASAVUN KÄYTTÄJÄT</p>	<p>Poronhoitajien sijaisapujärjestelmään tulisi saada tarpeeksi määrärahaa, jotta sijaisapukorvaukset saa (viittaus vuoden 2019 huonoon määrärahatilanteeseen).</p> <p>Sijaisavussa tulisi olla kriisitilannerahasto ennakoimattomiin poronhoitajan / poronhoitajaperheen kriisitilanteisiin.</p> <p>Poronhoitajille tulisi saada lisää sijaisaputunteja.</p> <p>Matkat ovat pitkiä esimerkiksi tunturialueille merkkauspaikoille (jopa satoja kilometrejä) eikä sitä työtä tehdä tuntityönä. Esimerkiksi merkkausaika tunturissa voi kestää kaksi viikkoa eikä sieltä tulla kotiin talolle yöksi. Olisi tärkeää, että jos poronhoitaja loukkaantuu, hän saisi palkattua sinne ihmisen töihin, joka laittaa porot merkkiin. Merkkausaika on hyvin tärkeä. Jos tietynä vuonna ei saa vassoja merkkiin, niin se vaikuttaa koko porosukupolveen, eli poronhoitajan koko seuraavan 10 vuoden tuloihin.</p>
<p>ETUJÄRJESTÖT</p>	<p>Sijaisapulomitus tulee ulottaa myös kasvinviljelytiloille. Nykyään yrittäjät hoitavat suuriakin yksikköjä yksinään ja väistämättä tulee tilanteita, että tarvitaan sijaista hoitamaan tilan välttämättömiä töitä. Sijaisavun laajennus koskisi tietysti myös kotieläintilallisia muiden kuin välttämättömien kotieläintöiden osalta. Sijaisapulomituksen laajennus auttaisi yrittäjien jaksamista.</p> <p>Hevosalan näkökulmasta suurimmaksi ongelmakohdaksi muodostuu lomitusoikeuteen laskettavien eläinten määritelmä hevosten osalta. EU:n perussopimuksessa mainittu alkutuotannon määritelmä on hevostalouden osalta vaikea, koska tällöin lomitusoikeuden piiriin kuuluisi ainoastaan kasvatukseen käytettävät hevoset. Suomalainen hevostalouden on hyvin monimuotoista. Kasvatustoiminnan lisäksi tiloilla tuotetaan hyvin laajasti muitakin hevosalan palveluita; mm. täysihoito-, pihatto-, ratsastuskoulu-, ja valmennuspalveluita. Mikäli hevosalojen lomituspalvelut kohdennettaisiin uuden esityksen mukaisesti vain hevoskasvatukseen käytettäviin hevosiin, putoaa huomattava osa nykyisistä hevosaloista pois lomituksen piiristä. Tämän lisäksi hevoskasvatuksen ulkopuolelle samalla tilalla jäävät hevoset jäisivät ilman lomitusoikeutta, joka asettaa tällaiset tilat mahdottoomaan tilanteeseen elinkeinotoiminnan ja lomien osalta. Käyttötarkoituksesta riippumatta jokainen hevonen vaatii samat hoitotoimenpiteet eläinten terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta.</p> <p>Ensisijaisesti kaikkien MYEL- tai YEL-vakuutettujen hevosalojen nykyisin voimassa oleva lomitustarve tulee säilyttää lomitusoikeuteen hyväksytyjen hevosten osalta. Mikäli kuitenkin katsotaan, että lomitusoikeus tulee rajata vain kasvatustoiminnan piiriin, on tärkeää huomioida seuraavia asioita. Nykyisen esityksen mukaan hevoskasvatukseen käytettävällä hevosella tarkoitetaan edellisen 30 kk aikana vähintään kerran siemennettyä, astutettua tai varsonutta tammaa, 30 kk aikana vähintään</p>

kerran siitokseen käytettyä oritta sekä 30 kk aikana syntynyttä varsaa. Järjestelmän selkeyttämisen vuoksi lomitusoikeuteen kelpaavan ajanjakson tulisi olla 36 kk.

Lomituksen edellytyksenä ovat kotieläinyksiköt ja **hevostalous**: Kotieläinyksiköihin tulee kiinnittää huomiota. Säkäkorkeuden määrittely tai rajaaminen ei ole tarkoituksenmukaista määriteltäessä hyväksytyä kotieläinyksikköä. STM:n suunnitelman mukaan lomituspalveluilla voitaisiin hoitaa vain maatalousyrittäjän hallinnassa (hallintaoikeus) olevat kotieläimet. Nykyisessä lomituspalvelulaissa kotieläinyksiköiden kartuttamiseen riittää kuitenkin myös hoidossa olevat eläimet. Varsinkin täysihoitopalveluja tarjoavissa yrityksissä hevoset eivät välttämättä ole yrittäjän omistamia/hallinnassa, mutta he ovat vastuussa hevosen päivittäisestä hoidosta. Kotieläinyksiköiden laskennan suhteen nykykäytäntö toimii hevosalalla hyvin ja sitä on syytä tämän osalta jatkaa.

Lomituksen on jatkossakin perustuttava siihen, että se on osa sosiaaliturvaa. Kaikkien tilan kotieläinten hoitotoimenpiteisiin osallistuvien maatalousyrittäjien ja hoitotoimenpiteisiin osallistuvien perheenjäsenten tulee olla oikeutettuja lomitukseen.

Maatalousyrittäjän suunniteltua määritelmää tulisi muuttaa. Kotieläinten hoitotyöhön osallistuville osakkaille pitäisi riittää vain 1 %:n osakeomistusvaatimus, sillä nykyisen käytännön mukaan myös yhden osakkeen omistaminen riittää lomitusoikeuteen, silloin kun osakas osallistuu kotieläinten hoitotyöhön. Osakkeiden määrä myös vaihtelee yrityksissä huomattavasti. Maatalousyrittäjien omistus pohjan laajentaminen useammalle omistajalle on aina yritysکوhtainen ja samalla hyvin yksityinen asia, jolla on pitkäaikaisia vaikutuksia. Pienen, jopa 1 % omistusosuuden hankkiminen maatalousyrittäjästä ja työskentelyn yrityksessä voidaan katsoa olevan merkittävä sitoutuminen toimintaan sekä lomitusoikeuden peruste.

Maatalousyrittäjien päätoimisuutta koskevaa vaatimusta ei tule poistaa vuosiloman ja tuetun maksullisen lomituksen myöntämisen edellytyksistä. Vuosilomaa ja tuettua maksullista lomitusta käyttämällä maatalousyrittäjä vapautuu sitovasta kotieläinten hoitotyöstä. Jos päätoimisuuden vaatimus poistettaisiin, se lisäisi lomitussuunnitelman kustannuksia ja lomituspalveluja jouduttaisiin supistamaan toisaalla, missä lomituspalvelulle on erityisen painavat perusteet.

Maatalousyrittäjällä tulisi olla mahdollisuus valita itse joko tilakohtainen tai yrittäjäkohtainen lomituspalvelu. Yrittäjien samanaikaiset lomat eivät ole joka **siipikarjatilalla** paras ja joustavin vaihtoehto. Siipikarjatuotantoa pyörittävät monella tilalla pariskuntien lisäksi sisarukset, vanhemmat aikuisine lapsineen tai yrityskumppanit, jotka eivät halua lomailla samaan aikaan toisten yrittäjien kanssa. Siipikarjatuotanto on myös ympärivuorokautista toimintaa, jossa poikkeamatilanteisiin pitää reagoida

nopeasti, jolloin joka tapauksessa yöaikaankin on jonkun ammattitaitoisen oltava tekemässä töitä. Tällöin eläinten ja tuotannon parhaaksi turvaksi on osaava yrittäjä.

Maatalousyrittäjän vuosilomapäiviä tulisi lisätä (maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 6 §:n muutos). Vuosilomaa tulisi saada 28 päivää, joidenkin mielestä 30 päivää. Lomapäivien lisäys voisi olla 1 päivä/kalenterivuosi. Työ on kuormittavaa ja taloudellisesti haastavaa. Maidontuottajia kuormittaa työssään työmäärä, työnsidonnaisuus, taloudellinen tilanne sekä näistä johtuvat työn ja perhe-elämän yhdistämisen haasteet. Kuormitusta tuo myös ilmastonmuutokseen liittyvä yhteiskunnallinen keskustelu ja ilmapiiri, mikä on koettu syyllistäväksi kotieläintuottajien keskuudessa. Maitotiloilla tehdään töitä hiilineutraaliuden eteen. Ilmastoviisas maatila huolehtii myös sosiaalisesta kestävydestä ja työhyvinvoinnista. Tähän työhön tarvitaan yrittäjien panoksen lisäksi myös riittävät julkiset hyvinvointipalvelut.

Jo 1. lakipaketissa pitäisi muuttaa työkyvyttömyyssijaisapua (maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 7 §:n 1 momenttia). Eräiden kommentoijien mukaan sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä tulisi olla oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella kalenterivuoden aikana 30 päivän ajaksi. Nykyään raja on 20 päivää. Työkyvyttömyys tulisi osoittaa nykyiseen tapaan lääkärin tai terveydenhuollon asiantuntijan todistuksella siltä osin kuin sijaispäivien määrä kalenterivuodessa ylittää seitsemän päivää. Etuuspäätös (esim. Melan tai Kelan sairauspäivärahopäätös) sijaisavun myöntämisen edellytyksenä tarvittaisiin vasta 30 sijaisapupäivän jälkeen. Muutos vähentäisi turhaa byrokratiaa ja joustavoittaisi ja järkevöittäisi lomitushallinnon työtä. Muutoksen pitäisi tulla voimaan jo 1.1.2021.

Toisten kommentoijien mukaan työkyvyttömyyssijaisapua (maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 7 §:n 1 momenttia) tulisi kuitenkin muuttaa enemmän, eli siten, että sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä tulisi olla oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella kalenterivuoden aikana 60 päivän ajaksi. Nykyään raja on 20 päivää. Näin suuri muutos vähentäisi perusteettoman sijaisavun takaisinperintätilanteita, kun lääkärin ym. todistuksella saisi 60 päivää sijaisapua eikä kunnan tarvitsisi odotella vielä 20 päivän ylittävälle sijaisapupäiville etuuspäätöstä esim. Melasta tai Kelasta. Kohtuuttomia takaisinperintätilanteita toisinaan tapahtuu.

Ehdollisessa sijaisavussa maatalousyrittäjän oman lääkärin todistuksen tulisi oikeuttaa sijaisapuun ja samoin etuuslääkärin myöntöpäätöksen. Sijaisapua tulisi saada päätöspäivämäärästä lähtien.

Takaisinperinnän tapauksissa takaisinperinnän kohtuullistaminen on oltava mahdollista. Jos sijaisapu on myönnetty ehdollisella päätöksellä ja takaisinperintään joudutaan, on tärkeää, että takaisinperintää kohtuullistetaan. Jos sijaisapu johtuu sairaudesta tai alentuneesta toimintakyvystä, takaisinperintää ei tulisi tehdä täydellä tuntihinnalla, vaan takaisinperittävän arvon (per tunti) tulisi olla vain sijaisapumaksun suuruinen. Tällöin mitään takaisinperittävää ei käytännössä jäisi, koska maatalousyrittäjä olisi yleensä maksanut sijaisapumaksun paikallisyksikölle jo aiemmin.

Lomitushallinnon päivystystä pitäisi kehittää, esim. Lomitusnetin kehittämisen yhteydessä.

(Tausta: STM: lomitus ei ole luonteeltaan 112 –tyyppistä ”Hätäkeskus –palvelua”.) On syytä miettiä, miten parhaalla mahdollisella tavalla voidaan auttaa esim. yksinyrittäjiä äkillisissä sairaustilanteissa, vaikka toiminta ei olisikaan 112-luonteista. Tämän "ei ole" lauseen taakse ei saa mennä piiloon, vaan toimintaa pitää kehittää siten, että se mahdollistaa myös nopean toiminnan.

Pitkien lomien ja vapaiden hyödyntämisen mahdollisuuksia kotieläintuotannon yrittäjien arjessa tulee huomioida. Vanhempainvapaiden ja pitkien työkyvyttömyysjaksojen pitämisen mahdollisuus tulee tarkastella uudelleen. (Viittaus työvoimapulaan ja perheenjäsenten käyttöön lomittajina.) Valtion tulee etsiä keinot, millä maatalousyrittäjän vanhempainvapaan pitämisen mahdollisuus olisi tasavertainen muihin yrittäjiin nähden.

Pienten lasten hoito yhdistettynä maitotilojen seitsemän päiväiseen työviikkoon on haastavaa. Lomituspalvelulakiin tarvitaan myös perhepalvelu-uudistusta. Kotona tapahtuvaan pienten lasten hoitoon tarkoitettua sijaisavun määrää tulisi lisätä 100 päivästä 250 päivään ja palvelusta perittäisiin normaali sijaisapumaksu nykyisen 50 %:lla korotetun sijaisapumaksun sijaan. Tämän lisäksi lapsiperheitä koskien uudistuksessa tulisi tehdä uusi sijaisapuperuste ja palvelu niiden lapsiperheiden tarpeisiin, jotka käyttävät osittain kunnallista hoitopaikkaa ja/tai osittaista hoitovapaata.

Vanhempainvapaasijaisapua tulisi parantaa, aikaa pidentää ja sijaisapumaksua alentaa.

Sijaisapuperusteita tulisi tarkistaa erityisesti koulutuksen osalta. Kehittyvän kotieläintilan yrittäjät tarvitsevat kouluttautumiseen osallistuakseen aina sijaisia. Koulutustilaisuudet ovat yleensä väh. 1,5 tunnin ajomatkan päässä suuntaansa, joten navetan välissä koulutukseen osallistuminen ja sitä kautta kehityksessä mukana pysyminen ei ole mahdollista ilman sijaisjärjestelyitä.

Jos sijaisapumaksun taso irrotetaan jatkossa maatalousyrittäjän MYEL-työtulon tasosta, niin sijaisapumaksun tason on oltava kohtuullinen ja hyvin alhaalla tasolla, jotta siitä ei tule estettä lomituspäivien käytölle niille tiloille, joilla on matalat tulot. Sijaisapumaksujen on pysyttävä kohtuullisena, jotta palvelua esim. sairastapauksessa pystytään käyttämään.

Tuetun maksullisen lomituksen enimmäismäärää tulisi nostaa 120 tunnista 150 tuntiin kalenterivuodessa. Joidenkin kommenttien mielestä 200 tuntiin. Nosto turvaisi lomittajien työn jatkuvuuden ja ammattitaidon säilymistä. Tällä hetkellä on alueita, joilla on lomittajista suuri pula, mutta vastaavasti on niitä alueita, joilla on lomittajien tyhjääkäyntiä. Lomittajia ei ole varaututtu tai pahimmassa tapauksessa lomittajat menetetään tältä alalta jollekin toiselle alalle. Täydet työpäivät takaisivat myös lomittajille paremmat ja kohtuullisemmat ansiot kaikilla alueilla ja kaikenkokoisilla tiloilla.

Melan tilastojen mukaan tuettua maksullista lomitusta eli 120 tunnin lomitusta käytetään keskimäärin vain 5,6 tuntia päivässä. Tilastoista ei selviä sitä, kuinka paljon palvelusta käytetään kokonaisina päivinä ja paljonko lomituspäivien jatkeena. Erään kommentin näkökulmasta suuri osa käytöstä on yksittäisinä päivinä. Nykyinen järjestelmä ei siten tue kokoaikaisten maatalouslomittajien työllistymistä. Lisäksi vain hyvin pieni osa yrittäjistä käyttää kaikki 120 tuntia palvelusta.

Tuetun maksullisen lomituksen käyttömaksu voitaisiin porrastaa niin, että kun sitä käytetään jonkin muun lomituspäivien jatkeena, maksu olisi 50 % alennettu. Esim. 6 tunnin vuosilomapäivien jatkeena käytetty 2 tunnin tuettu maksullinen lomitus maksaisi miinus 50 %. Kustannusvaikutus olisi neutraali, koska se kannustaisi käyttämään palveluja lomituspäivien jatkeena, ei yksittäisinä päivinä. Esim. lomittajien matkakustannusten korvaamiset vähentyisivät ja työn suunnittelu helpottuisi, kun työtä tehtäisiin kokonaisina päivinä. Lisäksi lomittajien muut yhteiskunnan tuet (asumistuki, soviteltu työttömyyspäiväraha ym.) vähenisivät. Lisäksi tulisi miettiä muita keinoja, joilla voidaan lisätä lomittajien kokoaikaista työllistymistä.

Tuetun maksullisen lomituksen palvelumaksua voitaisiin toisaalta tarvittaessa porrastaa myös siten, että esim. 100 tai 120 tunnin jälkeen hinta olisi korkeampi. Näin palvelusta aiheutuva kustannusvaikutus muodostuisi kohtuulliseksi.

2. lakipaketissa ei saa poistaa kunnallisen lomituksen palveluvalikoimasta täysin maksullista lomitusta. Kaikkialla Suomessa ei ole tarjolla yksityisiä lomituspäivien palveluja, joten muutos johtaisi asiakkaiden epäyhtenäiseen kohteluun. Täysin maksullista lomitusta käytetään nykyisin yleisesti, kun maatalousyrittäjä osallistuu koulutuksiin, kunnallisiin ja maakunnallisiin luottamustehtäviin tai luottamustehtäviin maatalouden yrityksissä ja neuvonta- ja edunvalvontajärjestöissä. Täysin maksullisen lomituksen olemassaolo on myös hyvä siksi, että sitä tekemällä kuntien lomittajien työmäärä lisääntyy, eli osa-aikaisuus vähenee.

Jos **hevostenpitäjä** ei olisi jatkossa lain mukaan oikeutettu tuettuihin lomituspalveluihin, tulee tällaisella henkilöllä olla mahdollisuus täysin maksulliseen lomituspalveluun ja nämä palvelut tulee säilyttää tulevaisuudessa myös julkisesti tuotettuna palveluna. Tällä tavoin eläintenpitäjällä on mahdollisuus hoitaa lomituksen ulkopuolelle jäävien eläinten hoito ostopalveluna, joissa ei ole taustalla valtiontukielementtiä. Hevostilalla voi olla myös kasvatukseen käytettävien hevosten lisäksi ratsastus/hoito/ravihevosiä, jolloin osa hevosista jäisi lomituspalvelujen ulkopuolelle. Kommentoija kannustaa kehittämään monipalveluperiaatetta, jossa nykyisiä ammattitaitoisia lomittajia pystytään työllistämään paremmin.

Lomittajien mahdollisuus tehdä tilalla myös muita töitä erilliskorvauksella olisi tärkeää, jotta lomittajat työllistyisivät paremmin ja yrittäjät voisivat paremmin lomailla.

Lomitustehtävät eli välttämättömät kotieläinten hoitoon liittyvät työt tulisi määritellä uudelleen. Lomitustehtäviä tulisi laajentaa päivittäin välttämättömistä kotieläinten hoitotöistä kotieläinten hoitotöihin, eli lomittajan tulisi voida tehdä monipuolisemmin kotieläinten hoitotöitä (mm. eläinten terveyden ja hyvinvoinnin seuranta, puhdistustyöt, pienet kunnostustyöt, pysyvien aitojen rakentaminen tms.) Myös eläinten havainnointi on terveyden ja hyvinvoinnin kannalta tärkeää. Tarkkailu ja havainnointi on tärkeää sisällyttää lomitustehtäviin. Näin voitaisiin lisätä lomittajien kokoaikaisuutta ja edistää eläinten hyvinvointia ja eläinsuojelua.

Yrittäjän vapautuminen tilan töistä edellyttää lomittajan vastuuta myös tilan valvonnasta vuorokauden ympäri. Esim. valvontakameroiden ja hälytysten seuranta tulisi antaa lomittajalle, jos tilan kaikki yrittäjät ovat lomalla yhtä aikaa. Erityisesti päivystysvalmius tulisi ottaa huomioon lomitustehtävissä.

Myös **siipikarjatilojen** työmääriin ja lomitustehtäviin on tehtävä päivitykset. Välttämättömiä töitä ovat muun muassa tilojen eläintautiriskien hallinnan toimet, joista on tullut entistäkin tärkeämpi osa jokapäiväisiä ja säännöllisiä työtehtäviä, ja niiden viemä aika tulee ottaa huomioon.

Työntekijän palkkaamisen ei tulisi vaikuttaa maatalousyrittäjän tehtäväosuuteen ja siten lomitusoikeuden määrään.

Lomitustyön osa-aikaisuuteen tulee saada muutos. Lomitustyön keskimääräinen työpäivän pituus ja siitä saatava ansiotulo eivät lisää lomitustyön houkuttelevuutta. Keskimääräisen työpäivän tulisi olla vähintään 7 h/pv, jotta palkalla tulisi toimeen. Lomitustehtävien laajentaminen auttaisi siinä.

(2. lakipaketissa) tilan kokonaistyöajan pitää perustua todellisiin työaikoihin eikä työaikaa voi määritellä täysin kaavamaisesti. Tilakohtaiset erot ovat suuria ja tilan olosuhteet on huomioitava työaikaa mitoitettaessa kaikissa tuotantosuunnissa. Tilan eläinyksikköjen määrä ei yksin kerro työajan tarvetta. Esimerkiksi kaksi eläinmäärältään saman suuruista tilaa voi olla työolosuhteiltaan täysin erilaiset käytännössä. Tilojen välillä voi olla myös merkittäviä eroja automaatioissa, joten tilakohtaisille tarkasteluille on annettava mahdollisuus.

Maatalousyrityksen kokonaistyöajan ja siten lomittajien työajan mitoitus kaavamaisena perustuen kotieläinyksikköjen määrään tulee vielä selvittää esim. erillisellä tutkimuksella erilaisilla tiloilla. Saman kotieläinyksikkömäärän välttämättömät työt vaihtelevat tilakohtaisesti erittäin paljon. Vaihtelu muodostuu rakenteellisista eroista ja yrittäjien työtavoista.

Nyt maatalousyrityksen kokonaistyöajan määrittämisessä käytössä oleva TTS-Manager -ohjelma on erittäin työläs ja aikaa vievä työväline maatalousyrityksen kokonaistyöajan määrittämiseen ja siten lomittajien työajan mitoittamiseen. Osin tehdään kaksinker- taista työtä ja siitä tulisi luopua, jolloin lomaohjaajien työaikaa vapautuisi tärkeämpiin esimiestähtäviin. Lisäksi TTS-Manager-ohjelma ei huomioi lomittajan ruokailutaukoa, joka on kirjattu työehtosopimukseen. Jotta TTS-manager-laskelmaan tarvittavat tilatiedot saadaan selville, on lomaohjaajan joka tapauksessa tehtävä tilakäynti. Ja lomittajan työaika tulee todistettua vanhanaikaisesti kellottamalla jo tämän tilakäynnin yhteydessä.

Tilakohtainen työajankäyttö tulisi käydä läpi, jotta tunnistettaisiin paremmin, millä yrittäjillä on jatkossa lomituspalvelukelpoi- suus ja jotta yrittäjiä kohdeltaisiin tasapuolisesti. Kotieläintuotannon yrittäjillä tulisi olla tasavertainen kohtelu lomituspalvelui- den hyödyntämismahdollisuuksissa.

Mikäli tilan kokonaistyöaika ja maatalousyrittäjän tehtäväosuuteen perustuva työaika, eli maatalousyrittäjän lomituspäivä, eli lomittajan työpäivän lomitustuntimäärä on riittämätön, niitä pitää voida tarkastella uudelleen ja tarvittaessa muuttaa.

STM:n suunnitelman mukaan maatalousyrittäjän itse tekemän työn osuuden on oltava jatkossa vähintään 3 tuntia päivässä. Tässä tulisi huomioida tuotannon jaksottaisuus ja erilaiset kaudet yrittäjän oman työskentelyn tarpeen osalta. Erityisesti päi- vystysvalmius tulisi ottaa huomioon itse tehdyn työn osuuteen.

Lomitusoikeuden saamiseksi maatalousyrittäjältä tulisi edellyttää enemmän työtunteja. Kommentoijan mielestä pitäisi edellyt- tää vähintään 4 tuntia 3 tunnin sijasta.

Maatalousyrittäjän tehtäväosuuteen perustuvassa työajassa, eli maatalousyrittäjän lomituspäivässä, eli lomittajan työpäivän pituudessa tulisi sallia joustoa +/- 15 % suuntaansa. Toisen kommentoijan mielestä +/- 20 %. Eläinten kanssa voi aina tapahtua jotain yllättävää, jolloin lomittajan on jätävä tilalle hoitamaan tilanne loppuun jo eläinsuojelullisin perustein. Myös lomittajan ammattitaito tulee ottaa huomioon työtunneissa (päivä pidentyy tai lyhenee).

Työaikaan tulee kiinnittää huomiota myös **hevostalouden** kannalta. Kavioläimien hoito ja varsinkin ruokinta eroaa nautaeläinten ja yksimahaisten ruokinnasta. Hevosten terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta on ensiarvoisen tärkeää, että hevosen ruokitaan vähintään 3 kertaa vuorokaudessa. Akuutissa tilanteessa, esimerkiksi varsomisen tai muun vastaavan toiminnan yhteydessä 15 % lisäys työaikaan nähdään riittämättömäksi.

Lomittajien työaikaan tarvitaan joustoa.

Jos lomittajan työaika on lyhyt yhdellä tilalla, hän joutuu matkustamaan päivän aikana muillekin tiloille. Tilojen väliset etäisyydet kuitenkin kasvavat. Lomittajan aika menee matkustamiseen. Esim. Lapissa pitkien etäisyyksien maakunnassa lomittajan on lähes mahdotonta lomittaa järkevällä tavalla ja kustannustehokkaasti saman päivän aikana useammalla tilalla. Samalla tilalla tulisikin voida olla pidempään lomittamassa.

Jos lomitetaan eri tiloilla saman päivän aikana, niin kiire ja alati vaihtuvat olosuhteet kasvattavat riskejä, kun ollaan eläinten kanssa tekemisissä, ja lomittajan työturvallisuuden taso vaarantuu. Kun lomittaja kiertää saman päivän aikana eri tiloilla, kasvaa myös riski sille, että tartuntataudit leviävät ja näistä nousee vastuukysymyksiä tarkasteluun.

Vuosiloman yhtäaikaishelpoitetta ei tule laajentaa 20:stä 30 kotieläinyksikön yrityksiin. Tilojen määrä, jota muutos koskisi, on pieni ja rakennekehitys on nopeaa. Ns. tuplalomien karsinta tulee tehdä muuten kuin kurittamalla suurta joukkoa loimaan oikeutettuja.

Pieniä tiloja koskeva säännös pitää osa lomapäivistä yhtä aikaa on varmasti tuonut paikallisyksiköille säästöjä, mutta vastavasti on kuormittanut lomittajia. Hehän ovat joutuneet tekemään yksin kahden ihmisen työt per lomituspäivä. Näkyykö tämä esim. huonompana lomittajien saantina tiloilla tai lisääntyneinä lomittajien sairauslomina?

Lomittajille tulee mahdollistaa kokoaikainen työ. Nyt osa-aikaiset tekevät pitkiä työjaksoja, mikä aiheuttaa sairauslomina.

Lomittajan työn vastuullisuus on huomioitava palkkauksessa.

Perheenjäsenet, jotka eivät omista lomitettavaa yritystä, tulisi kelpuuttaa lomittajiksi. Samassa taloudessa asuvat ylenevässä ja alenevassa polvessa olevat tulisi kelpuuttaa jatkossa lomittajiksi. Perheenjäsenien lomitushetki tulisi lomitukseen joustoa ja varmistaisi monessa tapauksessa riittävän osaamisen. Perheenjäsenien käyttö lomittajana on tärkeää myös yritystoiminnan jatkuvuuden ja sitouttamisen kannalta. Käytännössä pitkien vapaiden pitämiseksi perheenjäsenien hyödyntäminen lomituksessa olisi tärkeää, koska juuri heillä olisi paras osaaminen olla tosiasiassa hyödyksi kotieläintilan töissä. Samoin saman tuotantosektorin toinen yrittäjä ja tilan työntekijä tulisi kelpuuttaa lomittajaksi. Myös maatalousyrittäjän osaomisteisen ja muulla toimialalla toimivan yrityksen työntekijät tulisi kelpuuttaa lomittajiksi. Myös muuta lähipiiriä tulisi hyödyntää lomituksessa.

Siipikarjatuotantoon kuuluvat eläimettömät tuotantotauot, jolloin tilat puhdistetaan ja valmistellaan seuraavaa parvea varten. Tuotantotaukoja on vuosittain broilertuotannossa 6 - 7, kalkkunatuotannossa 2 ja munantuotantotiloilla korkeintaan yksi vuodessa. Tuotantotauot ovat oleellinen osa tuotantoa, sillä niiden aikana tehtävällä puhdistus-, pesu- desinfiointi- ja valmistelutöillä varmistetaan seuraavan parven eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä myös tuotteiden korkea laatua ja sitä kautta kuluttajien ruokaturvaa. On tärkeää, että maatalousyrittäjä voisi jatkossa pitää vuosilomaa ja saada sijaisapua myös tuotantotaukojen aikana. Tämä voi olla 24/7 – tyyppisessä siipikarjatuotannossa ainut hetki, jolloin yrittäjä uskaltaa käyttää lomitusoikeuttaan, ja sillä on kuitenkin suora vaikutus tulevien eläinten hyvinvointiin.

Lomituspalveluita käyttävien maitotilojen määrä vähenee joka vuosi merkittävästi, eli uudistuksiin olisi varoja (uudistukset olisivat täten toteutettavissa).

Jos lakimuutokset lisäävät kustannuksia, kustannuksia ei saa leikata toisaalta lomituksesta. Säästöä tulee jo siitä, kun tilamäärä vähenee.

Tähän järjestelmään tarvitaan enemmän asiantuntemusta. Kommentoija kertoo katsoneensa tätä touhua niin päättäjän kuin käyttäjän näkökulmasta, 1970-luvun lopun ajoista saakka. Ja halua eikä tietoa löydy ministeriöstä. Työntekijätuntien valvonnan pitää muuttua halvempaan ja joustavampaan suuntaan. Koko nykyinen on paska ja rakennettu kommunistisen ideologian mukaan tähän järjestelmään.

	<p>Toivottavaa on, että turkistuottajilla säilyisi mahdollisuus sekä itse järjestettyyn että keskitettyyn (paikallisyksikön) lomitukseen, niin kuin nykykäytäntö on. Toivottavaa on myös se, että sijaisapu saataisiin turkisan lomitukseen ja lomapäivien määrä saataisiin samalle tasolle kuin maatalouslomituksessa.</p> <p>Turkisan lomituksessa tulisi jatkossa lomapäivien määrä olla samalla tasolla kuin muussakin maataloudessa, tällä hetkellä turkistuottajan lomapäivien määrä on vain 18 pv. Myös sijaisavun mukaan ottaminen turkistuottajien lomitukseen olisi ensiarvoisen tärkeää. On myös tärkeää, että yhden lomittajan työtuntimäärä päivässä tilalla ei nouse liika suureksi.</p> <p>Poronhoitajien sijaisapua tulee laajentaa ja tuntimäärää nostaa jo ensimmäisessä lakimuutoksessa. Pitkän toipumisajan vaativissa tapauksissa nykyinen 200 tunnin sijaisapuoikeus ei ole riittävä. Sijaisapuoikeuden tuntimäärä tulee nostaa ensimmäisessä lakimuutosvaiheessa 300 tuntiin.</p> <p>Toisessa vaiheessa sijaisavun laajentaminen vastaamaan maatalouden sijaisapukohteita on tarpeen. Poronhoitajien sijaisapu tulee laajentaa kattamaan myös äitiys- ja vanhempainrahakaudet, kertausharjoituksiin osallistumisen sekä merkittävien yhteiskunnallisten tai elinkeinollisten luottamustehtävien hoitamisen. Pitkissä sijaisavuntarvetilanteissa ei pidä olla ylärajaa. Lisäksi toisessa vaiheessa tulee ryhtyä kehittämään vuosiloman laajentaminen myös porotalousyrittäjille.</p> <p>Poronhoitajien sijaisavun määräraha on pieni (250 000 € vuonna 2019) ja se on ollut omana kahden vuoden siirtomäärärahana STM:n budjetissa. Poronhoitajien sijaisavun oma määrärahavaraus on tärkeä säilyttää edelleen. Poronhoitajien sijaisapuun pitää saada lisää rahaa muualta, sillä maatalouden lomituseroissa tällaista varaa ei taida olla.</p>
LOMITTAJAT	<p>Hevospuolen tulisi pysyä lomitustöissä niillä, jotka oikeasti saavat elannon tallinpidosta.</p> <p>Maatalousyrittäjien päätoimisuutta koskevaa vaatimusta ei tule poistaa vuosiloman ja tuetun maksullisen lomituksen myöntämisen edellytyksistä. Vuosilomaa ja tuettua maksullista lomitusta käyttämällä maatalousyrittäjä vapautuu sitovasta kotieläinten hoitotyöstä. Jos päätoimisuuden vaatimus poistettaisiin, se lisäisi lomituserjestelmän kustannuksia ja lomituserveluja jouduttaisiin supistamaan toisaalla, missä lomituservelulle on erityisen painavat perusteet.</p> <p>Maatalousyrittäjän vuosilomapäiviä tulisi lisätä (maatalousyrittäjien lomituservelulain 6 §:n muutos). Vuosilomaa tulisi saada 30 päivää. Lomapäivien lisäys voisi olla 1 päivä/kalenterivuosi.</p>

Jo 1. lakipaketissa pitäisi muuttaa työkyvyttömyyssijaisapua (maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 7.1 §). Sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä tulisi olla oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella kalenterivuoden aikana 30 päivän ajaksi. Nykyään raja on 20 päivää. Työkyvyttömyys tulisi osoittaa nykyiseen tapaan lääkärin tai terveydenhuollon asiantuntijan todistuksella siltä osin kuin sijaisapupäivien määrä kalenterivuodessa ylittää seitsemän päivää. Etuuspäätös (esim. Melan tai Kelan sairauspäivärahapäätös) sijaisavun myöntämisen edellytyksenä tarvittaisiin vasta 30 sijaisapupäivän jälkeen. Muutos vähentäisi turhaa byrokratiaa ja joustavoittaisi ja järkevöittäisi lomitushallinnon työtä. Muutoksen pitäisi tulla voimaan jo 1.1.2021.

Tuetun maksullisen lomituksen enimmäismäärää tulisi nostaa 120 tunnista 150 tuntiin kalenterivuodessa. Tarvittaessa tuetun maksullisen lomituksen palvelumaksua voitaisiin porrastaa, jotta palvelusta aiheutuva kustannusvaikutus muodostuisi kohtuulliseksi (esim. 100 tunnin jälkeen hinta olisi korkeampi).

2. lakipaketissa ei saa poistaa kunnallisen lomituksen palveluvalikoimasta täysin maksullista lomitusta. Kaikkialla Suomessa ei ole tarjolla yksityisiä lomituspalveluja, joten muutos johtaisi asiakkaiden epäyhtenäiseen kohteluun. Täysin maksullista lomitusta käytetään nykyisin yleisesti, kun maatalousyrittäjä osallistuu koulutuksiin, kunnallisiin ja maakunnallisiin luottamustehtäviin tai esim. edunvalvontatehtäviin. Täysin maksullisen lomituksen olemassaolo on myös hyvä siksi, että sitä tekemällä kuntien lomittajien työmäärä lisääntyy, eli osa-aikaisuus vähenee.

Kokonaan maksullisen lomituksen siirto kokonaan yrittäjälomittajille ei ole hyvä kunnan lomittajan näkökulmasta. Eräs kommentoija kertoo, että ei jaksaisi lähteä kalastelemaan lisätöitä, jos siihen mentäisiin, vaan vaihtaisi alaa.

Tarvittaisiin joustoa päivittäisten karjanhoitotöiden määritelmään. Lomitustehtäviä tulisi laajentaa päivittäin välttämättömistä kotieläinten hoitotöistä kotieläinten hoitotöihin, eli lomittajan tulisi voida tehdä monipuolisemmin kotieläinten hoitotöitä (mm. eläinten terveyden ja hyvinvoinnin seuranta, puhdistustyöt, pienet kunnostustyöt, pysyvien aitojen rakentaminen tms.) Näin voitaisiin lisätä lomittajien kokoaikaisuutta ja edistää eläinten hyvinvointia ja eläinsuojelua.

Se ei ole kannatettavaa, että kaikilla tiloilla olisi taulukosta katsottu työaika. Ehdottomasti tulee olla joustovaraa tilojen työajoissa, koska ei ole kahta samanlaista paikkaa, eli työaikakin hieman elää.

Työajan joustot ovat tärkeitä, koska paperille kirjattuina kaksi tilaa voivat näyttää samanlaisilta - on kaksi saman suuruista karjaa ja näennäisesti samanlaiset rakenteet ja laitteistot – mutta silti niissä töiden toimivuus ja sujuvuus ovat eri sfääreistä. Lisäksi toisessa ei laitteet välttämättä toimi optimaalisesti.

Lomitustyön osa-aikaisuuteen tulee saada muutos. Lomitustyön keskimääräinen työpäivän pituus ja siitä saatava ansiotulo eivät lisää lomitustyön houkuttelevuutta. Keskimääräisen työpäivän tulisi olla vähintään 7 h/pv, jotta palkalla tulisi toimeen. Lomitustehtävien laajentaminen auttaisi siinä.

Lomittajilta ei voi enää enempää ottaa (säästöjä), mitä jo nyt otetaan. 6 tunnilla töitä on lomittajan tuloilla +/- 0 tilanne. 5 tunnilla jo lomittaja maksaa siitä, että saa tehdä työtä. Pikkasen on liikaa vaadittu, että lomittajien puolisoiden palkasta ja omaisuutta myymällä (metsää) pitää osallistua viljelijöiden lomailun tukemiseen, kuntien tahalliseen "pilluiluun" lomittajille ja tuntien alasajon myötä MTK:n pelailuun. Tuntien alasajon takia lomittaja tekee jo 6 päivästä työviikkoa.

Maatalousyrittäjän tehtäväosuuteen perustuvassa työajassa, eli lomituspäivässä, eli lomittajan työpäivän pituudessa tulisi sallia joustoa +/- 15 % suuntaansa.

Jos lomittajan työaika on lyhyt yhdellä tilalla, hän joutuu matkustamaan päivän aikana muillekin tiloille. Tilojen väliset etäisyydet kuitenkin kasvavat. Lomittajan aika menee matkustamiseen. Esim. Lapissa pitkien etäisyyksien maakunnassa lomittajan on lähes mahdotonta lomittaa järkevällä tavalla ja kustannustehokkaasti saman päivän aikana useammalla tilalla. Samalla tilalla tulisikin voida olla pidempään lomittamassa.

Jos lomitetaan eri tiloilla saman päivän aikana, niin kiire ja alati vaihtuvat olosuhteet kasvattavat riskejä, kun ollaan eläinten kanssa tekemisissä, ja lomittajan työturvallisuuden taso vaarantuu. Kun lomittaja kiertää saman päivän aikana eri tiloilla, kasvaa myös riski sille, että tartuntataudit leviävät ja näistä nousee vastuukysymyksiä tarkasteluun.

Uskomattomin kupru lomituksessa on ollut lomitustehtävien rajaus ”vain välttämättömiin töihin”. Sehän on koskenut vain kunnallisen järjestelmän lomittajia. Ei itsejärjestetyn lomituksen lomittajia eikä yrityspohjalla olevia. Tällainen tahallinen lomituspäärahoiden väärinkäytön mahdollistaminen pitää laittaa ensimmäisenä kuntoon. Sieltä löytyy heti säästöjä.

Tilojen, joilla on tuotantotaukoja vuoden aikana (esim. **lihasikalat, broileritilat**, ym.) lomituspäivien tulisi olla sidoksissa siihen, kuinka monena päivänä tilalla on eläimiä. Nykyään täydet lomat saavat sellaiset tilat, joissa on muutenkin muutamien

	<p>viikkojen tuotantotaukoja siten, ettei tilalla ole eläimiä. Lypsykarjan pitäjille tulisi antaa enemmän lomapäiviä, koska he eivät pidä tuotantotaukoja.</p> <p>Tarvitseeko turkistalous lomittajaa?</p> <p>Turkistuottajia ja poronhoitajia on vähän, joten eivät välttämättä tarvitse ollenkaan lomituspalvelua. Heillä on piirit niin pienet, että väliaikaistyöapu löytyy jo lähipiiristä.</p>
<p>LOMITUSHALLINTO</p>	<p>Lakimuutospaketti tulisi uudistaa yhdessä vaiheessa. Monessa vaiheessa tehtävä lakimuutos ei ole kannatettava. Vaikutukset olisivat lyhytkantoisia. Lomituspalveluilta ja järjestelmälle olisi syytä tehdä suurempi kokonaisvaltainen päivitys.</p> <p>Onko todella tarpeen ottaa YEL-vakuutetut lomitukseen piiriin, heitä on kuitenkin aika vähän?</p> <p>Mikäli YEL-vakuutetut halutaan mukaan lomitukseen, ei ole perusteltua jättää hevostiloja pois lomituksesta. Lähtökohta tulee olla maataloustuotannossa, josta tehdään maatalouden veroilmoitus (2-lomake).</p> <p>Maatalousyrittäjien päätoimisuutta koskevaa vaatimusta ei tule poistaa vuosiloman ja tuetun maksullisen lomituksen myöntämisen edellytyksistä. Vuosilomaa ja tuettua maksullista lomitusta käyttämällä maatalousyrittäjä vapautuu sitovasta kotieläinten hoitotyöstä. Jos päätoimisuuden vaatimus poistettaisiin, se lisäisi lomitussjärjestelmän kustannuksia ja lomituspalveluja jouduttaisiin supistamaan toisaalla, missä lomituspalvelulle on erityisen painavat perusteet.</p> <p>Tilakohtainen vuosiloma olisi yksi keino lisätä lomittajien työn kokoaikaisuutta.</p> <p>Maatalousyrittäjän vuosilomapäiviä tulisi lisätä (maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 6 §:n muutos). Vuosilomaa tulisi saada 30 päivää. Lomapäivien lisäys voisi olla 1 päivä/kalenterivuosi.</p> <p>Ajatus vuosiloman käytöstä tuntikohtaisesti on täysin järjetön ja se asettaisi yrittäjät ja lomittajat erittäin pahasti eriarvoiseen asemaan ja lisäisi hallinnon työtä, eli aiheuttaisi lisää kustannuksia.</p>

Vuosiloman on oltava maksutonta kaikille yrittäjille. Eli tilaa ei saa rangaista siten, että osa vuosilomasta olisi maksullista, koska lomituspäivä on pitkä. Kaikilla tiloilla ei ole ollut mahdollisuutta investoida automaatioon tai konekantaan työajan vähentämiseksi.

Jo 1. lakipaketissa pitäisi muuttaa työkyvyttömyyssijaisapua (maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 7.1 §). Sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä tulisi olla oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella kalenterivuoden aikana 30 päivän ajaksi. Erään kommentoijan mukaan 60 päivän ajaksi. Nykyään raja on 20 päivää. Työkyvyttömyys tulisi osoittaa nykyiseen tapaan lääkärin tai terveydenhuollon asiantuntijan todistuksella siltä osin kuin sijaisapupäivien määrä kalenterivuodessa ylittää seitsemän päivää. Etuuspäätös (esim. Melan tai Kelan sairauspäivärahapäätös) sijaisavun myöntämisen edellytyksenä tarvittaisiin vasta 30 (tai 60) sijaisapupäivän jälkeen. Muutos vähentäisi turhaa byrokratiaa ja joustavoittaisi ja järkevöittäisi lomitushallinnon työtä. Muutos ei lisäisi sijaisavun käyttöä, mutta vähentäisi merkittävästi hallinnon työtä. Päivärahapäätökset pääsääntöisesti ennättävät tulla 60 pv:n kuluessa. Myös yrittäjän epävarmuus väheneisi. Muutoksen pitäisi tulla voimaan jo 1.1.2021.

Sijaisavun hakemista ja myöntämistä tulisi edelleen yksinkertaistaa.

Lomituksen ei tarvitse olla 112 -tasoinen palvelu. Yrittäjän omavastuu tulisi selkeämmin kirjata lakiin. Ainakin kaksi päivää tulisi olla paikallisyksiköllä aikaa järjestää lomitusta, eli yrittäjien varahenkilön tarve on välttämätön.

Aikuiskoulutus/ täydennyskoulutus sijaisapuperusteeksi tulisi palauttaa jollain keinolla lakiin takaisin. Voisi olla vaikka 3 pv/vuodessa/yrittäjä aikuiskoulutusmahdollisuus, tämä on myös työntekijöillä suosituksena. Koulutusperusteen puuttuminen on vähentänyt maatalousyrittäjien täydennyskoulutukseen osallistumista, vaikka maatalouden rakennekehitys, automatisointi ja taloussuunnittelu lisäävät myös yrittäjien kouluttautumistarvetta. Muutoksen tarve tulee esille varsinkin mautiloilla, joilla on pitkä lomituspäivän pituus, jolloin tuettua maksullista lomitusta ei riitä täydennyskoulutukseen, vaan ne käytetään työstä palautumiseen tai kasvinviljelytyöihin. Tähän asiaan osaltaan auttaisi myös tuetun maksullisen tuntimäärän nosto, jos sijaisapuperusteen lisääminen ei ole mahdollista.

Voisiko lähiomaisen kuolemaan ja hautajaisiin perustuvat sijaisavut lopettaa ja niistä säästyvä raha käytettäisiin aikuiskoulutukseen? Tai ei oteta YEL-vakuutettuja lomituksen piiriin ja saadaan tästä rahaa aikuiskoulutukseen tai alle 3-v lapsen hoitovapaa -sijaisavun lisäpäiviin.

Sijaisavun hintaa ei tule yhtenäistää n. 5-6 euron tasolle tuntia kohden, sille ei ole edellytyksiä. Säilyttämällä sijaisapumaksut ennallaan voidaan saada rahoitusta henkilökohtaisen lomaoikeuden ylläpitoon tulevaisuudessakin. Jos sijaisavuiissa ei voida käyttää nykyisen kaltaista hintaperustetta, ehdotetaan käyttöön otettavaksi kaksi hintaluokkaa (vrt. lasten päivähoitomaksut).

Tuetun maksullisen lomituksen käyttö pitäisi olla vapaampaa kuin nykyisin, ettei sen antamista pitäisi aina harkita suhteessa vuosilomaan ja sijaisapuun.

Tuetun maksullisen lomituksen enimmäismäärää tulisi nostaa 120 tunnista 150 tuntiin kalenterivuodessa. Joidenkin kommentojien mielestä 200 tuntiin. Osa asiakkaista haluaa käyttää sitä ja osa ei. Toisaalta käyttöhalukkuuden asiassa ei voi täysin luottaa tilastoihin, koska on paikallisyksiköjä, joissa ei resurssipuutteen vuoksi voida tarjota lähes ollenkaan tuettua maksullista maatalousyrittäjille. Maatalousyrittäjiltä on tullut palautetta, että tuntimäärää tulisi tulevaisuudessa lisätä. Halukkuutta käyttää tunteja siis on.

Tuetun maksullisen lomituksen lomitustehtäviä tulisi laajentaa nykyistä laajemmalle, karjataloustöiden ulkopuolelle (esim. peltotyöt, pellolta paalien ajo, keritseminen, aidan teko, kanaloiden pesu ja desinfiointi tai kerratäyttöisten sikaloitten pesut).

Tuettu maksullinen lomitus voisi maksaa esim. 12 e/h. Tarvittaessa tuetun maksullisen lomituksen palvelumaksua voitaisiin porrastaa, jotta palvelusta aiheutuva kustannusvaikutus muodostuisi kohtuulliseksi (esim. 100 tunnin jälkeen hinta olisi korkeampi).

Joidenkin kommentojien mielestä tuetun maksullisen lomituksen tulisi myös olla aina edullisempaa, jos sitä käytetään kokonaisen vuosilomapäivän jatkeena. Perusteena yrittäjien jaksaminen ja lomittajien kokoaikaisuus. Tukee työvuorosunnittelua. Työaikavelvoite täyttyy tehokkaammin ja näin ollen syntyy säästöä matkakuluista. Lomituspäivän hinta myös laskee.

Toisaalta joidenkin kommentojien mielestä ei ole tarvetta alentaa tuetun maksullisen lomituksen tuntihintaa, vaikka yrittäjä käyttäisi sitä lomittajan työpäivän täydentämiseen. Erään kommentoijan kokemusten mukaan tuettua maksullista käytetään aika vähän pelkästään vuosilomapäivän pidennykseen, vaan sitä käytetään kokonaisina päivinä. Tämän vuoksi hinnan alennus vuosilomapäivän yhteydessä ei juuri lisää sen käyttöä. Tämä hinta-asia tulee nähdä myös tasapuolisuuden näkökulmasta. Jos tilan vuosilomapäivä on 8 h, ei tämä yrittäjä voi käyttää tuettua koskaan halvemmalla hinnalla ja toinen yrittäjä, jonka vuosilomapäivä on 5 h, voi käyttää halvemmalla hinnalla, vaikka kaikki tunnit. Eli, jos rahoitusta on käytettävissä tuetun maksullisen kehittämiseen, käytetään se mieluummin tuntimäärän lisäämiseen.

Tuettua maksullista lomitusta tulisi voida käyttää, vaikka tilalla olisi kotieläinyksikköjä alle lomitusoikeuteen vaadittavan rajan (esim. tuotantotaukojen aikaiset lomitukset).

2. lakipaketissa ei saa poistaa kunnallisen lomituksen palveluvalikoimasta täysin maksullista lomitusta. Kaikkialla Suomessa ei ole tarjolla yksityisiä lomituspalveluja, joten muutos johtaisi asiakkaiden epäyhdentertaiseen kohteluun. Täysin maksullista lomitusta käytetään nykyisin yleisesti, kun maatalousyrittäjä osallistuu koulutuksiin, kunnallisiin ja maakunnallisiin luottamus- tehtäviin tai esim. edunvalvontatehtäviin. Täysin maksullisen lomituksen olemassaolo on myös hyvä siksi, että sitä tekemällä kuntien lomittajien työmäärä lisääntyy, eli osa-aikaisuus vähenee.

Välttämättömät karjataloustehtävät tulisi pystyä näissä lomituksen piiriin jatkossa tulevissa (EVL-verotetuissa) yksiköissä määrittelemään oikein.

Lomitustehtäviä tulisi laajentaa päivittäin välttämättömistä kotieläinten hoitotoista kotieläinten hoitotoihin, eli lomittajan tulisi voida tehdä monipuolisemmin kotieläinten hoitotoita (mm. eläinten terveyden ja hyvinvoinnin seuranta, puhdistustyöt, pienet kunnostustyöt, pysyvien aitojen rakentaminen tms.) Näin voitaisiin lisätä lomittajien kokoaikaisuutta ja edistää eläinten hyvinvointia ja eläinsuojelua.

Nykyisessä maatilojen kokonaistyöajan laskentamallissa työaikoja ei joka vuosi mitoiteta uudestaan, ainoastaan silloin, kun laskentaperusteisiin tulee muutoksia (tilan eläinmäärä voi vaihdella, mutta se ei vaikuta työmäärään, eikä sitä kautta työajanmitoitukseen).

Maatilojen työaikoja on vuosien saatossa laskettu ja tarkistettu ja Mela on kuntatarkastuksissa kiinnittänyt niihin erityistä huomiota. Näin ollen voidaan todeta, että valtaosalla Suomen maataloista työaika on kohdallaan. Osassa paikallisyksiköitä on jopa menty työajanlaskennassa liian niukkoihin mitoituksiin, jolloin työajat ovat osin riittämättömiä (yksi syy tähän on TTS-manager).

Nykyisen työajanlaskennan heikkokohta on TTS-manager-ohjelma. Tämän, lomittajan työajan mitoitukseen soveltumattoman ohjelman käyttö, on aiheuttanut turhia kiistoja ja ristiriitoja työajanmitoituksissa. Maatilojen tietoisukupäivässä Ahlmanilla 21.1.2019 Työtehoseuran edustaja ihmetteli, kun kuuli että TTS-manager-ohjelman avulla mitoitetaan lomittajien työaika. TTS-manager on tarkoitettu nimensä mukaisesti tehostamaan maatilalan työtä ja työmenetelmiä.

Toisaalta toisen kommentoijan mukaan TTS-manager on toimiva tilakäynnin yhteydessä tehtynä perustuen ammattitaitoiseen käyttämiseen ja tilojen tuntemukseen. Kellotus tehdään, mikäli ei päästä yhteisymmärrykseen lomitustöihin käytettävästä työajasta.

Työajanlaskentamallia ei tule muuttaa kaavamaiseksi (tilan eläinmäärän perusteella), kuten 2. lakipaketissa on kaavailtu. Jos systeemiä pieni osa käyttää väärin, ei sen varjolla tule muuttaa lakia, vaan puuttua näihin epäkohtiin muilla tavoilla.

Kaavamaisessa työajanlaskennassa työaika voi olla eri joka vuosi (tilan eläinmäärän perusteella). Kaavamainen laskenta voi-kin siis todellisuudessa lisätä hallinnon työtä, eikä vähentää sitä.

Kaavamainen työajanlaskenta ei millään muotoa tule soveltumaan kaikkiin maataloihin läheskään niin hyvin kuin nykyinen laskentamalli. Pitää huomioida, että maatilat kehittävät toimintaansa eri tavoilla, toisilla kehittäminen perustuu koneellistamiseen ja automaation lisäämiseen (työmäärä vähenee), toisilla henkilöresurssin lisäämiseen (työmäärä lisääntyy), vaikka eläinmäärä on saman suuruinen.

Maatalousyrittäjien yhdenvertaisuus ei toteudu kaavamaisesti lasketuilla työajoilla. Kaavamainen työajanlaskenta on erittäin haastava toteuttaa tasapuolisena yrittäjille. Eri tuotantosuuntia tulisi kohdella tasa-arvoisesti. Esim. että **emakko/lihasikalassa**, kyykkynavetassa, pihatossa ja robottinavetassa todellinen työaika laskettaisiin oikein. Erilaiset tuotantosuunnat ja jokaisen maatilan omat erityispiirteet tekevät työajanlaskennasta erittäin monisyisen kokonaisuuden. Esim. kaksi saman eläinmäärän omaavaa maatilaa voivat olla toisistaan niin erilaisia, että työaika voi toisella ei-koneellistetulla tilalla olla ainakin 50 % pitempi.

Kaavamainen eläinmääriin perustuva työajan mitoitus ei toimi, koska tilojen työtavat ja olosuhteet poikkeavat suuresti toisistaan. Kommentoija kertoo kokeilleensa työaikojen laskemista v. 2017 kaavalla ja heittoa tuli paljon. Samalla eläinmäärälläkin heittoa tulee (v. 2017 kaavassa) jopa 5 tuntia päivässä. On edelleen esim. 15 lehmän kannulypsypaikkoja, joissa työaika on 8 h/ yrittäjä ja vastaavasti 120 lehmän robottitiloja, joissa työajaksi riittää 6 h/ yrittäjä.

Kaavamaisessa laskennassa tulee liikaa voittajia ja häviäjiä. Yleisesti voidaan todeta, että kaavamaisessa laskennassa isommat tilat saavat vielä enemmän työaikaa ja pienet (yleensä yhden yrittäjän tilat) menettävät sitä. Liian pitkistä työajoista aiheutuu

lisäkustannuksia ja vastaavasti tiloilla, joilla työaika ei riitä, riski eläinsuojelulain toteutumisesta ja työtapaturmien lisääntymisestä kasvaa. Yhden yrittäjän tiloilla lomitusta ei vastaa enää tarkoitustaan (ei vapauta yrittäjää työsuudesta) ja isot tilat valitsevat herkemmin itse järjestetyn lomituksen, jolloin on mahdollista teettää lomittajalla myös lomitukseen kuulumattomia tehtäviä, kun työaika on mitoitettu reilusti.

Kaavamaisessa työajanlaskennassa on otettava paremmin huomioon erilaiset tuotantosuunnat, tilojen koko, konekanta, automaation taso ja yleensä se, että tilat ovat toimintoiltaan hyvin erilaisia. On vähintään huomioitava, että työajan laskennassa on laskennan tekijällä mahdollisuus vaikuttaa tulokseen, jos se näyttää väärältä.

Kaavamainen laskenta toimii huonosti **lypsykarja- ja lihakarjatiljoilla**, joissa työmenetelmät ovat usein hyvin erilaisia. Lomitusta käyttävistä tiloista valtaosalla on nautoja. Tämä seikka puoltaa nykyisen laskentamallin puolesta. Kaavamainen laskenta toimii kuitenkin hyvin **broiler-, kana- ja sikatiloilla**.

Suomen maatalous perustuu edelleenkin perheviljelmiin, jota nykyinen työajanlaskenta hyvin huomioi. Maatalouden rakennekehityksen myötä perheviljelmäpainotus vähitellen vähenee, mutta tätä rakennekehitystä ei tule lomituspäivätyön avulla edistää. Ei voida tehdä maatalousyrittäjille huonompia päätöksiä sen vuoksi, että hallinnon työ helpottuu ja yksinkertaistuu. Maatalousyrittäjä on pidettävä toiminnan keskiössä ja huolehtia lain avulla niin, että lomittajan työ säilyy kiinnostavana, jotta meillä on lomittajia myös tulevaisuudessa.

Lomitustyön osa-aikaisuuteen tulee saada muutos. Lomitustyön keskimääräinen työpäivän pituus ja siitä saatava ansiotulo eivät lisää lomitustyön houkuttelevuutta. Keskimääräisen työpäivän tulisi olla vähintään 7 h/pv (riippumatta tilan koosta), jotta palkalla tulisi toimeen. Lomitustehtävien laajentaminen auttaisi siinä. Esim., jos jollekin maatalousyrittäjälle olisi laskettu työaika 3h /pv, niin lomittaja tekisi lisäksi muita töitä lisää (tosin ei sentään lastenhoitoa ja leipomista), mutta aina työaika olisi vähintään 7 h. Eli heitettäisiin tilan työajan laskennat romukoppaan ja palattaisiin entiseen aikaan.

Maatalousyrittäjän työpäivän keston (lomitustyöpäivä) pitäisi olla vähintään 4 tuntia/päivä, tämä helpottaisi lomittajien työllistämistä.

Maatalousyrittäjän työajan, eli lomituspäivän, maksimipituus täytyy myös säätää, max. 12 h/pv. Kukaan ei voi tehdä pidempiä kuin 12 tunnin työpäiviä ympäri vuoden. Maksimiloma-oikeus (t/pv) pitäisi olla laissa määritetty eli 12t/pv max. Ilman tätä me lomitamme palkattua työvoimaa niillä tiloilla, jotka jaksavat valehdella asioista. Ylipitkinä päivinä luultavasti lomitetaan myös

jonkun muun kuin maatalousyrittäjän itsensä tehtäväosuutta. Ylipitkät päivät johtavat Melan takaisinperintöihin, mikä tulee kunnille kalliiksi. Työpäivän pituus –asiaan tarvitaan selkeä sääntö. Mielivaltainen nykyinen tulkinta johtaa oikeusmurhiin. Mela tulkitsee lakia eri tavalla kuin paikallisyksiköt.

Maatalousyrittäjän tehtäväosuuteen perustuvassa työajassa, eli lomituspäivässä, eli lomittajan työpäivän pituudessa tulisi sallia joustoa +/- 15 % suuntaansa.

Lomituspalvelulakiin pitää saada kohta, joka estää lomittajan vuorokautisen lepoajan alittamisen. Lomitustyö voisi olla sallittua vain esim. klo 6-18 välillä. Tulisi rohkeasti ottaa tämä askel, sillä lomittajien jaksaminen on asia, joka huonontuessaan nostaa myös sairauspoissaoloista johtuvia kustannuksia. Lomittajan on tärkeä saada lepoaikansa.

Jos lomittajan työaika on lyhyt yhdellä tilalla, hän joutuu matkustamaan päivän aikana muillekin tiloille. Tilojen väliset etäisyydet kuitenkin kasvavat. Lomittajan aika menee matkustamiseen. Esim. Lapissa pitkien etäisyyksien maakunnassa lomittajan on lähes mahdotonta lomittaa järkevällä tavalla ja kustannustehokkaasti saman päivän aikana useammalla tilalla. Samalla tilalla tulisikin voida olla pidempään lomittamassa.

Jos lomitetaan eri tiloilla saman päivän aikana, niin kiire ja alati vaihtuvat olosuhteet kasvattavat riskejä, kun ollaan eläinten kanssa tekemisissä, ja lomittajan työturvallisuuden taso vaarantuu. Kun lomittaja kiertää saman päivän aikana eri tiloilla, kasvaa myös riski sille, että tartuntataudit leviävät ja näistä nousee vastuukysymyksiä tarkasteluun.

Pidentyville matkoille tulisi pystyä tekemään jotain, mutta voiko lomituspäivälaissa olla tähän jotain ratkaisua, ehkä ei. Tälle tulisi kuitenkin tehdä jotain, koska ei voi olla niin, että lomittaja tekee kuuden tunnin työpäivän ja ajaa sitä varten 400 km/pv, eli istuu autossa toisen työpäivän.

Lomituslakia tulisi muuttaa siten, että tietyn kotieläinyksikkörajan täytyessä (esim. 100 ky), tilan lomitustyöt olisi järjestettävä yksiosaisena (lomittajan työpäivänä). Perusteluna kotieläinyksikkörajalle olisi se, että näin suurilla tiloilla työt eivät ole enää pelkästään yhden yrittäjän vastuulla. Ja jos ovat, niin tilalla on siinä tapauksessa ulkopuolista työvoimaa. Näin ollen tilan työt pystytään järjestämään siten, että lomittaja työskentelee tilalla vain yksiosaisen päivän. Muutos olisi myös tasapuolinen, koska pienille tiloille on omat määräyksensä (vuosilomien yhtäaikaishoidollisuus) lomittajien työaikaan liittyen. Tämän muutoksen jälkeen myös isommilla tiloilla olisi oma ”rajoitus”. Tämän muutoksen avulla lisättäisiin lomittajan työn houkuttelevuutta,

vähennettäisiin työsidonnaisuutta (matka-ajat lyhenisivät, tämä pienentää myös hiilijalanjälkeä), lisättäisiin täysiaikaisuutta, pidennettäisiin maatalouslomittajien työuria ja se kohtelisi maatiloja oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti.

Erään kommentoijan mielestä vuosilomien yhtäaikaistamiseksi tulisi säilyttää nykyisellä tasolla (20 ky). Rajan nosto 30 kotieläinyksikköön lisää lomittajien ammattitaitovaatimuksia (tähän liittyy olennaisesti lisääntynyt täydennyskoulutuksen tarve) eikä muutoksella muutenkaan saavuteta sillä haettuja tavoitteita. Muutos voi lisätä osa-aikaisuutta, kun yksi lomittaja ei kuitenkaan selviä tilan kaikista töistä yksin. Silloin tarvitaan toinen lomittaja tekemään osan töistä, jolloin hänen päivän pituus jää taas liian lyhyeksi.

Toisaalta toisen kommentoijan mielestä vuosilomien yhtäaikaistamiseksi tulee nostaa, koska tämä mahdollistaisi ammattitaitoisten lomittajien täyden työajan toteutumisen sekä taloudellisemman palveluiden tuottamisen (kilometrikustannukset).

Kolmannen kommentoijan mielestä vuosilomien yhtäaikaistamiseksi, edes 20 pv yhteistä lomaa, tulisi olla kaikilla, joilla on alle 10 tuntia (tai 11 tai 12 t) tilan työpäivä (kokonaistyöaika). Näin saataisiin täysiaikainen työ lomittajille ja hyvät lomittajat jäisivät alalle.

Neljännän kommentoijan mukaan yhtäaikaistamisesta lomapidosta tulee tehdä selvitys, että minkälaisilla tiloilla se toimii ja minkälaisilla ei. On tiloja, joissa se ei toimi (esim. yhtä aikaa tehtävät työtehtävät) ja tällöin tilalle joudutaan laittamaan kaksi lomittajaa. Toisaalta taas osalla tiloista lomittaja selviää yksin töistä, vaikka tekeekin kahden yrittäjän työn. Palautumiseen menee silloin paljon pidempi aika, koska työ on yksin rankempaa, aiheuttaa sairauslomia ja voimakasta työrasitusta. Nykyjärjestelmän puute on tutkimuksen puuttuminen. Oikeaa tietoa saadakseen tarvitaan puolueetonta ja paikallistuntemukseen perustuvaa tutkimusta tiloista.

Säästöä voitaisiin saada siitä, että lomittajan ei tarvitsisi tehdä iltatarkastuksia tai päivätarkastuksia, vaan nämä tekisi muu perheenjäsen/työntekijä/varahenkilö. On vaikea järjestää kk-palkkaisten lomittajien työvuorosunnitelmiin näitä. Ne vaikuttavat lomittajien työhyvinvointiin. Jos näitä on, matkat työkohteisiin kasvavat edelleen ja vievät muutoinkin jo kaksiosaisesta työpäivästä aikaa. Vuorokausilepo on haasteellista järjestää ja tulee ylimääräisiä kustannuksia. Olisi paras, että nämä käynnit olisivat tilojen omissa järjestelyissä.

Työnjohdolliset tilakäynnit ovat osa kunnallista lomituspalvelua eivätkä edellytä ennakoilmoitusta tilalle silloin, kun paikallisyksikön lomittaja on lomitustyössä tilalla. Laissa tulisi tämä ajatus olla muotoiltuna.

Sellainen muutos voisi olla, että jos tilalla on kotieläinyksikköjä alle lomitusoikeuteen vaadittavan rajan, niin kanalan/sikalan pesuja voisi tehdä, mutta ei peltotöitä (tarkoittanee käytännössä tuotantotaukojen aikaisia lomituksia ja niiden tehtäviä).

Laissa edellytetään tasapuolista kohtelua, mutta kuitenkin tarjotaan kahta aivan täysin erilaista lomituspalvelua riippuen siitä, onko maatalousyrittäjä valinnut itse järjestetyn vai kunnallisen lomitustavan. Lomituspalvelujen tulee olla irtautumismahdollisuus kaikille kotieläintuottajille. Lomitusjärjestelmää tulee selkiyttää niin, että säädetään henkilökohtaisesta lomaoikeudesta lomitustavasta riippumatta. Ja tähän sääntelyyn sisältyisi esimerkiksi pyhärajoitus kolmeen pyhäpäivälomitukseen, valvonta ja työajan mitoitus tilakäynneillä.

Itse järjestetyn lomituksen houkuttelevuuden lisääminen ei ole hyvä asia lomituskokonaisuuden kannalta. Itse järjestetty lomitus tulee säilyttää, kuten nytkin, toisena vaihtoehtona, jos kunnallinen lomitus ei kelpaa.

Nykyisinkin itse järjestetyn lomituksen valinneet tilat voivat käyttää järjestelmää liikaa hyväksi. Emme hallinnossa esimerkiksi voi mitenkään valvoa lomittajan tekemiä tehtäviä (esim. rakennustyöt, kasvinviljelytyöt) lomituksen aikana, koska lomituksen toteutuminen selviää vasta korvaushakemuksen saavuttua paikallisyksikköön. Tämä mahdollisuus vääristää lomitustuotojen välistä ”kilpailua”. Jos itse järjestetty tila käyttää lomittajaa muihin tehtäviin, ei hän tämän vuoksi haluakaan kunnan lomittajaa, vaikkei lomittajien ammattitaidoissa olisikaan eroa. Ero tulee siinä, että itse järjestetyssä lomituksessa lomittaja voi kätevästi tehdä ihan muita töitä. Tätä mahdollisuutta ei siis tule enää lisätä sillä, että itse järjestetyn lomituksen houkuttelevuutta lisätään lakimuutoksella.

Itse järjestetyn lomituksen valvonnan puuttuessa voidaan epäillä maksettavan korvauksen olevan suoraa tulotukea tiloille. Itse järjestetyssä lomituksessa kukaan ei valvo, mitä töitä tehdään ja milloin tehdään. Myöskään lomittajan ammattitaitoa tai lomittajan työturvallisuutta ei valvota lainkaan. Itse järjestetyssä lomituksessa ainoa vaatimus on ennakkoperintärekisterissä oleminen. Valvonnan puute aiheuttaa käytännössä kirjavaa toimintaa. Kunnallinen lomitus on puolestaan tarkoin säädelty. Perusvaatimuksena kunnallisessa lomituksessa on lomittajien vahva ammattitaito. Itse järjestettyä lomitusta on pohdittava myös huoltovarmuuden näkökulmasta. Lomittajayrittäjä voi valita asiakkaansa esimerkiksi sijainnin mukaan, jolloin osa maatalousyrittäjistä jää ilman lomittajaa.

	<p>Toinen seikka itse järjestetyn lomituksen houkuttelevuuden lisäämiseen on se, että kunnallinen lomitus menettäisi toimintakykynsä, jos vaikka esim. puolet tiloista valitsisi itse järjestetyn lomituksen. Lomittajien matkat kasvaisivat entisestään ja työn houkuttelevuus vähenisi, kun lomittajan työolosuhteiden kannalta paremmat tilat olisivat valinneet itse järjestetyn lomituksen. Tämä seikka huomioiden, asian suhteen tulee olla erityisen varovainen ja miettiä lakimuutoksen vaikutukset koko lomitustarjontaan, kuten kunnallisen lomituksen toimintaedellytyksiin ja lomittajan työn houkuttelevuuteen. Pidemmälle mietittynä ajatus kovasti lisääntyneestä itse järjestetyn lomituksen valitsemisesta vie koko lomitustarjontaa kohti palvelusetelimallia. Onko tämä tavoiteltavaa? Lienee osaltaan myös poliittinen kysymys. Mutta, jos aiomme säilyttää lomituksen sosiaalisen luonteen, niin silloin tarvitaan kunnallinen lomitus varmistamaan sosiaalipalvelun toteutuminen.</p> <p>Asiakkaan oikeus tehdä muistutus: miten tämä on ajateltu käytännössä järjestää, jotta ei tulisi ns. pikkuasioista monia muistutuksia, joiden selvittämisessä menisi hallinnolla työaikaa varsinaisesta perustehtävästä pois?</p> <p>Lakiuudistus tulisi tehdä asiakasnäkökulmasta lähtevänä. Lomituspalveluiden perusedellytyksenä on maatalousyrittäjien sosiaaliturvan säilyttäminen. Kaikista tärkein asia koko lomituksen ja lakien uudistamisessa olisi turvata se, että päätoiminen maatalousyrittäjä oikeasti saa sen mitä luvataan: vapautuu päivittäisistä välttämättömistä kotieläintenhoitotehtävistään. Lakipykälää miettiessä tämä pitäisi pitää kirkkaana mielessä ja yrittää välttää turhat "kikkailut". Tarvitaan mahdollisimman selkeä ja yksinkertainen laki, jonka perusteella lomitustoiminta voidaan turvata siihen oikeutetuille.</p>
<p>LOMITUSPALVELUN TARJOAJAT</p>	<p>Tuetun maksullisen lomituksen tuntimäärä tulisi korottaa 120 tunnista/yrittäjä 200 tuntiin /yrittäjä. Tätä voisi käyttää esimerkiksi ammatilliseen lisäkoulutukseen.</p> <p>Vuosilomien yhtäaikaispitovelvoite pitäisi saada koskemaan myös itse järjestetyn lomitustarjontaan valinnoita tiloja. Samalla tavalla kuin kunnallisessa, myös itse järjestetyn lomituksen palveluntuottajille lomittajien osa-aikaisuus tuottaa ongelmia.</p> <p>Yhtäaikaisvelvoitteessa kärsii tietysti lomittajien työturvallisuus ja jaksaminen.</p> <p>Paikallisyksikköjen ostopalvelulomituksia tarjoaville toimijoille pitäisi maksaa parempaa korvausta (vähintään 35€/h), jotta se kattaisi todelliset kulut.</p>

MUUT SIDOSRYHMÄT

Jotta yrittäjät jaksavat tehdä työtään, heille on välttämätöntä päästä (myös pariskunnista molemmilla) pois tilalta yhdessä, riittävän usein. Nykyinen 26 päivää/vuodessa vuosilomaa on liian vähän. Yrittäjät ovat töissä kaikkina muina päivinä vuodessa: pyhinä, viikonloppuina ja myös kahdessa osassa joka päivä.

On mietittävä tilakohtaisesti tilan tuntimääriä ja siten lomitustuntien määriä, jotta lomittaja ehtii tehdä kunnolla työnsä. Tähän järjestelmään tarvitaan enemmän asiantuntemusta. Kommentoija kertoo katsoneensa tätä touhua niin päättäjän kuin käyttäjän näkökulmasta, 1970 lopun ajoista saakka. Ja halua eikä tietoa löydy ministeriöstä. Työntekijätuntien valvonnan pitää muuttua halvempaan ja joustavampaan suuntaan. Koko nykyinen on paska ja rakennettu kommunistisen ideologian mukaan tähän järjestelmään.

Poronhoitajien sijaisapuun budjetoitavaa määrärahaa sekä sijaisaputuntien määrää tulee nostaa nykyistä tarvetta vastaavalle tasolle. Poronhoitajien sijaisapuun kohdennettava määräraha on valtion talousarviossa mitoitettava niin, että se kattaa koko sijaisavun tarpeen. Kalenterivuoden aikana korvattavien sijaisaputuntien enimmäismäärä poronhoitajaa kohden vahvistetaan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella edellisen kalenterivuoden loppuun mennessä. Enimmäistuntimäärä vahvistetaan huomioiden kunakin vuonna käytettävissä oleva rahamäärä. Sijaisapua voi käyttää enintään 90 päivänä kalenterivuodessa. Poronhoitajien sijaisavun enimmäismäärä vuonna 2020 on 120 tuntia poronhoitajaa kohti. Edeltävänä vuonna sijaisaputuntien enimmäismäärä on ollut 200. Näin ollen sijaisaputuntien määrä on laskenut jo aiemmin liian alhaisesta 200:sta tunnista 80:llä tunnilla.

Poronhoito on riskialtis elinkeino, sillä se sisältää huomattavan paljon luonnossa liikkumista erilaisissa sää- ja luonnonolosuhteissa sekä erilaisia työvaihteita, jotka altistavat tapaturmille. On selvää, ettei 120, tai edes 200 tuntia ole riittävä määrä sijaisapua sellaisissa tilanteissa, joissa poronhoitajalle sattuu vakava tapaturma tai hän sairastuu pitkäaikaisesti ja vakavasti. Poronhoitajilla tulee olla käytettävissään vähintään 300 sijaisaputuntia vuodessa sairauden ja tapaturmien varalta.

Sijaisapu on merkittävä osa poronhoitajien sosiaaliturvaa. Poronhoitajan sijaisavun tarkoitus on tukea poronhoitajan työssäjaksamista, terveyttä ja toimintakykyä. Poronhoito on sekä fyysisesti että henkisesti kuormittava ammatti, jonka tulotaso on matala. Sijaisapu on yksi tärkeä työkalu, jolla voidaan tukea poronhoitajan fyysisistä ja psyykkistä jaksamista, terveyttä sekä toimintakykyä raskaassa työssä. On erityisen tärkeää, että sijaisapukorvauksien saamiseen voidaan luottaa, jotta poronhoitaja pystyy ennakoimaan ja suunnittelemaan omaa työtään ja elinkeinonsa taloutta. Tällä hetkellä loppuvuoden 2019 sijaisapukor-

vaukset ovat sosiaali- ja terveysministeriön taholta maksamatta ja kuluvan vuoden sijaisaputunnit on rajattu 120 tuntiin poronhoitajaa kohden. Kyseinen tilanne on poronhoidon näkökulmasta taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä, ja tämä osaltaan lisää työhyvinvointia kuormittavia tekijöitä.

Laki poronhoitajien sijaisavusta tulee uudistaa pikaisella aikataululla sekä selvittää ja vahvistaa saamelaisten poronhoitajien sosiaaliturvan toteutumista, työssäjaksamista ja työurien pidentämistä. Sijaisapulain uudistuksen lähtökohtana tulee olla yhdenvertaisuus eri maatalouden muotoina pidettävien elinkeinojen välillä. Poronhoito on lomituspalveluiden osalta epätasa-arvoisessa asemassa suhteessa muihin maatalouden muotoina pidettäviin elinkeinoin (maatalouteen ja turkistarhaukseen). Poronhoitaja on oikeutettu saamaan sijaisapua poronhoitotyöhön ainoastaan sairauden tai tapaturman aiheuttaman työkyvyttömyyden aikana. Poronhoitajilla ei ole käytettävissään muita lomituspalveluita.

Maatalousyrittäjillä on puolestaan käytettävissään useita eri lomituspalveluja, kuten vuosilomalomitus, sijaisapulomitus ja maksullinen lomitus. Maatalousyrittäjä voi saada sijaisapua useissa eri elämäntilanteissa. Niin ikään turkistuottajalla on oikeus saada maksutonta lomituspalvelua vuosiloman ajaksi (ja osin maksullista lisävapautta). Melan lomitustilaston mukaan maatalousyrittäjä käytti vuonna 2019 keskimäärin 314 tuntia sijaisapua. Poronhoitajalla oli vuonna 2019 oikeus käyttää enintään 200 sijaisaputuntia. Näin ollen poronhoitajat ovat maatalousyrittäjiin ja turkistarhaajiin nähden ei-yhdenvertaisessa asemassa myös käytettävissä olevien sijaisaputuntien suhteen. Poronhoidon ja muiden maatalouden toimijoiden välinen asetelma on epäoikeudenmukainen sekä taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä. Laki poronhoitajien sijaisavusta kaipaa laajaa kokonaisuudistusta, jonka lähtökohtana tulee olla yhdenvertaisuus suhteessa muihin maatalouden muotoina pidettäviin elinkeinoin nähden.

Sijaisavun saamisen edellytysten lähtökohtana tulee olla yhdenvertaisuus eri maatalouden muotoina pidettävien elinkeinojen välillä. Erilaiset sijaisapulomitukset on laajennettava kattamaan myös poronhoitajat. Poronhoitajille on säädettävä oikeus sijaisapulomituksen vuosilomatilanteessa, kuntoutusta ja työkykyä ylläpitävää toimintaa varten, sairaan lapsen hoitoa varten, raskautta, synnytystä sekä lapsen ja adoptiolapsen hoito varten, alle kolmevuotiaan lapsen hoitoa varten sekä varusmiespalveluksen tai siviilipalveluksen suorittamista varten.

Suomen valtion tulee kantaa vastuunsa poronhoitajien sosiaaliturvan toteutumisesta, työssä jaksamisesta ja työurien pidentämisestä. On ensiarvoisen tärkeää, että poronhoitajien toimintaedellytykset turvataan myös eri elämäntilanteissa. Poronhoidon vuodenvuoroon kuuluvat useat välttämättömät sesonkiaikaiset poronhoitotyöt, joiden toteuttaminen on välttämätöntä poronhoitajan elämäntilanteesta riippumatta. Nämä toimet ovat välttämättömiä elinkeinotoiminnan jatkuvuuden kannalta

	<p>On tärkeää, että sosiaali- ja terveysministeriö aloittaa kiireelliset toimet, joilla selvitetään poronhoitajien sijaisapu- ja sijaisapulomituksen järjestelmän toimivuutta, jotta poronhoitajien työhyvinvointia ja sosiaaliturvaa voidaan kehittää niin, että se tukee työssä jaksamista ja työurien pidentämistä. Poronhoitajien sosiaaliturvaa on kehitettävä perustuslain 19.2 §:n hengessä, jonka mukaan lailla taataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana sekä lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella. Saamelaiden perinteisten elinkeinojen erityispiirteiden, saamelaiskulttuurin heikentämiskiellon ja tosiasiallisen yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi on arvioitava riittävien toimenpiteiden tarve ja laajuus sekä ns. positiivisen erityiskohtelun tarve. Suomen perustuslaki ja kansainväliset ihmisoikeussopimukset turvaavat saamelaisille oikeuden omaan kieleen ja kulttuuriin, joihin kuuluvat muun muassa saamelaiden perinteiset elinkeinot. Niissä säädellään lisäksi yhdenvertaisuudesta ja syrjinnän kiellosta perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisessa sekä mm. sosiaaliturvan alalla. Saamelaiskulttuurin nauttimisen oikeudella on ylisukupolvinen luonne eli saamelaisilla on oikeus paitsi tänään harjoittaa saamelaista kulttuurimuotoa perinteisine elinkeinoineen, mutta myös oikeus siirtää se tuleville sukupolville lain ja julkisen vallan suojaamana.</p>
--	--

KYSYMYKS 5) Mitä hyvää ja toisaalta kehitettävää näette nykyisessä maatalouslomituksen hallintomallissa? Jos näette kehitettävää nykyisessä hallintomallissa, tulisiko hallintomallia muuttaa? Miten?

<p>MAATALOUS- LOMITUSPALVELUN KÄYTTÄJÄT</p>	<p>Tarvitaan vakaa järjestelmä niin, ettei tarvitse jännittää joka vaalikauden jälkeen, että kuka seuraavaksi on vastuussa lomituksen järjestämisestä.</p> <p>Nykyinen hallintomalli on ollut oikein toimiva. Ja toimivuushan on juuri oleellisen tärkeää. Muutoksia ei pidä tehdä vain sen vuoksi, että olisi aika välillä tehdä muutoksia.</p> <p>Nykyinen malli toimii loistavasti.</p> <p>Pohjanmaalla on hyvin toimiva hallinto. Toivottavasti se voi myös jatkaa toimintaansa nykyisessä muodossa.</p> <p>Kai se (nykyinen malli) hyvä on. Ehkä tarvitsisi enemmän yhteistyötä eri alueiden lomatoimen kanssa.</p>
--	--

Hämeenlinnan Linnan lomituspalvelulla toimii homma erittäin hyvin. Sijaisapuihin pitää saada paremmin lomittajia koko maassa.

Nykyinen hallintomalli toimii kommentoijan alueella hyvin. Alueella on lomittajiaakin kohtuullisen hyvin ja erilaisia, eli saata-
vuuskin on kohtuullisen hyvä ja monenlaisiin tilanteisiin. Se on aina hiukan haasteellisempaa, jos koko tilaa pitää pyörittää
lomituksen toimesta. Hallintoalueet eivät saisi kasvaa liian isoksi - paikallistuntemus on kuitenkin sujumisen ja joustavuuden
tae.

Nykyisessä mallissa hyvää on paikallistuntemus. Lomitushallinto ei saisi mennä liian kauaksi tiloista. Pitäisi pysyä hallinnon
tuntuma perusmaatalouteen. Palvelutaso vaikuttaa siihen, kuinka lomittaja työllistyy.

Hyvää on pääosin hyvä paikallinen tuntemus.

Kunnallinen eli nykymalli on kaikille tasapuolinen, maakuntamallissa palvelu menee liian kauas tilasta ja on hankalaa ohjata
osaamistasoltaan oikeat lomittajat tiloille.

Nykyinen lomituksen hallintomalli on toimiva ja tasapuolinen järjestäen lomitukset myös fyysisesti raskaammille tiloille. Lo-
mittajien työnjohto on lähellä ja kaikkien osapuolten tuntiessa toisensa pystymme joustamaan puolin ja toisin. Alueita voi tar-
vittaessa suurentaa, muttei maakuntia isommiksi.

Isommissa toiminta-alueissa on vikana, että paikallisosaaminen häviää.

Lomitushallintoa ei tule yhdistää liian suuriksi kokonaisuuksiksi. Täytyy säilyä paikallisuus ja alueellinen tuntemus. Hallinto-
malli on nykyisellään jo kovin laaja. Pelkona on kasvottomuus ison alueen rajapinnoilla. Kommentoija terävöittäisi Melan roo-
lia. Tietotaito taitaa kuitenkin olla kentällä ja Mela vain hallinnoi.

Tietty paikallistuntemus puoltaa pienehköjä yksiköitä. Toisaalta eriytyvät osaamistarpeet ja kiireellisen sijaisavun saaminen
saattaisi puoltaa isompia kokonaisuuksia, jolloin myös "särkymävaraa" olisi enemmän. Koko maakunnan laajuinen alue on
liian suuri maatarajapinnassa toimimiseen. Eli siis pienemmät yksiköt. Tällöin maakunnallinen järjestely toisi vain yhden
hallintotason lisää?

Yksi ongelma on kaupunkien ja kuntien säästötoimet. Kun on jouduttu lomauttamaan henkilöstöä, ei ns. ”tuntilaisia” saa palkata ja tämä hankaloittaa suuresti lomituksen järjestämistä jo ennestään tukalassa tilanteessa varsinkin kesällä. Eli lomituspuolen asiat pitäisi saada kunnan säästötoimien ulkopuolelle.

Lomittajista on kommentoijan alueella pula, lomina peruuntuu jne. Lomittajan työ ei mm. vajaiden päivien vuoksi enää houkuta. Tilapäisiä lomittajia on vaikea saada.

Luotettavia ja osaavia lomittajia on tosi vähän. Kunnat ovat tehneet virheen, kun ovat palkanneet liian kepeillä meriiteillä lomittajia ja sitten ovat ongelmissa, kun yrittävät työllistää osaamattomia henkilöitä, joita kukaan ei huoli. Kommentoija kertoo olleensa myös johtavana lomittajana, joten on kokemusta asiasta.

Sijaisapu järjestyy vain virka-aikana, mikä on iso epäkohta.

Lomittaja voidaan ottaa tilalta pois kesken lomituksen täysin mielivaltaisesti.

Jos hallinnon muutoksella tarkoitetaan sitä, että jotkut kunnat järjestävät lomituksen isommalla alueella, niin periaatteessa hyvä, mutta käytännössä palvelun saanti alueen sisälläkin on hyvin vaihtelevaa. Esim. yksi lomasihiteeri saa järjestettyä lomittajan, vaikka sairaustapauksessa ja soittelee tiloille tarjoten lomaa. Toinen lomasihiteeri lupaa ”miettiä ja katsoa tilannetta” ja lomapäivät jää pitämättä, kun ei järjesty. Eli Melan pitäisi valvoa enemmän lomituksen käytännön toteutumista eikä vain lakipykälien noudattamista.

Huonoa on hallinnon toimimisen henkilöityminen. Yksi epäsoviva henkilö voi aiheuttaa isoja ongelmia. Kehitettävää on myös alueiden tasapuolisuudessa. Alueet pelaavat hyvinkin erilaisilla säännöillä.

Lomatoimenohjaajia on nykyään joillakin alueilla liikaa suhteessa tiloihin ja lomittajiin tai sanotaan, että toiminta on huonosti johdettua ja tehotonta. Myös lomatoimenohjaajilla tulee olla riittävästi tietoa nykymaalouden työmenetelmistä.

Lomituspalvelupäälliköillä ja lomahallinnon henkilökunnalla tulee olla agrologin tutkinto ja heidän tulee olla asiakaspalvelutaitoisia.

Äärimmäisen byrokraattinen, paperia pyöritetään liikaa. Esim. sijaisavusta tulee 2 erillistä päätöstä ja maksatuksesta myös. Byrokratiaa on liikaa. Nytkin sijaisavunpyyntö on hankalaa. Tehdään jopa 3 erillistä päätöstä.

Kehitettävää on lomituksen erilaiset tulkinnat.

Vielä nykyiselläänkin hallinto on byrokraattista, eri alueittain on ilmennyt olevan erilaisia hallinto- ja toimintatapoja. Koko valtakunnan tasolla tulee pyrkiä yhtenäiseen toimintalinjaan, jotta tuottajat ovat tasa-arvoisessa asemassa riippumatta siitä, missä päin Suomea kotieläintuotantoa harjoittavat. On alueita, joilla lomituspäätöksillä on keskimääräistä vähemmän lomaan oikeutettuja ja lomittajia vastuullaan (esim. Honkajoen lomitussyksikkö), mutta myös niitä kuntia, joissa vastaavasti on lähes tuplat molempia. Hallinnollisesti tulee asettaa minimimäärät per lomitussyksikkö tai lomituspäätöksijä, jotta "tyhjäkäynti" ja tehokkuus saadaan myös hallinnossa tähän päivään. Hyvin toimivista yksiköistä tulee ehdottomasti ottaa mallia (esim. Sastamalan lomituspäätöksijä on saanut positiivista palautetta sekä lomittajilta että tuottajilta toimivuudestaan), ja ns. epäsovittavista, toimimattomista tai epätasapainoisista toimintatavoista on päästävä eroon.

Kehitettävää olisi se, että lomituspäätökset ovat tuottajia varten.

Tämän hetken toimintamallissa on suurin ongelma se, että lomituksen epäkohtiin on liian vaikea puuttua, koska ne toimivat kuntien alaisena. Jos hallinnossa tai toimintatavoissa on epäkohtia, Mela on "hampaaton" puuttumaan tai ojentamaan lomitussyksiköitä, ja kunnanvaltuustoista tai hallituksista löytyy harvemmin asiantuntijuutta enää maatalouslomitukseen liittyen. Olisi oltava selkeästi ulkopuolinen, mutta ammattimaisesti toimiva asiantuntijataho, joka pystyisi objektiivisesti tarkastelemaan epäkohtia ja puuttumaan niihin käytännössä. Nyt ristiriitatilanteissa ei saada aikaiseksi toimintatapojen muutoksia tai myönteistä kehitystä epäkohtiin. Lomituspäätöksijöiden johdossa tulee olla jokin muu taho kuin kunta (kunnanvaltuusto, kunnanhallitus). Selkeää johtajuutta tarvitaan.

Nykyisen hallinnon tarkoitus on turvata hallinto ja työpaikat. Maatalousyrittäjän näkökulmasta ajateltuna kankea ja osin ammattitaidoton näpertely ei ole tulevaisuutta.

Nykyinen kuntien hoitama hallinto ei ole tasaveroinen yrittäjiä kohtaan. Käytännöt vaihtelevat alueittain. Maakuntien malli olisi hyvä, jos se voidaan toteuttaa.

Maakuntien tulisi hoitaa lomituspäätökset.

Jatkossakin Mela voisi järjestää lomitushallinnon, kuten nytkin. Ei kannata keksiä pyörää uudestaan, eli kun on jo systeemit olemassa.

Mela on ollut oikea toimija lomitusta organisoimaan, koska siellä on maatalousalan ja työturvallisuuden osaamista. Säästöjä tuskin tulee uudessa maakuntamallissa.

Mela on se oikea hallinnoija, koska se muutenkin osallistuu viljelijän terveyden ja hyvinvoinnin seuraamiseen ja kehittämiseen.

Keskitetty hallinto Melaan mahdollistaa hyvin alkuun saadun koulutuksen ja tapojen yhdistämisen. Onko nykyisillä kuntapohjaisilla tulevaisuutta, kun käyttäjät vähenevät vai pitääkö keskittää?

Jos Mela alkaa tekemään nykyisten kuntien palveluksessa olevien henkilöiden työt, niin uudistus menee aivan pyllylleen. Viljelijät maksavat eläkemaksuja Melalle ja Melan tarkoitus on maksimoida voittonsa, joten se, joka kärsisi muutoksesta, olisi viljelijä. Rahansaaja ja rahankäyttäjä ei voi olla sama organisaatio tai silloin rahankäyttäjä on pihi ja se on viljelijän selkänahasta pois ihan samalla lailla kuin nykyisin kiistat tapaturmista. Mikään ei ole Melan mielestä työtaturma, vaan aina löytävät keski-ikäiseltä luonnollista kulumaa, joka aiheuttaa vammat. Sama meno tulee olemaan myös lomituksessa, jos päätösvalta annetaan Melalle. Harmi, kun viljelijä ei voi valita eläkevakuuttajaansa, vaan joutuu sopeutumaan tähän Melan monopoliin.

Melan rooli tarkastajana on muutettava, ei toimi käytännön monenlaisissa tilanteissa.

Vähemmän väkeä konttoriin tai koko väliporras pois ja taloudellinen tuki tilalle siirtyä itsejärjestettyyn.

Yrittäjäpohjainen lomitus ei toimi. On liian paljon alueita, joissa ei ole yrittäjälomittajia. Yrittäjälomittajat voivat valita, missä työskentelevät. Lomituksen täytyy säilyä tasapuolisesti kaikille.

Lomituspalveluihin tulisi perustaa rahasto, jolla turvattaisiin lomitus.

Hallinto voisi perehtyä todellisuuteen.

	<p>Kasvatetaan omatoimisuutta, käytetään digitoimintoja hyväksi ja saadaan peruskustannuksia alas, jolloin lomituksiin jää varoja.</p> <p>Joku Wilma -tyylinen palautekanava olisi hyvä. Yrittäjä voisi antaa lomittajasta palautetta kehittymisen tueksi. Toimisi samalla huoneen tauluna lomatoimellekin ammattitaidon seurannassa. Wilma on järjestelmänä käytössä eri oppilaitoksilla laajalti läpi maan.</p>
<p>ETUJÄRJESTÖT</p>	<p>Nykyinen hallintomalli toimii kommentoijan alueella hyvin. Alueella on lomittajiakin kohtuullisen hyvin ja erilaisia, eli saata- vuuskin on kohtuullisen hyvä ja monenlaisiin tilanteisiin. Se on aina hiukan haasteellisempaa, jos koko tilaa pitää pyörittää lomituksen toimesta. Hallintoalueet eivät saisi kasvaa liian isoksi - paikallistuntemus on kuitenkin sujumisen ja joustavuuden tae.</p> <p>Nykyään lomituksen paikallisyksikössä on kentän tuntemusta ja samoin on jatkossa oltava, jotta lomittajat osataan ohjata oi- kein tiloille lomittamaan. Asioiden hoitaminen puolin ja toisin on luonnikasta tuttujen ihmisten kesken.</p> <p>Paikallisyksikkö –kunnilla on pitkä ja vankka kokemus lomitusten hallinnoinnista, lähes 50-vuotta. Asiakkaat luottavat ja ovat tyytyväisiä nykyiseen maatalouslomituksen hallintomalliin ja siten järjestettyihin lomituspalveluihin. Lomituspalveluja arvos- tetaan. Lomitushallinto on helposti tavoitettavissa, luotettavaa ja asiantuntevaa.</p> <p>Nykyinen kuntien kautta toteutettava lomituksen hallintomalli on organisoitu kuntaorganisaation mukaisesti, selkeästi ja vas- tuukysymykset ovat selkeät. Kunta työnantajana on luotettava ja varma palkan maksaja. Kunnilla on toimiva henkilöstö- ja palkkauspolitiikka, KVTES ja työsuhte-edut ovat työntekijän näkökulmasta parempia kuin yksityisen sektorin työehtosopi- mukset ja työhhdot. Kunnat tarjoavat työturvallisuuslain edellyttämät työvarusteet ja –asusteet. Kunnilla on pitkät perinteet isoina työnantajina sekä osaaminen että kokemukseen perustuen kyky laatia erilaiset henkilöstöä koskevat toimintasäännöt ja – ohjeet ja kyky viedä ne organisoidusti arkeen. Tässä muutamia mainittuna: Työterveyshuollon toimintasuunnitelma, koulutus- suunnitelma, kuntaorganisaation työsuojelu- ja yhteistyötoimikunnat, henkilöstön työkyvyn tukemisen toimintamalli ja merk- kipäiväohjesääntö.</p>

Työnantajan tulee huolehtia työntekijöiden työhyvinvoinnista ja työturvallisuudesta tasapuolisesti ja lomituspalvelulain 16 §:ssä tarkoitettu lomittajan työturvallisuus ja työnjohto sekä 16 a §:ssä tarkoitettu lomittajien maatalousyrittäjäkohtaista perehdytystä koskevat velvoitteet pitää pystyä hoitamaan asianmukaisesti ja nykyinen lomituksen hallintomalli pystyy toteuttamaan nämä velvoitteet parhaiten. Koulutettu ja asiantunteva henkilöstö tukena kuntien organisaatio lähellä.

Kuntaliiton ja Kuntatyönantajien asiantuntijapalvelut ovat kuntien käytössä kuntaosuusmaksujen kautta, mikä on edullinen tapa saada lainsäädännöllistä tukea. Kunnilla on olemassa oleva HR- ja taloushallinnon asiantuntijapalvelut, jotka ovat myös lomitushallinnon käytettävissä.

Kuntaorganisaation hallintomalli tarjoaa lomituksen hallinointiin yhden katon alle sijoittuvat palvelut – järjestämisen ja tuottamisen. Palvelu on joustavaa ilman organisaatorajoja. Nykyisen hallintomallin kiistaton etu on, että alueelliset ja paikalliset olosuhteet tunteva henkilöstö voi tarjota parhaan mahdollisen ja asiantuntevan palvelun asiakkailleen. Palvelu on asiakkaiden näkökulmasta tasapuolista, koska kunta hoitaa myös työläät tilat.

Maatalouslomittajien kiinnostus lomitustyöhön lähtee muista tekijöistä kuin paikallisyksikön koosta. Lomitustyön vetovoimaisuutta ja houkuttelevuutta laskevat mm. työn osa-aikaisuus ja sen myötä alhainen ansiotaso, työn jakautuminen kahteen eri jaksoon päivässä (aamuun ja iltaan), pitkät edestakaiset työmatkat kaksi kertaa päivässä, esimiestyö ja työn yleinen arvostus. Suunnitellut entistä laajemmat lomituksen hallintoyksiköt eivät tuo tähän helpotusta, koska työmatkat voivat pidentyä entisestään ja lomittajat joutuvat majoittumaan entistä useammin poissa kotoa, millä on suora vaikutus käytettävään vapaa-aikaan sekä työn ja perheen yhteensovittamiseen. Työssä viihtymiseen ja alan houkuttelevuuteen vaikuttavat työn arvostuksen ohella työilmapiiri, johtamiseen liittyvät kysymykset sekä työkavereiden tuki ja se, miten niissä onnistutaan.

Nykyinen hallintomalli on siitä hankala, koska yksittäisen kunnan päättäjillä ei välttämättä ole ymmärrystä lomituksen järjestämiseen ja eikä välttämättä tahtotilaakaan, esim. lomautusuhat. Toisaalta monessa lomitusyksikössä organisaatorakenne on matala, mikä on hyvä asia.

Vielä nykyiselläänkin hallinto on byrokraattista, eri alueittain on ilmennyt olevan erilaisia hallinto- ja toimintatapoja. Koko valtakunnan tasolla tulee pyrkiä yhtenäiseen toimintalinjaan, jotta tuottajat ovat tasa-arvoisessa asemassa riippumatta siitä, missä päin Suomea kotieläintuotantoa harjoittavat. On alueita, joilla lomituspalveluohjaajilla on keskimääräistä vähemmän lomaan oikeutettuja ja lomittajia vastuullaan (esim. Honkajoen lomitusyksikkö), mutta myös niitä kuntia, joissa vastaavasti on

lähes tuplat molempia. Hallinnollisesti tulee asettaa minimimäärät per lomitussyksikkö tai lomituspalveluohjaaja, jotta "tyhjäkäynti" ja tehokkuus saadaan myös hallinnossa tähän päivään. Hyvin toimivista yksiköistä tulee ehdottomasti ottaa mallia (esim. Sastamalan lomituspalveluyksikkö on saanut positiivista palautetta sekä lomittajilta että tuottajilta toimivuudestaan), ja ns. epäsopivista, toimimattomista tai epätasapuolisista toimintatavoista on päästävä eroon.

Tämän hetken toimintamallissa on suurin ongelma se, että lomituksen epäkohtiin on liian vaikea puuttua, koska ne toimivat kuntien alaisena. Jos hallinnossa tai toimintatavoissa on epäkohtia, Mela on "hampaaton" puuttumaan tai ojentamaan lomitussyksiköjä, ja kunnanvaltuustoista tai hallituksista löytyy harvemmin asiantuntijuutta enää maatalouslomitukseen liittyen. Olisi oltava selkeästi ulkopuolinen, mutta ammattimaisesti toimiva asiantuntijataho, joka pystyisi objektiivisesti tarkastelemaan epäkohtia ja puuttumaan niihin käytännössä. Nyt ristiriitatilanteissa ei saada aikaiseksi toimintatapojen muutoksia tai myönteistä kehitystä epäkohtiin. Lomituspalveluyksiköiden johdossa tulee olla jokin muu taho kuin kunta (kunnanvaltuusto, kunnanhallitus). Selkeää johtajuutta tarvitaan.

Hallintoa voi purkaa. Ei tarvitse niin voimakasta byrokratiaa eikä Neuvostoliiton mallista hallintojärjestelmää.

Lomituksen paikallisyksikkörakennetta kehitettäessä tulee pitäytyä enintään maakunnan kokoisiin yksiköihin.

Jos kunnallisesta hallintomallista halutaan luopua, tarkasteluun tulisi ottaa maakuntapohjainen hallintomalli, jolloin maakunta toimisi nykyisen kunnan sijaan palvelun järjestäjänä ja tuottajana. Isot ja hyvin laajat lomituksen hallinnon paikallisyksiköt eivät ole automaattisesti kaikkien toimivimpia ja joustavia, joten kaavailusta lomituspäivien lukumäärään perustuvista suuryksiköistä tulee luopua mm. liiallisen keskittämisen ja riskien kasvamisen näkökulmasta. Kaikelle muutokselle tulee olla perusteet ja vaikutusten arviointi.

Lomituspalvelut tulisi säilyttää julkisen toimijan (kuntien/ maakuntien) vastuulla. Toiminta-alueiden perustaminen ei voi perustua yksinomaan yksikön lomituspäivien lukumäärään, vaan yksiköiden perustamisessa tulee ottaa huomioon myös maantieteellinen ja toiminnallinen alue. Tulee huomioida myös asiakasnäkökulma. Paikallisyksikön koolla ei ole suoraa yhteyttä siihen, miten lomituspalvelujen järjestämisessä onnistutaan paikallisyksikössä eikä siihen, miten tyytyväisiä asiakkaat ovat. Sillä ei ole vaikutusta myöskään siihen, miten henkilöstön osaaminen, motivaatio tai saatavuus ovat kunnossa, vaan niihin vaikuttavat monet muut tekijät.

Erityisesti Lapissa pitkien etäisyyksien maakunnassa ei ole yksityisiä palvelun tuottajia, joten julkisen lomitussjärjestelmän supistaminen tai lomituspalvelujen rajaaminen nykyisestäään kiihdyttävät entisestään maatalouden rakennekehitystä. Kunnalliset lomituspalvelut nähdään ainoana luotettavana ja toimivana järjestelmänä erityisesti Lapissa harvaan asutulla maaseudulla, koska yksityisiä palvelun tuottajia ei ole. Lapin pitkien etäisyyksien tilarakenteella ei ole mahdollista synnyttää kannattavasti toimivia lomitussyrityksiä.

Hallinto on saatava lähemmäs lomittajia, jotta näkevät lomittajia.

Yrittäjän vuosilomat jäävät pitämättä, kun lomittajia tarvitaan sijaisapuna.

Viime aikoina yrittäjät ovat kokeneet suurta epävarmuutta lomien toteutumisesta. Vaikka lomat on varattu hyvissä ajoin, lomittajan saapuminen ei ole varmaa. Lomitushallinnon kehitystyössä on etsittävä ratkaisua näiden tilanteiden varalle. On kohutuutonta, että yrittäjän vuoden ainoat vapaapäivät jäävät esimerkiksi lomittajan sairastumisen vuoksi toteutumatta. Lomitushallinnon haavoittuvuutta tulee paikata.

Nykyinen kuntien hoitama hallinto ei ole tasaveroinen yrittäjiä kohtaan. Käytännöt vaihtelevat alueittain. Maakuntien malli olisi hyvä, jos se voidaan toteuttaa.

Nykyistä isommat hallintoyksiköt tai yksi valtakunnallinen hallintoyksikkö tehostaisi lomituksen hallintoa ja yhdenmukaistaisi lomituksen toimeenpanoa.

Nykyisessä hallintomallissa hyvää on sosiaalinen lähtökohta ja palvelunsaajien tasapuolisuus (mikäli MYEL-perusteisuus poistetaan), oikeusturva ja maatalouslomittajien saatavuus. Samat lähtökohdat tulee olla myös jatkossa ja se voidaan parhaiten toteuttaa julkisen sektorin toimintana. Hallintouudistus tulisi toteuttaa niin, että lomituspalvelujen tarjonta tapahtuisi julkisen sektorin toimintana ja Melan tai sen toimipisteiden järjestämänä.

Hallintouudistus tulisi toteuttaa niin, että lomituspalvelujen tarjonta tapahtuisi julkisen sektorin toimintana ja Melan tai sen toimipisteiden järjestämänä. Vaarana on se, miten kauan yksittäinen kunta haluaa hoitaa palveluja noin 10 lähialueen kunnan alueella ja vastata taloudellisesta toiminnasta myös takaisinperintätilanteissa. Kunnilta on siirretty viime vuosina merkittävä määrä erilaisia tehtäviä, koska niiden ei ole katsottu kuuluvan kunnille. Myös Kuntaliitto on ollut samaa mieltä valtiovallan kanssa. Miten maatalouslomitusta sopii kunnan perustehtäviin?

	<p>Lomitusyksiköiden koolla ei ole merkitystä, mikäli hallinnossa työskentelevät ovat ammattitaitoisia ja tuntevat alueensa. Nykypäivänä asioinnit voi hoitaa pitkälti puhelimitse tai sähköisesti. Myöskään maakuntarajat eivät saisi olla esteenä sujuvalle lomitukselle, vaan tarvittaessa lomittajille on mahdollistettava kulkeminen yli rajojen, mikäli se on tarkoituksenmukaista.</p> <p>Hallintomallista riippumatta on oltava hallintoelin jokaisen yksikön sisällä, jossa asiakkaat, eli maatalousyrittäjät, voivat vaikuttaa ja katsoa, että toiminta pelaa, kuten he haluavat sen toimivan.</p> <p>Yrittäjälomittajien saatavuus vaihtelee suuresti eri puolilla maata ja kunnallisen lomituksen tarve on alueesta riippuen erittäin suuri.</p> <p>Lomitusnetti on saatava reaaliaikaan. Lomituksen paikallisyksikkörakenteen kehittäminen ja hallintoon liittyvät ratkaisut tulisi toteuttaa vasta siinä vaiheessa, kun sähköiset järjestelmät ovat toimivia ja testattuja sekä toiminnan kannalta riittäviä kaikilta osin.</p>
LOMITTAJAT	<p>Nykyinen hallintomalli on yrittäjäystävällinen, kun kaikki tilat tunnetaan ja lomittajatkin osaamisineen, eli ollaan lähellä ja helposti lähestyttäviä.</p> <p>Hyvää on, että lomituspalveluohjaajat vielä tuntevat tilat ja työntekijänsä.</p> <p>Paikallisyksikkö –kunnilla on pitkä ja vankka kokemus lomitusten hallinnoinnista, lähes 50-vuotta. Asiakkaat luottavat ja ovat tyytyväisiä nykyiseen maatalouslomituksen hallintomalliin ja siten järjestettyihin lomituspalveluihin. Lomituspalveluja arvostetaan. Lomitushallinto on helposti tavoitettavissa, luotettavaa ja asiantuntevaa.</p> <p>Nykyinen kuntien kautta toteutettava lomituksen hallintomalli on organisoitu kuntaorganisaation mukaisesti, selkeästi ja vastuukysymykset ovat selkeät. Kunta työnantajana on luotettava ja varma palkan maksaja. Kunnilla on toimiva henkilöstö- ja palkkauspoliittikka, KVTES ja työsuhde-edut ovat työntekijän näkökulmasta parempia kuin yksityisen sektorin työehtosopimukset ja työehdot. Kunnat tarjoavat työturvallisuuslain edellyttämät työvarusteet ja –asusteet. Kunnilla on pitkät perinteet isoina työnantajina sekä osaaminen että kokemukseen perustuen kyky laatia erilaiset henkilöstöä koskevat toimintasäännöt ja –</p>

ohjeet ja kyky viedä ne organisoidusti arkeen. Tässä muutamia mainittuna: Työterveyshuollon toimintasuunnitelma, koulutus- suunnitelma, kuntaorganisaation työsuojelu- ja yhteistyötoimikunnat, henkilöstön työkyvyn tukemisen toimintamalli ja merkkipäiväohjesääntö.

Työnantajan tulee huolehtia työntekijöiden työhyvinvoinnista ja työturvallisuudesta tasapuolisesti ja lomituspäivälain 16 §:ssä tarkoitettu lomittajan työturvallisuus ja työnjohto sekä 16 a §:ssä tarkoitettu lomittajien maatalousyrityskohtaista perheytytystä koskevat velvoitteet pitää pystyä hoitamaan asianmukaisesti ja nykyinen lomituksen hallintomalli pystyy toteuttamaan nämä velvoitteet parhaiten. Koulutettu ja asiantunteva henkilöstö tukena kuntien organisaatio lähellä.

Kuntaliiton ja Kuntatyönantajien asiantuntijapalvelut ovat kuntien käytössä kuntaosuusmaksujen kautta, mikä on edullinen tapa saada lainsäädännöllistä tukea. Kunnilla on olemassa oleva HR- ja taloushallinnon asiantuntijapalvelut, jotka ovat myös lomitushallinnon käytettävissä.

Kuntaorganisaation hallintomalli tarjoaa lomituksen hallinnointiin yhden katon alle sijoittuvat palvelut – järjestämisen ja tuottamisen. Palvelu on joustavaa ilman organisaatorajoja. Nykyisen hallintomallin kiistaton etu on, että alueelliset ja paikalliset olosuhteet tunteva henkilöstö voi tarjota parhaan mahdollisen ja asiantuntevan palvelun asiakkailleen. Palvelu on asiakkaiden näkökulmasta tasapuolista, koska kunta hoitaa myös työläät tilat.

Maatalouslomittajien kiinnostus lomitustyöhön lähtee muista tekijöistä kuin paikallisyksikön koosta. Lomitustyön vetovoimaisuutta ja houkuttelevuutta laskevat mm. työn osa-aikaisuus ja sen myötä alhainen ansiotaso, työn jakautuminen kahteen eri jaksoon päivässä (aamuun ja iltaan), pitkät edestakaiset työmatkat kaksi kertaa päivässä, esimiestyö ja työn yleinen arvostus. Suunnitellut entistä laajemmat lomituksen hallintoyksiköt eivät tuo tähän helpotusta, koska työmatkat voivat pidentyä entistään ja lomittajat joutuvat majoittumaan entistä useammin poissa kotoa, millä on suora vaikutus käytettävään vapaa-aikaan sekä työn ja perheen yhteensovittamiseen. Työssä viihtymiseen ja alan houkuttelevuuteen vaikuttavat työn arvostuksen ohella työilmapiiri, johtamiseen liittyvät kysymykset sekä työkalvereiden tuki ja se, miten niissä onnistutaan.

Jos kunnallisesta hallintomallista halutaan luopua, tarkasteluun tulisi ottaa maakuntapohjainen hallintomalli, jolloin maakunta toimisi nykyisen kunnan sijaan palvelun järjestäjänä ja tuottajana. Isot ja hyvin laajat lomituksen hallinnon paikallisyksiköt eivät ole automaattisesti kaikkien toimivimpia ja joustavia, joten kaavailusta lomituspäivien lukumäärään perustuvista suuryksiköistä tulee luopua mm. liiallisen keskittämisen ja riskien kasvamisen näkökulmasta. Kaikelle muutokselle tulee olla perusteet ja vaikutusten arviointi.

Lomituspalvelut tulisi säilyttää julkisen toimijan (kuntien/ maakuntien) vastuulla. Toiminta-alueiden perustaminen ei voi perustua yksinomaan yksikön lomituspäivien lukumäärään, vaan yksiköiden perustamisessa tulee ottaa huomioon myös maantieteellinen ja toiminnallinen alue. Tulee huomioida myös asiakasnäkökulma. Paikallisyksikön koolla ei ole suoraa yhteyttä siihen, miten lomituspalvelujen järjestämisessä onnistutaan paikallisyksikössä eikä siihen, miten tyytyväisiä asiakkaat ovat. Sillä ei ole vaikutusta myöskään siihen, miten henkilöstön osaaminen, motivaatio tai saatavuus ovat kunnossa, vaan niihin vaikuttavat monet muut tekijät.

Erityisesti Lapissa pitkien etäisyyksien maakunnassa ei ole yksityisiä palvelun tuottajia, joten julkisen lomitusjärjestelmän supistaminen tai lomituspalvelujen rajaaminen nykyisestäään kiihdyttävät entisestään maatalouden rakennekehitystä. Kunnalliset lomituspalvelut nähdään ainoana luotettavana ja toimivana järjestelmänä erityisesti Lapissa harvaan asutulla maaseudulla, koska yksityisiä palvelun tuottajia ei ole.

Suht pienet yksiköt ovat hyviä, yhteydet helppoja. Toisaalta yhdellä isolla työnantajalla olisi Suomen laajuisesti etunsa - niille yksiköille, joilla ei ole yhtä toimiva järjestelmä, kuin kommentoijan työpaikassa. Kommentoija kertoo työskentelevänsä luultavasti parhaimmassa yksikössä, joten nykyinen hallintomuoto hänen perspektiivistään on hyvä ja toimiva. Mela ei kylläkään juuri näy arjessa lomittajalle.

Kunta hallinnoimassa on jäykkä ja byrokraattinen.

Tiedon kulkua tulee parantaa.

Lomahallintoa tulee keventää, eli sieltä porukkaa kentälle. Jos eivät lähde, niin purofordia hanuriin.

Hallintoa tulisi muuttaa siten, että laitetaan vähemmän väkeä terävään päähän ja kuunneltaisiin lomittajaa työn suunnittelussa.

Hallinto tulisi muuttaa joko maakunta -vetoiseksi tai Melan alaisuuteen, jolloin työnantajavastuut koskisivat Melaa.

Melalta (MTK) tulisi ottaa mitä pikimmin pois järjestämisvastuu. Tulisi selvittää vastuullinen siihen tuntien alasajoon. Tämä on mahdollistettu sillä ymmärtämättömyyden riemuvoitolla. Mitoituksella. Kyllästyttää kuunnella, kun viljelijät (ainoat todel-

liset vastuulliset) syyttävät toimistoa, millä ei ole mitään oikeutta niitä tunteja napsia pois. Mela on tyytyväinen jokaisesta sentistä, joita se on saanut pois lomittajan palkasta ja korvauksista. Sitten on jakanut nämä "säästöt" minne huvittanut. Valvontaa-han ei ole ollut.

Mela ja kunnat tulisi ottaa pois.

Melaa ei ole valvottu, että mitä se oikein puuhaa ja mihin rahat käyttää. Eikä Mela ole mitenkään valvonut eikä puuttunut paikallisyksiköiden väärinkäytöksiin. Vaikka on kyllä siitä asti tiedotettu asiasta sinne, kun on sähköposti keksitty. Tämän on mahdollistanut se heidän yhteisymmärrys syyllisestä, jos jää kiinni ja Melan on pakko silmän lumeeksi aloittaa se teatteri. Sehän on se kunnallinen lomittaja. Esimerkkinä käy Tervola. Kun lopussa tuli Melalle pakko "reagoida" ja antaa 800 000 e takaisinperintäuhka, niin hyvässä yhteisymmärryksessä he sitten päätyivät lomauttamaan 15 lomittajaa. Tietysti siitä tuli heti 500 000 € alennus perintään. Nyt ilmeisesti ei ole enää takaisinperittävää. Kuitenkin jouduttiin palkkaamaan lisää lomittajia samaan aikaan, kuin oli lomautettuja. Tämä on kyllä ihme. Kuntavetoiset paikallisyksiköt pois sotkemasta. Taso, jolla lomitusta järjestetään, vaihtelee liian suuresti. Liian paljon annetaan näiden "päälliköiden" huseerata omien ajatustensa kanssa siellä. Eivät hoida virkaa ja tehtäviään. Tämä näkyy sitten näinä "pilluilurinkeinä" niin töitten järjestelyissä, kuin palkanmaksussa. Yleensä Mela on onnistunut valitsemaan nimenomaan tämän hankaluuden aiheuttajan tehokkuuden vuoksi laajennetun yksikön vetokunnaksi. Eli Mela ja kunnat pois järjestelmästä.

Hyvää on digitaaliset työvuoroluettelot ja lomatoimistosta tulevat e-mail tiedotteet. Kaikilla lomittajillahan ei ole vielä älypuhelimia saatikka läppäriä verkkoyhteyksin. Lomittajille voisi hankkia älypuhelimet kaikille - tasavertaisuus.

Ohjelmia tulisi kehittää ja sitten hallintoa voitaisiin vähentää. Esim. tilat voisivat valita lomittajan suoraan ohjelmalla, eli se antaisi vapaana olevat vaihtoehdot.

Lomituksen paikallisyksikkörakenteen kehittäminen ja hallintoon liittyvät ratkaisut tulisi toteuttaa vasta siinä vaiheessa, kun sähköiset järjestelmät ovat toimivia ja testattuja sekä toiminnan kannalta riittäviä kaikilta osin.

Koulutukset ja työhyvinvoinnin kehittäminen on helpompaa isoissa yksiköissä, kuin esim. yksityisinä lomituspalveluyrityksinä.

<p>LOMITUSHALLINTO</p>	<p>Paikallistuntemus on säilynyt hyvin, kun kunnat ovat toimeksiantosopimuksin hoitaneet lomitusta.</p> <p>Nykyisessä hallintomallissa on hyvää paikallisuus sekä sen ketteryys toimia äkillisissä sijaisaputilanteissa.</p> <p>Nykyisen hallintomallin kiistaton etu on, että alueelliset ja paikalliset olosuhteet tunteva henkilöstö voi tarjota parhaan mahdollisen ja asiantuntevan palvelun asiakkailleen. Palvelu on asiakkaiden näkökulmasta tasapuolista, koska kunta hoitaa myös työläätilat.</p> <p>Paikallisyksikkö –kunnilla on pitkä ja vankka kokemus lomitusten hallinnoinnista, lähes 50-vuotta. Asiakkaat luottavat ja ovat tyytyväisiä nykyiseen maatalouslomituksen hallintomalliin ja siten järjestettyihin lomituspalveluihin. Lomituspalveluja arvostetaan. Lomitushallinto on helposti tavoitettavissa, luotettavaa ja asiantuntevaa.</p> <p>Nykyinen kuntien kautta toteutettava lomituksen hallintomalli on organisoitu kuntaorganisaation mukaisesti, selkeästi ja vastuukysymykset ovat selkeät. Kunta työnantajana on luotettava ja varma palkan maksaja. Kunnilla on toimiva henkilöstö- ja palkkauspolitiikka, KVTES ja työsuhde-edut ovat työntekijän näkökulmasta parempia kuin yksityisen sektorin työehtosopimukset ja työehdot. Kunnat tarjoavat työturvallisuuslain edellyttämät työvarusteet ja –asusteet. Kunnilla on pitkät perinteet isoina työnantajina sekä osaaminen että kokemukseen perustuen kyky laatia erilaiset henkilöstöä koskevat toimintasäännöt ja –ohjeet ja kyky viedä ne organisoidusti arkeen. Tässä muutamia mainittuna: Työterveyshuollon toimintasuunnitelma, koulutussuunnitelma, kuntaorganisaation työsuoja- ja yhteistyötoimikunnat, henkilöstön työkyvyn tukemisen toimintamalli ja merkkipäiväohjesääntö.</p> <p>Työnantajan tulee huolehtia työntekijöiden työhyvinvoinnista ja työturvallisuudesta tasapuolisesti ja lomituspalvelulain 16 §:ssä tarkoitettu lomittajan työturvallisuus ja työnjohto sekä 16 a §:ssä tarkoitettu lomittajien maatalousyrittäjäkohtaista perehdytystä koskevat velvoitteet pitää pystyä hoitamaan asianmukaisesti ja nykyinen lomituksen hallintomalli pystyy toteuttamaan nämä velvoitteet parhaiten. Koulutettu ja asiantunteva henkilöstö tukeaan kuntien organisaatio lähellä.</p> <p>Kuntaliiton ja Kuntatyönantajien asiantuntijapalvelut ovat kuntien käytössä kuntaosuusmaksujen kautta, mikä on edullinen tapa saada lainsäädännöllistä tukea. Kunnilla on olemassa oleva HR- ja taloushallinnon asiantuntijapalvelut, jotka ovat myös lomitushallinnon käytettävissä.</p>
-------------------------------	--

Maatalouslomittajien kiinnostus lomitustyöhön lähtee muista tekijöistä kuin paikallisyksikön koosta. Lomitustyön vetovoimaisuutta ja houkuttelevuutta laskevat mm. työn osa-aikaisuus ja sen myötä alhainen ansiotaso, työn jakautuminen kahteen eri jaksoon päivässä (aamuun ja iltaan), pitkät edestakaiset työmatkat kaksi kertaa päivässä, esimiestyö ja työn yleinen arvostus. Suunnitellut entistä laajemmat lomituksen hallintoyksiköt eivät tuo tähän helpotusta, koska työmatkat voivat pidentyä entisestään ja lomittajat joutuvat majoittumaan entistä useammin poissa kotoa, millä on suora vaikutus käytettävään vapaa-aikaan sekä työn ja perheen yhteensovittamiseen. Työssä viihtymiseen ja alan houkuttelevuuteen vaikuttavat työn arvostuksen ohella työilmapiiri, johtamiseen liittyvät kysymykset sekä työkavereiden tuki ja se, miten niissä onnistutaan.

Kuntaorganisaation hallintomalli tarjoaa lomituksen hallinointiin yhden katon alle sijoittuvat palvelut – järjestämisen ja tuottamisen. Palvelu on joustavaa ilman organisaatorajoja.

Hyvää on se, että päätöksenteko ja lomituksen järjestäminen ja työnjohto on samassa organisaatiossa - maakuntavalmistelussa tuntui hyvin keinotekoiselta eriyttää päätöksenteko ja lomituksen toteuttaminen, olisi hidastanut asiakasnäkökulmasta palvelun toteuttamista käytännössä.

Nykyisessä hallintomallissa hyvää on valtakunnallinen ohjaus, tulkinta, ohjeistus - maakuntaudistus olisi tässä kohden asettanut karjatalousyrittäjät hyvin eriarvoiseen asemaan.

Erityisesti Lapissa pitkien etäisyyksien maakunnassa ei ole yksityisiä palvelun tuottajia, joten julkisen lomitusjärjestelmän supistaminen tai lomituspalvelujen rajaaminen nykyisestään kiihdyttävät entisestään maatalouden rakennekehitystä. Kunnalliset lomituspalvelut nähdään ainoana luotettavana ja toimivana järjestelmänä erityisesti Lapissa harvaan asutulla maaseudulla, koska yksityisiä palvelun tuottajia ei ole.

Ei tule muuttaa vaan kehittää.

Nykyinen lomituspalvelulaki on sekava ja tulkinnanvarainen, siitä kertoo jo se, että lain tulkintaa varten tarvitaan liki 200 sivuinen lomitusopas. Etenkin sijaisapua koskeva sääntely kuntoutustuki- yms. säännöksineen on haastava. Koska laki on tulkinnanvarainen, on eri paikallisyksiköiden käytännöt myös erittäin erilaisia. Paikallisyksikön oikeusturvan kannalta kommentoija kokee erittäin haasteelliseksi sen, että vastuu harkintaan perustuvista päätöksistä on paikallisyksiköllä, Mela ei ota etukäteen lopullista kantaa kuin harvoihin asioihin. Mutta jälkikäteen kuntatarkastuksessa kantaa otetaan hyvinkin hanakasti niin, että

paikallisyksikön päätös on virheellinen ja seurauksena on mittavat takaisinperinnät. Näitä takaisinperintätapauksia näkyy olevan paljon ja suuria summia, jopa yli 100 000 e. Tämä osoittaa kommentoijan mielestä selkeästi, että järjestelmässä on paljon vikaa. Tuskin kukaan paikallisyksikön johtaja tahallaan tekee väärää päätöksiä, kun niiden seuraukset ovat kaikilla tiedossa. Säännöt, lait ja ohjeet on tehtävä niin selkeiksi, ettei niissä ole tulkinnanvaraa. Koska Mela on se instanssi, jolla on oikeus päättää tulkinnan oikeellisuus jälkikäteen, niin sen on otettava myös vastuu tulkinnan tekemisestä etukäteen silloin, kun paikallisyksikkö pyytää apua asian ratkaisemiseen. Tämä mahdollistaisi, että paikallisyksiköiden toimintatavat pystyttäisiin yhtenäistämään. Erilaiset toimintatavat asettavat maatalousyrittäjät eriarvoiseen asemaan.

Nykyisessä hallintomallissa tunnetaan oman alueen yrittäjät hyvin. Toiminta on asiakaslähtöistä, asiakaspalvelua on helposti saatavilla. Toisaalta toiminta on monessa pienessä yksikössä hiukan tehotonta, toimintaa voisi tehostaa isommalla yksikkökoolla. Hallintomallia tulisi muuttaa isompien yksiköiden suuntaan. Näin hallinnon työntekijöillä olisi paremmat resurssit hoitaa työtään, voitaisiin tehdä tiimimäistä työtä, päivystys toimisi hyvin, rahoituksen riittävyys voisi olla hieman parempi. Noin 10 paikallisyksikköä riittää hyvin hoitamaan koko Suomen lomituspalvelut. Lomituspäätösten ja kaikkien toimintojen tasapuolisuus asiakkaille paranisi tämän muutoksen myötä myös.

Melan toimeksiantosopimukseen perustuva hallintomalli on hyvä ja sitä tulee jatkaa. Paikallisyksikkörakenteen kehittämiseksi tulee laatia selkeä suunnitelma ja sitten toteuttaa sitä. Suunnitelman lopputulema voisi olla ne 8-10 yksikköä, joita hoitavat tarpeeksi suuret kunnat. Siten kaikki nyt tehtävät paikallisyksikköjen yhdistymiset tukisivat tätä tavoitetta ja näin välttyttäisiin turhilta/kokonaisuuden kannalta vääriltä ratkaisuilta.

Paikallisyksiköiden määrää pitää vähentää, esim. maakuntamallin 18 yksikköön tai jopa vähempään. Paikallistuntemus olisi kuitenkin hyvä säilyttää. Koronakriisin aikana on tullut esiin, että lomitusasioiden hoito etänä onnistuu mainiosti, vielä kun Lomitusnetti saataisiin päivitettyä nykyaikaan, voisi fyysisten toimistojen määrän minimoida.

Paikallisyksikkörakenteen uudistamisessa tulee kiinnittää huomiota siihen, että hoitava kunta on tarpeeksi iso organisaatio. Tällöin organisaatio pystyy tarjoamaan lomahallinnolle riittävän tuen (HR, lakimies, esimiehen tuki, jne). Tämä osaltaan auttaa siihen, että hallintoraha riittää tulevaisuudessakin, kun kaikki työt eivät ole tehtävä lomahallinnossa (esim. palkanmaksu, uudelleen sijoitus, henkilöstölinjaukset). Riittävän suuri organisaatio pystyy kantamaan tarvittaessa myös mahdolliset takaisinperititilanteet tai hallintorahan poikkeukselliset riittämättömyydet. Näin välttytään myös yllättäviltä toimeksiantosopimusten irtisanomisilta.

Voisi olla kiinnostava ajatus, jos viranhaltijapäätökset keskitettäisiin Melalle. Toiminta olisi läpinäkyvää ja yhdenmukaista, mutta tässä tulisi ottaa huomioon reaaliaikaisuus lomituksen toteuttamisen ja päätöksenteon välillä. Tällä hetkellä lomitusesimiehet alkavat suunnitella lomitusta, kun yrittäjä on tehnyt sijaispuhakemuksen eikä tässä voi tulla pitkää viivettä päätöksentekoon, jotta asiakas saa lomituksen tarpeeseensa joustavasti.

Mikäli maatalouslomitus ei päädy maakuntien tehtäväksi, niin viranomaispäätökset voitaisi hoitaa Melassa. Sieltä löytyy jo osaaminen ja toimintamalli olisi melko helppo luoda (vertaa nykyinen Mela-asiamies järjestelmä). Lomituspalveluiden tarjoajan tulisi olla tarpeeksi suuri organisaatio, jotta taataan kilpailukykyinen palkka ja muut työsuhte-edut. Sekä tietysti tarvitaan nykyaikainen, kehittyvä ja aikaansa seuraava työnantajaorganisaatio, mikä se sitten olisikaan. Ja sitten pitää mahdollistaa myös erilaisten lomituspalveluyritysten mahdollisuus toimia ja tarjota sekä tuottaa palvelua.

Lomituspalvelut on kehittynyt pitkällä aikavälillä hyvin toimivaksi ja paikallisyksiköt ovat kehittäneet toimintatapojaan asiakaslähtöisesti, joten nykyinen hallintomalli on kannatettava. Erityisen hyvää siinä on se, että päätöksenteko ja palveluntuotanto ovat samassa organisaatiossa. Tähän tulee säilyttää myös mahdollisissa organisaatiomuutoksissa, eli päätöksenteko ja palveluntuotanto tulee olla saman organisaation alaisuudessa. Organisaatio tulevaisuudessa voisi olla esimerkiksi Mela.

Jos nykyinen hallintomalli ei sovellu tulevaisuuteen, eräs kommentoija näkisi, että koko lomitus olisi saatettava yhden toimijan vastuulle. Vaihtoehtona tähän nähdään Mela. Lomittajat olisivat osa Melan organisaatiota ja lähiesimiestyö hoidettaisiin Melan aluetoimistojen tai vastaavien avulla (vrt. vaikka nykyinen Mela-asiamiesverkosto). Tässä mallissa tärkein säilyisi edelleen, eli päätöksenteko ja palveluntuotanto olisi saman katon alla. Hyvää olisi myös se, että lakia tulkittaisiin vain yhdellä tavalla koko maassa ja esim. lomittajien palkkaus, yms. olisi kaikille lomittajille sama. Tässä mallissa lienee mahdollista myös neuvotella vain lomittajia koskeva työehtosopimus tai lomittajia koskevat pykälät olisi osa Melan nykyisin käyttämää työehtosopimusta.

Lomitusalueet voisivat olla maakunnan kokoisia, joissa olisi yksi vastuuhenkilö, sekä alueellisesti ohjaajatiimit. Tämä mahdollistaisi lomittajien käytön taloudellisesti ilman paikallisyksikkörajoja heidän asuinpaikan mukaan. Tulevaisuudessa palkanmaksu ja laskutus olisi hyvä kilpailuttaa ja toteuttaa keskitetysti koko valtakunnan alueella. Tämä säästäisi kustannuksia ja vapauttaisi lomituspalveluohjaajille aikaa ja resursseja toteuttaa työnjohdollista työtä, sekä kehittää työturvallisuutta maataloilla.

Hallintomallien uudistamisessa on mielenkiintoinen asia lomittajatyövoiman siirtely tarpeen mukaan, olisiko tämä vapaaehtoisuuteen perustuvaa ja esimerkiksi korkeampaan palkkaan oikeuttavaa, kuin jos lomittaja haluaa pysyä asuinpaikkakunnallaan töissä esim. perhesyistä?

	<p>Lomitusjärjestelmää tulee selkiyttää niin, että yksi taho järjestää lomitukset, kuitenkin säilyttäen paikallistuntemuksen. Olisi järjestävä taho >10 aluetta, joissa jokaisessa toimisi johtotiimi, jonka alla toimisivat lomitusohjaajat ja näiden alla lomittajat.</p> <p>Kotieläintuottajien määrä laskee edelleen. Hallintomallia tulee kehittää, toimivat tietohallinnon mahdollisuudet käyttöön ja karsitaan byrokratiaa. Palvelut voidaan järjestää paljon nykyistä vähemmällä väellä ja kustannustehokkaammin, kunhan tehdään tarvittavat muutokset. Toimeksiantajaksi pitää vaihtaa STM.</p> <p>Hallinto tulee uudistaa. Eräs kommentoija kertoo jo aikoinaan ehdottaneensa, että olisi yksi virkasuhteinen henkilö, joka jakaisi lomitusoikeuksia setelin muodossa ja maatalousyrittäjä itse hankkisi markkinoilta tekijän tarpeilleen. Voisiko tätä ehkä ajatella sijaisapuun? Vuosilomat voisi järjestää paikallisyksikön toimesta, mutta sijaisapuun saisi setelin. Voisi olla jopa Melan yksi yksikkö hallintoa toteuttamassa.</p> <p>On erittäin tärkeää, että kaikki lomituspalvelut ja niiden valvonta ovat yhdenvertaisesti saman toimijan ja saman lain alla tuotantosuunnasta ja lomitustavasta riippumatta.</p> <p>Tulisiko tarkastuksia olla useammin kuin kerran viidessä vuodessa?</p> <p>Valvontatehtävän siirto Aville on hyvä ajatus, eli valvonta eriytetään pois Melalta, joka on jossain määrin nyt jäävi.</p> <p>Lomituksen paikallisyksikkörakenteen kehittäminen ja hallintoon liittyvät ratkaisut tulisi toteuttaa vasta siinä vaiheessa, kun sähköiset järjestelmät ovat toimivia ja testattuja sekä toiminnan kannalta riittäviä kaikilta osin.</p>
<p>LOMITUSPALVELUN TARJOAJAT</p>	<p>Positiivista on se, että kunnat voivat käyttää ostopalvelulomituksia.</p> <p>Kommentoija kertoo seuraavansa alaa erittäin läheltä ja keskustelewansa paljon asiakastilojen kanssa. Positiivisia puolia on kommentoijan mielestä aika vähän. Nykyinen malli ei toimi. Kommentoija on keskustellut useiden eri kuntien edustajien kanssa ja he ovat kaikki sitä mieltä, että nykyinen järjestelmä ei toimi eivätkä he voi siihen vaikuttaa. Kaikki ovat tyytyväisiä siihen, että joku taho haluaa muuttaa järjestelmää.</p>

	<p>Hallinnollinen puoli pitäisi pitää lähellä ihmistä. Suunnitelmat eri paikallisyksiköiden yhdistämisistä vievät pois sitä kosketuspintaa, mikä vielä tällä hetkellä jotenkin toimii. Halutaanko me, että lomitus menee jatkossa esimerkiksi siihen, että pöydän takaa järjestellään lomituksia ilman, että esimerkiksi hallinnon henkilöstö käy koskaan tilalla tsekkaamassa? Tätä pitäisi tehdä ihmisläheisesti. Lomitusten järjestelijät tuntisivat tilojen tavat ja tilojen ihmiset.</p> <p>Hallinnossa on suuria eroja paikallisyksiköittäin. Siis ihan esimerkiksi asiakaspalvelumielessä. Toisista paikallisyksiköistä saa hyvinkin nuivaa kohtelua. Lähtökohtaisesti pitäisi ajatella, että tässä palvellaan maatalousyrittäjiä. Lähtökohta on se, että maatalousyrittäjät saisivat tarvitsemansa lomittaja-avun silloin, kun he sitä tarvitsevat. Kunnallinen lomitus ja esimerkiksi yksityiset lomituspalvelun tuottajat voisivat olla enemmän samalla viivalla ja auttaa puolin ja toisin toisiaan. Pois se ajatusmalli, että yksityiset palveluntuottajat söisivät ns. kunnallisen lomituksen pöydästä. Asiakas menee sinne, missä se saa hyvää palvelua ja homma toimii. Jos alueella yksityinen lomituspalvelu toimii paremmin kuin kunnallinen, asiakas ottaa palvelun sieltä.</p> <p>Kannattaisi siirtää mahdollisimman suuri osa lomitustoiminnasta yksityisille palvelun tarjoajille. Tämän myötä toiminta tehostuisi ja kulurakenne kevenisi huomattavasti nykyisestä.</p>
MUUT SIDOSRYHMÄT	Hallintoa voi purkaa. Ei tarvitse niin voimakasta byrokratiaa eikä Neuvostoliiton mallista hallintojärjestelmää.

KYSYMYKS 6) Kannatatteko sitä, että Mela järjestäisi tulevaisuudessa turkistuottajien lomituspalvelut ja poronhoitajien sijaisavun? STM:n virkamiesten suunnitelmien mukaan turkistuottajien lomituspalveluiden ja poronhoitajien sijaisavun järjestäjä olisi tulevaisuudessa Mela. Mitä hyötyjä / haittoja näette tässä ratkaisussa?

MAATALOUS- LOMITUSPALVELUN KÄYTTÄJÄT	<p>Kommentoija ei osaa sanoa, ei tunne alaa tarpeeksi.</p> <p>Ei kommenttia, koska kommentoijan lomitusalueella ei ole kumpaakaan toimintaa.</p> <p>Ehkä kannatetaan, ehkä ei.</p> <p>Ei kannateta.</p>
---	---

Hajauttaa liikaa ihan eri alalle lomituspalvelua.

Haittana on lomituksen järjestämisen hajaantuminen kahteen eri paikkaan. Tosin turkistuottajien ja poronhoitajien sijaisavun käyttäjiä on vähemmän, kuin muita karjatalouden harjoittajia ja toiminta aika eriluonteista.

Miksi Melalla olisi erityislomittajia? Ottakaa sitten kaikki lomittajat haltuunne (Melaan). Kommentoija ei näe hyvänä, että palveluntarjoajia olisi useita.

Kunhan Mela ei sekaannu kunnille nykyisin nykyisessä järjestelmässä kuuluviin töihin. Tosin vaikea varmaan hoitaa entisiä-kään lomituksia silloin, kun jo nyt työvoimapulaa työntekijöistä.

Mela taitaa olla liian itseään täynnä kyetäkseen hoitamaan kunnolla uusia aiheita. Nykyinenkin toiminta sekavaa ja toiminta tähtää Melan oman asemansa ylläpitämiseen.

Mela on liian byrokraattinen.

Mela varmastikin osaa lomituspalvelujen tuottamisen. Miksipä ei. Kommentoija ei osaa sanoa haittoja, koska ei tunne kumpaakaan alaa. Ehdottomasti kysyttävä tätä asiaa näiden ammattien harjoittajilta. Itse kommentoija ei näe turkisalaa enää edes vartenotettavana tuotantoalana.

Ovat aika spesiaalialoja molemmat, joten olisi hyvä hoitaa ainakin keskitetysti jonkun tahon, joka sitten myös tietää näiden yrittäjien tilanteet.

Varmaankin toimiva malli.

Melalla on hyvä tuntemus alasta.

Melalla on jo kokemusta lomituspalveluista, joten se olisi luontevaa.

Hyvä ratkaisu

	Kannatetaan.
PORONHOITAJIEN SIJAISAVUN KÄYTTÄJÄT	On hyvä.
ETUJÄRJESTÖT	<p>Hyötyjä (nykytilanteessa eli kunnan hoitamissa turkistuottajien lomituspalveluissa?) on varsinkin niillä alueilla, missä tuottajia on vähemmän ja näin varmistetaan riittävä työmäärä lomittajalle. Haittoja on osaamistarpeen lisääntyminen lomittajalla. Lomittaja, joka joutuu keskittymään moneen eri aihealueeseen ei mahdollisesti voi erikoistua riittävästi yhden tuotantotavan erityisvaatimuksiin.</p> <p>Erityisesti edellisellä hallituskaudella valtion toimesta pyrittiin edistämään hajautettua hallintoa, asioiden hallinnointia alueella, missä toiminta on ja tätäkin taustaa vasten poronhoitajien sijaisapu voitaisiin järjestää myös Lapissa. Sodankylän paikallisyksiköllä on tarvittava valmius järjestää poronhoitajien sijaisapu tulevaisuudessa, jos tällaiseen ratkaisuun päädytään, koska Lappi on sijainniltaan keskellä varsinaista poronhoitoaluetta ja porotalouden erityispiirteet tunnetaan.</p> <p>Paikallisella lomatoimistolla (kunnassa) on ollut tähän saakka hyvä tuntemus lomitukseen ja ammattitaitoisiin lomittäjiin. Tämä tulee turvata jatkossakin, oli lomituksen järjestäjä sitten Mela tai jokin paikallinen taho. Paras vaihtoehto olisi, jos jatkossakin turkislomituksen voisi järjestää itse järjestettynä tai keskitetysti jonkin yhteisen lomajärjestelmän kautta.</p> <p>Lomitusjärjestelmä olisi selkeämpi niin, että kaikki lomituspalvelut järjestäisi yksi taho.</p> <p>Kyllä kannatetaan.</p> <p>Mela on tulevaisuudessakin hyvä toimija poronhoitajien sijaisavussa. Heillä on tarvittava kokemus ja asiantuntemus asiasta. Poronhoitajat järjestävät itse sijaisen poissaolon ajaksi. Käytännössä tämä on ainoa toimiva malli poronhoitajien sijaisavun toteuttamisessa.</p>
LOMITTAJAT	<p>Kommentoija ei osaa ottaa kantaa, tuntematon alue hänelle.</p> <p>Ei kannateta. Tarpeeksi vaikeaa heillä jo nyt.</p>

	<p>Miksi pitäisi. Ainoa syy olla Melalla enää mukana. Kiusa se on pienikin kiusa.</p> <p>Erityisesti edellisellä hallituskaudella valtion toimesta pyrittiin edistämään hajautettua hallintoa, asioiden hallinnointia alueella, missä toiminta on ja tätäkin taustaa vasten poronhoitajien sijaisapu voitaisiin järjestää myös Lapissa. Sodankylän paikallisyksiköllä on tarvittava valmius järjestää poronhoitajien sijaisapu tulevaisuudessa, jos tällaiseen ratkaisuun päädytään, koska Lappi on sijainniltaan keskellä varsinaista poronhoitoaluetta ja porotalouden erityispiirteet tunnetaan.</p> <p>Kyllä olisi hyvä.</p> <p>Kyllä kannatetaan, parantaisi työllisyyttä.</p>
LOMITUSHALLINTO	<p>Ei kannateta. Aivan hyvin ja halvemmalla ja ripeästi paikallisyksiköt ne hoitavat. Kommentoija kertoo, että heillä ei ole tuottanut yhtään oikaisuvaatimusta tai muuta ongelmaa. Haittoina näkee lomituspalveluiden hallinnon hajauttamisen. Paikallisyksiköllä on osaaminen ja muutenkin vahva rooli lomituspalveluiden tuottamisessa. Lomitusjärjestelmä tulisi olla mahdollisimman yksiselitteinen ja ohuella organisaatiolla pärjäävä.</p> <p>Ei oikein kokemusta, mutta kommentoija kertoo, että asiasta varmaan saa parhaan selvyyden Lapissa hallinnosta, heitä kannattaa kuunnella herkällä korvalla.</p> <p>Erityisesti edellisellä hallituskaudella valtion toimesta pyrittiin edistämään hajautettua hallintoa, asioiden hallinnointia alueella, missä toiminta on ja tätäkin taustaa vasten poronhoitajien sijaisapu voitaisiin järjestää myös Lapissa. Sodankylän paikallisyksiköllä on tarvittava valmius järjestää poronhoitajien sijaisapu tulevaisuudessa, jos tällaiseen ratkaisuun päädytään, koska Lappi on sijainniltaan keskellä varsinaista poronhoitoaluetta ja porotalouden erityispiirteet tunnetaan.</p> <p>Kommentoija ei osaa sanoa, koska alueellaan ei ole ko. tuottajia. Miksi ei? Osaamista Melasta löytyy.</p> <p>On yksi vaihtoehto muiden joukossa.</p> <p>Mela on hyvä yhteistyökumppani myös jatkossa.</p>

	<p>Oikein hyvä suunnitelma.</p> <p>Kyllä kannatetaan. Nämä ovat niin vähäisiä, että asiantuntemus olisi hyvä keskittää valtakunnan tasolla.</p> <p>Poronhoitajien ja turkistuottajien lomitus- ja sijaisapupalvelut voisi hoitaa Mela. Tulevaisuudessa molemmat alat tulisivat olemaan itse järjestettyä lomitusta, joten käytännön lomitusjärjestelyjä ei tarvitsisi hoitaa, ainoastaan viranhaltijapäätökset ja maksatukset. Palvelu olisi kaikille tasapuolista ja Melalla on jo nyt hyvää kokemusta poronhoitajien sijaisapujen hoitamisesta.</p> <p>Melan pitkäaikainen kokemus auttaa.</p> <p>Kaikkien lomituspalveluiden tulee olla yhdenvertaisesti saman toimijan alla tuotantosuunnasta riippumatta.</p>
LOMITUSPALVELUN TARJOAJAT	Olisi turhaa byrokratiaa.
MUUT SIDOSRYHMÄT	Kyllä kannatetaan.

KYSYMYS 7) Vapaa sana ensimmäisen ja toisen vaiheen lakimuutoksista

MAATALOUS-LOMITUSPALVELUN KÄYTTÄJÄT	<p>Kotieläintuottajan työ on hyvin sidonnaista ja vastuu eläinten hyvinvoinnista, lainsäädännön toteuttamisesta sekä kuluttajan luottamuksen saavuttamisesta on viime kädessä yrittäjällä. Työstä ollaan vastuussa 365 päivänä vuodessa, ollaanpa terveitä, sairaita tai muuten vain uupuneita. Kommentoijan mielestäni lomitusjärjestelmä on edelleenkin osa viljelijöiden sosiaaliturvaa.</p> <p>Lomituspalvelut eivät ole tasa-arvoisia tiloille. Jotkut saavat aina lomittajan, kun tarvitsevat ja toiset ei. Toisilta viedään lomittaja kesken ja toiset saavat aina sen lomittajan, minkä haluavat.</p> <p>Elinkelvottomille tiloille ei saisi tarjota lomituspalveluja.</p> <p>Eikö "hevoskasvatukseen käytettävä hevonen" voisi olla vain "siitoshevonen"?</p>
--	--

Erittäin huolestuttava ja surullinen lakimuutos on tekeillä hevoskasvatuksen näkökulmasta.

Hevostilojen jääminen lomitukseen ulkopuolelle on kyllä erittäin huono juttu. Pitkään on puhuttu, että pitää olla monimuotoista maataloutta ja sivuelinkeinoja. Nyt sitten vedetään matto jalkojen alta, kun velkaa on otettu ja investointeja tehty hevostalouteen. Kommentoija kertoo, että heillä on 20 ratsuhevosta. Niitä hoidetaan 3 krt. päivässä, 7 päivää viikossa ja ratsastustunnit päälle. Toimeen tullaan, mutta ei niin hyvin, että lomitukseen pystyisi itse kustantamaan. Kunnan maksama lomitus on ollut erittäin tärkeää yrittäjän jaksamisen kannalta (kommentoija kertoo, että vain toisella yrittäjäpuolisella on lomaoikeus). Vaikka-kin hevostaitoisen lomittajan saannissa on ollut välillä haasteita. Lomituksen loppuminen uhkaa vakavasti lopettaa tallitoiminnan kommentoijan tilalla. Loppuu sitten lähiseudun lapsilta ja nuorilta tuokin harrastusmahdollisuus.

Kommentoija kertoo ymmärtävänsä, että EU ei salli tuettua lomitusta hevostiloille. Mutta silti kommentoija pyytää, että mahdollisuudet hevostilojen lomitukseen perattaisiin vielä kerran läpi (kansallinen rahoitus, osa hevosenlihasta ohjautuu elintarviketuotantoon, ym.). On kommentoijan mielestä vähän erikoista, jos turkistilojen lomitusta tuettaisiin, mutta hevostilojen ei. Voisiko nimetä niin, että hevostilojen tuottamat palvelut ovatkin "eläintuotteita"? Ammattimaisten hevostilojen määrä ei näytä räjähdysmäisesti kasvavan, joten pelkoa kustannusten karkaamiseen ei pitäisi olla.

Hevoskasvatuksessa on järjetöntä laskea hoitoon mukaan vain astutukseen edellisvuonna käytetyt ja alle 3-vuotiaat varsat. (STM:n ehdotuksen mukaan raja molemmissa oli itseasiassa 2,5 v.) Esim. ratsupuolella on realistista saada varsat myytyä vasta aikaisintaan 4- tai 5-vuotiaina, kun niitä on jo koulutettu. Myös nämä nuoret kuuluvat ehdottomasti lomitettavien hevosten joukkoon ja eläinyksiköiksi. Jo pelkästään yleinen eläintenpitoon liittyvä paine tekee sen, että liian nuoria ei voi edes kuvitella kouluttavansa ratsastukseen ja varsa oaravat ovat (varsat ovat?) ratsupuolella harvassa. Ei voida ajatella, että sen olosuhteiden takia myymistä odottavan nuorison hoidon tekee joku muu kuin lomittaja, joka kuitenkin käy hoitamassa ne siitoseläimet.

Uuteen lomitusk lakiin tulisi kirjata, että lomitukseen voi saada myös yhtiölle, jolle ei voi saada MYEL-vakuutusta tai yhtiölle, jonka toiminta on EVL-verotettua, jos toiminta muuten täyttää lomitusehdot. Tällöin kaikki yrittäjät tulisivat tasapuolisesti kohdelluiksi ja toisaalta lomittavien tilojen lukumäärän laskiessa saataisiin lisää töitä lomittajille.

Osakeyhtiöissä, joissa on useampi omistaja ja osakkaat osallistuvat päivittäisiin töihin, kaikilla omistajilla omistusosuuksista tai äänimääristä riippumatta olisi oltava lomitusoikeus. Tällöin kaikki yrittäjät tulisivat tasapuolisesti kohdelluiksi.

On tärkeää, että lomitusoikeus pysyy tilatasolla henkilökohtaisena oikeutena. Henkilökohtaisella oikeudella turvataan jotenkin edes kaikille mahdollisuus irroittautua sitovasta työstä.

Kommentoija sanoo, että älkää lopettako lomitussjärjestelmää missään nimessä. Nytkin määrät ovat minimaaliset. Normaali työntekijä saa neljään kuukauteen viikonloppuvapaita 32 vrk ja vuodessa 96 vapaapäivää. Viljelijät saavat koko vuonna 26 pv. Normityöntekijät saavat vielä vuosilomat 2,5 pv kuussa. Tekisi viljelijöilläkin jo 30 päivää vuodessa...eli nostakaa nyt niitä vuosilomamääriä viljelijöillekin ja terveisiä ministeriöön.

Erityisenä kompastuskivenä kommentoija on huomannut, että kun tilalla sairastutaan, niin siitä pitäisi ilmoittaa lomitukseen taikka kirjallisesti lomatoimistoon. Ensimmäisenä hoidetaan eläimille hoitaja ja vasta sen jälkeen mietitään omat asiat kuntoon. Tässä vaiheessa ollaan useasti menetetty pari pv lomittajan sijaisapumaksuista.

Lomittajan nopea saatavuus sijaisavussa, perheen huomioiminen hoidon järjestelyissä ja lomittajien työajan soveltuvuus tiloille ovat tärkeitä. Lomituksessa on huomioitava tilojen erilaisuus, joustavuus ja käytännön toteutus sujuvasti.

Sijaisapujen väärinkäyttöön pitäisi puuttua.

Koulutuksen saanti sijaisapulomituksen piiriin tai tuetun maksullisen lomituksen määrän nostaminen olisivat erittäin tärkeitä, jos tilojen halutaan kehittyvän.

Tuettu maksullinen lomitus ja täysin maksullinen lomitus ovat tärkeitä, vaikka käyttäjäkunta on pieni.

Lomitussjärjestelmä on erittäin tarpeellinen ja hyvä, kunhan sitä saadaan kehitettyä ja pidettyä muutosten mukana niin, että se palvelee siinä tehtävässä, johon se on alun perin tehty. Kotieläintilallisten on pystyttävä irrottautumaan päivittäisistä kotieläintöistä siten, että lomittaja turvaa sekä eläinten hyvinvoinnin että tilallisten toimeentulon, aiheuttamatta vahinkoa tai huomattavia taloudellisia menetyksiä esim. eläinten sairastamisten tai kuolleisuuden lisääntymisen kautta.

Tilojen erilaiset lähtökohdat ja koneellistamisaste tulee ottaa huomioon erilaisina mahdollisina työajan joustoina, esim. parsinavetan vs. robottinavetan lomituksen kokonaistyöaikaa määrittäessä.

Maatalousyrittäjien lomitusta olisi edelleen kehitettävä muidenkin väestöryhmien kanssa samaan suuntaan niin, että ala houkuttelisi sitovuuksistaan ja vaativuuksistaan huolimatta myös tulevaisuudessa nuoria jatkamaan omaa suomalaista elintarviketuotantoa. Yksi tärkeä kohta kehittämistyössä on siis alan vetovoiman ja kiinnostavuuden lisääminen. Rakennekehityksellä ja työtapojen muutoksella on mahdollista lisätä alan houkuttelevuutta. Yhtenä esimerkkinä työtapojen muutoksesta olisi, että lomittajan työpäivä tehtäisiin yhdessä osassa.

Toivottavasti lomitussääntöjen uudistamisessa voitaisiin ottaa takaisin perheenjäsenen tai sukulaisen mahdollisuus lomitaa kotitalalla. Ilmeisesti nykyisin esim. maatalousyrittäjien lapsi saa lomittaa vain hyvin hätätapauksessa sijaisapua. Esimerkiksi kesällä ja koulujen lomien aikaan on usein pulaa lomittajista, mutta perheen nuoret eivät silti saa lomittaa. Useinkaan tiloilla ei ole mahdollisuutta saman suuruiseen palkkatasoon palkatessa nuoren itse kuin jos hän saisi lomittaa lomatoimiston kautta. Lisäksi virallinen työsuhde kasvattaa nuoren vastuuntuntoa ja kasvattaa häntä myös palvelemaan lomatoimiston kautta toisiakin tiloja ajan kuluessa ja kiireaikoina.

Kommenttoija on kuullut töiden tehottomasta hallinnoinnista lomitushallinnossa joidenkin yksiköiden osalla.

Valtiovallan tulisi huomioida, että kotieläintalous työllistää huomattavan paljon työntekijöitä niin välittömästi kuin välillisestikin ja kansantaloudelliset vaikutukset ovat merkittävät. Lomitusjärjestelmä on luotu kotieläintuottajien sosiaaliturvan toteutumiseksi ja se tulee pitää mielessä kristallinkirkkaana järjestelmää kehittäessä. Tämä tulee näkyä mm. parantuneena asiakaspalveluna ja keventyneenä sekä kustannustehokkaana organisaationa. Tällä hetkellä järjestelmä työllistää hallinnossa ja eri portaissa lukemattoman määrän virkaan valittuja, mutta loppukäyttäjä, eli tuottaja, kokee silti, ettei järjestelmä toimi riittävän hyvin.

Melan tulee voida hallinnoida lomituspalveluita jatkossakin, siellä on pitkä osaaminen lomituspalveluista. Tulee olla Melan kaltainen taho, joka ohjeistaa kuntia palvelun tuottamisessa. Nykyinen hallintomalli on toimiva, kun ammattitaitoa, asiakaspalvelutaitoja lisätään sekä pätevyysvaatimuksiin niin lomittajille kuin hallinnolle vaaditaan ammatillinen koulutus. Koulutusvaatimuksella parannetaan myös työn arvostusta.

Hallintomalliksi jatkossa Mela ehkä, jos sen tekisi sillä itsejärjestetyllä pohjalla, jossa olisi pikku yrityksiä niille (lomittajille), jotka tarvitsevat paperisotaan välikäden. Ei liian isoksi. Melan lääkärit pelottavat, kun niiden lääkärintodistukset ovat outoja, mitä on kuultu. Olisi hyvä, että käsittelyaika määrättäisiin todella esim. 2 vk:n jaksoiseksi. Silloin ei kerkeisi tulla isoja laskuja tilalliselle. Jos hallinto olisi Melassa, silloin paperit ja päätökset hoituisivat nopeammin, kun olisivat yhden takana, ja hallinto

	<p>olisi sama kaikkialla maakunnissa. Toisaalta kunnat tietäisi paremmin kuntakohtaisesti erityispiirteet kunnassa. Mutta Mela näkisi kokonaisuuden ja voisi pukata semmoisia lomittajia, jotka ovat suojatyöntekijöinä ja joita kukaan ei halua, muihin tehtäviin tai kouluttaa muille aloille. Kunnat eivät varmasti pääsisi näistä eroon.</p> <p>Tarvittaisiin seuranta, että kaikki lomittajat käyvät tiloilla, ettei turhista makseta palkkaa. Tai niitä (suojatyöntekijöitä?) käytettäisiin hälytysreissuissa, niillä olisi pienempiä tehtäviä. Esim. äitiyslomissa isännän kaverina navetalla, mutta niille pitäisi olla pienempi maksu, jos ei ammattitaito riitä emännän lomitusta täyttämään. Siitä ei silloin maksettaisi samaa hintaa. Olisi alennusprosentti. Silloin näille löytyisi paremmin paikkoja, kun heti ilmoitettaisiin, että on alennettu hinta. Kommentoija kiittää, kun voi vaikuttaa tähän päätökseen.</p> <p>Suuri ongelma lomituksessa ja maatalouden työpaikkojen lisäämisessä on lomituksessa. Jos tila saisi lomituksessa kuluvat rahat käyttöönsä, niin se pystyisi palkkaamaan ihmisen töihin huomattavasti pidempään kuin mitä lomittajan saisi.</p> <p>Yrittäjille olisi saatava lainsäädännöllisesti oikeus edes jonkinlaiseen esimiesasemaan lomittajaa kohtaan. Ne kun seuraavat heidän työnlaatua ja ovat tukena kehittämisessä.</p> <p>Pitäisi olla jotain tolkkua päätöksissä ja myös tietämystä tiloilla tapahtuvasta työstä.</p> <p>Lomituksen on oltava yrittäjiä varten eikä byrokratian jatke.</p> <p>Tämä on huono kysely, kun tyhjentää välillä tekstit kesken kaiken (otakantaa.fi). Ja kaikki häviää. Kommentoija on saanut myös palautetta, että kysymykset on kapulakieltä, vaikeasti ymmärrettävää. Kiitos, luento netissä auttoi paljon vastaamisessa. Kun kommentoija kannusti toisia vastaan tähän kyselyyn, he sanoivat, etteivät rupea 4 h kuuntelemaan ohjelmaa ja kun kysymykset ovat kapulaa, niin monelta jäi vastaamatta.</p>
<p>PORONHOITAJIEN SIJAINAVUN KÄYTTÄJÄT</p>	
<p>ETUJÄRJESTÖT</p>	<p>Kotieläintuottajan työ on hyvin sidonnaista ja vastuu eläinten hyvinvoinnista, lainsäädännön toteuttamisesta sekä kuluttajan luottamuksen saavuttamisesta on viime kädessä yrittäjällä. Työstä ollaan vastuussa 365 päivänä vuodessa, ollaanpa terveitä, sairaita tai muuten vain uupuneita. Kommentoijan mielestä lomitusjärjestelmä on edelleenkin osa viljelijöiden sosiaaliturvaa.</p>

(STM:n suunnitelman mukaan kotieläinyksikköjen määräytymistä, eli mistä eläimistä kotieläinyksikkö muodostuu, olisi tarkoitus tarkastella jatkossa.) Lomituspalvelujen saamisen yhtenä edellytyksenä on kotieläinyksikkömäärä 6 ky, jota ei tule korottaa tai tehdä muutoksia laskentakaavaan, koska liian moni yrittäjä jäisi lomituspalvelujen ulkopuolelle. Mikäli tähän tehtäisiin kaavailtuja muutoksia, niin valtakunnalliset tavoitteet edistää lähiruoan tuottamista, omavaraisuutta ja huoltovarmuutta vaarantuvat.

On tärkeää, että lomitusoikeus pysyy tilatasolla henkilökohtaisena oikeutena. Henkilökohtaisella oikeudella turvataan jotenkin edes kaikille mahdollisuus irroittautua sitovasta työstä.

Ehdollista sijaisapua koskeva sääntely: Jos sijaisapu olisi ensin täysin maksullisen lomituksen hintaista ja maksut alennettaisiin takautuvasti normaalihintaan, niin tästä seuraisi, että maatalousyrittäjät menisivät nykyistä useammin töihin sairaina. Jos valittavaksi jää kahdesta huonosta vaihtoehdosta se vähemmän huonompi, niin siinä tapauksessa nykyinen on parempi. Tiedottamiseen ja ohjeistamiseen panostamalla tämä tilanne (takaisinperintöihin joutuminen, kun sijaisapu osoittautuu jälkikäteen perusteettomaksi) on parantunut ja asian kanssa pystyy kohtuudella elämään. Ehdollista sijaisapua koskevat ratkaisut ovat pääsääntöisesti kuitenkin selviä tapauksia ja myönteinen etuuspäätös saadaan.

Jos jatkossa perittäisiin kaikista sijaisavuista vain yksi maksu, eli ”tasamaksu” kaikilta, niin se ei kohtelisi maatalousyrittäjiä oikeudenmukaisesti, jos kaikilta perittäisiin sama tuntihinta. Lomituspalvelut ovat merkittävä osa maatalousyrittäjän sosiaaliturvaa ja taustalla pitää olla myös se elementti, että heikommassa asemassa olevat yrittäjät pystyvät hankkimaan työkyvyttömyyden yllättäessä tarvitsemansa sijaisavun. Lainsäädännön muutoksella ei saa vaarantaa maatalouden toimintaedellytyksiä eikä eläinsuojelun toteutumista. Kaikilla asuinpaikasta, sijainnistaan ja sosiaalisesta taustastaan riippumatta tulee olla yhdenvertaiset edellytykset saada omalle taloudelle kohtuuhintaista sijaisapua mm. perhevapaiden, työkyvyttömyyden, lapsen sairauden järjestämiseksi eikä järjestelmää voida rakentaa niin, että vaarannetaan perinteisten perheviljelmien asemaa tältä osin.

Tämä järjestelmä on erittäin tarpeellinen ja hyvä, kunhan sitä saadaan kehitettyä ja pidettyä muutosten mukana niin, että se palvelee siinä tehtävässä, johon se on alun perin tehty. Kotieläintilallisten on pystyttävä irroittautumaan päivittäisistä kotieläintöistä siten, että lomittaja turvaa sekä eläinten hyvinvoinnin että tilallisten toimeentulon, aiheuttamatta vahinkoa tai huomattavia taloudellisia menetyksiä esim. eläinten sairastamisten tai kuolleisuuden lisääntymisen kautta.

Tilojen erilaiset lähtökohdat ja koneellistamisaste tulee ottaa huomioon erilaisina mahdollisina työajan joustoina, esim. parsinavetan vs. robottinavetan lomituksen kokonaistyöaikaa määrittäessä.

Sairasosastot tai tilan tautitilanne voi hidastaa normaalia hoitotyötä. Myös tilat, joissa ei pysty käyttämään esim. ruokintatruckia tai pesien kuivituksessa käytettäviä moottoroituja apuvälineitä, hidastavat lomittajan tekemää työtä.

Maatalousyrittäjien lomitusta olisi edelleen kehitettävä muidenkin väestöryhmien kanssa samaan suuntaan niin, että ala houkuttelisi sitovuuksistaan ja vaativuuksistaan huolimatta myös tulevaisuudessa nuoria jatkamaan omaa suomalaista elintarviketuotantoa. Yksi tärkeä kohta kehittämistyössä on myös alan vetovoiman ja kiinnostavuuden lisääminen. Rakennekehityksellä ja työtapojen muutoksella on mahdollista lisätä alan houkuttelevuutta. Yhtenä esimerkkinä työtapojen muutoksesta olisi, että lomittajan työpäivä tehtäisiin yhdessä osassa.

Velvoitetta pitää vuosilomia yhtä aikaa (nykyään rajana 20 ky) voitaisiin laajentaa ensimmäisessä lakipaketissa, koska sillä voidaan saada lomittajien työpäivään pituutta ja säästää kustannuksia. Velvollisuutta ei kuitenkaan tulisi ulottaa 30 kotieläinyksikön tiloille, koska se olisi liian suuri nousu ja siitä voi seurata, että lomitustyö käy ikääntyneille naislomittajille liian raskaaksi. Suositeltavaa olisi löytää tältä väliltä jokin sopiva kotieläinyksikkömäärä, esim. 25 ky. Toisaalta, jos lomitustilan työolosuhteet eivät estä pitämästä vuosilomia yhtä aikaa ja se on kohtuullista myös lomittajan jaksamisen näkökulmasta, niin lainsäädännöllisesti tämä tulisi olla mahdollista. Tarkastelussa tulee ottaa huomioon myös tilan kokonaistyöaika, koska tilan olosuhteet vaikuttavat työmenekkiin.

Kommentoija on kuullut töiden tehottomasta hallinnoinnista lomitushallinnossa joidenkin yksiköiden osalla.

Valtiovallan tulisi huomioida, että kotieläintalous työllistää huomattavan paljon työntekijöitä niin välittömästi kuin välillisestikin ja kansantaloudelliset vaikutukset ovat merkittävät. Lomitusjärjestelmä on luotu kotieläintuottajien sosiaaliturvan toteutumiseksi ja se tulee pitää mielessä kristallinkirkkaana järjestelmää kehittäessä. Tämä tulee näkyä mm. parantuneena asiakaspalveluna ja keventyneenä sekä kustannustehokkaana organisaationa. Tällä hetkellä järjestelmä työllistää hallinnossa ja eri portaissa lukemattoman määrän virkaan valittuja, mutta loppukäyttäjä, eli tuottaja, kokee silti, ettei järjestelmä toimi riittävän hyvin.

Tulevaan malliin tarvitaan käytännöllinen parannus, missä yksiköiden rajalla lomittajia voitaisiin käyttää ristiin eri lomitussyksiköiden alueella, jos jatkossa on vielä useampia hallinnollisia yksiköitä. Yksi yhteinen hallinto koko maahan toisi yhdenvertaisuutta ja selkeyttä lomituksen toimeenpanoon. Nyt eri alueiden välillä esiintyy erilaisia tulkintoja ja käytäntöjä lomituksen toimeenpanossa.

Sähköinen hakemuskäsittely tulisi saada myös **turkistuottajien** käyttöön.

Poronhoitajien sijaisapu aloitettiin kolmivuotisella kokeilulla 2010, jonka jälkeen sitä jatkettiin väliaikaisella lailla. Vakinainen laki poronhoitajien sijaisavusta saatiin 2015. Poronhoitajilla on ollut mahdollisuus saada sijaisapua sairauden tai tapaturman takia enintään 200 h vuodessa. Vuodelle 2020 enimmäistuntimäärä laskettiin 120 tuntiin määrärahojen vähyden takia. Sijaisavun käyttömäärät ovat kasvaneet pysyvän lain aikana ja se (sijaisapu) on koettu erittäin tarpeelliseksi.

Tulevaisuudessa sijaisapua tulee kehittää siten, että se kattaa myös äitiys- ja vanhempainrahakaudet, kertausharjoituksiin osallistumisen sekä merkittävien yhteiskunnallisten tai elinkeinollisten luottamustehtävien hoitamisen. Naisten osuus poronomistajista on kasvanut ja enenevässä määrin myös naiset osallistuva ja työllistyvät porotaloudessa. Käytännössä jääminen äitiyslomalle tarkoittaa poissaoloa porotöistä tältä ajalta.

Pitkän toipumisajan vaativissa tapauksissa aikaisempina vuosina ollut 200 tunnin sijaisapuoikeus ei ole riittävä. Kommentoija esittää sijaisapuoikeuden tuntimäärän nostamista 300 tuntiin. Pitkissä sijaisaputarpeissa tämäkään ei tule riittämään. Huolta sijaisapumäärärahojen riittävydestä on tuotu vuosia esille, mutta tätä ei ole kuultu. Määrärahojen loppuminen kesken yllättäysin vuoden 2019 lopussa. Kaikkia 2019 vuoden sijaisapukorvauksia ei ole voitu vielä (5/2020) maksaa eikä niiden maksuunpanosta ole varmaa tietoa. Ennestään riittämätön tuntimäärä laskettiin vuodelle 2020 120 tuntiin. Tämä ei ole hyvä suuntaus ja jotta tällaiset eivät pääse enää toistumaan, niin poronhoitajien sijaisapu tulee lakimuutoksessa hoitaa tavalla, jossa näitä ”yllätyksiä” ei tule.

Työmäärä porotiloilla on lisääntynyt huomattavasti, eikä tilalta irtautuminen ole helppoa. Syksyn erotusten aikaan moni poronomaaja erotustöiden lisäksi käsittelee ja suoramyymä omat poronsa. Talvella porojen ruokinta on yleistä ja ruokinta-aika on pidentynyt. Poroista joudutaan huolehtimaan käytännössä jopa touko-kesäkuun vaihteeseen saakka kevään etenemisestä ja sääolosuhteista riippuen. Moni poromies viljelee kesän aikana heinää porojen talvikauden rehuksi. Näin ollen myöskään kesällä ei

	<p>ole kaikilla mahdollisuuksia irtautua tilalta ja työstä. Peltotöiden lisäksi porotöistä tärkeimmät on vasanmerkitys, aitojen korjaukset sekä lisärehun keruu (lehdekset, korte, jäkälä, jne.). Poromiesten työtahti ja työmäärä on kasvanut viimeisten vuosikymmenten aikana. Lomaoikeuden saaminen edesauttaisi osaltaan työssä jaksamista ja työhyvinvointia.</p> <p>Hyvä, että lopulliseen lakiesitykseen voi vielä antaa lausuntoja.</p> <p>Kommentoija pelkää, että tästä lakiuudistuksesta ei tule mitään. Kommentoijan mukaan nykyinen ministeri ei auta tai ei halua edes aidosti auttaa tämän palvelun käyttäjiä.</p>
<p>LOMITTAJAT</p>	<p>Lomituspalvelujen saamisen yhtenä edellytyksenä on kotieläinyksikkömäärä 6 ky, jota ei tule korottaa tai tehdä muutoksia laskentakaavaan, koska liian moni yrittäjä jäisi lomituspalvelujen ulkopuolelle. Mikäli tähän tehtäisiin kaavailtuja muutoksia, niin valtakunnalliset tavoitteet edistää lähiruoan tuottamista, omavaraisuutta ja huoltovarmuutta vaarantuvat.</p> <p>Ehdollista sijaisapua koskeva sääntely: Jos sijaisapu olisi ensin täysin maksullisen lomituksen hintaista ja maksut alennettaisiin takautuvasti normaalihintaan, niin tästä seuraisi, että maatalousyrittäjät menisivät nykyistä useammin töihin sairaina. Jos valittavaksi jää kahdesta huonosta vaihtoehdosta se vähemmän huonompi, niin siinä tapauksessa nykyinen on parempi. Tiedottamiseen ja ohjeistamiseen panostamalla tämä tilanne (takaisinperintöihin joutuminen, kun sijaisapu osoittautuu jälkikäteen perusteettomaksi) on parantunut ja asian kanssa pystyy kohtuudella elämään. Ehdollista sijaisapua koskevat ratkaisut ovat pääsääntöisesti kuitenkin selviä tapauksia ja myönteinen etuuspäätös saadaan.</p> <p>Jos jatkossa perittäisiin kaikista sijaisavuista vain yksi maksu, eli ”tasamaksu” kaikilta, niin se ei kohtelisi maatalousyrittäjiä oikeudenmukaisesti, jos kaikilta perittäisiin sama tuntihinta. Lomituspalvelut ovat merkittävä osa maatalousyrittäjän sosiaaliturvaa ja taustalla pitää olla myös se elementti, että heikommassa asemassa olevat yrittäjät pystyvät hankkimaan työkyvyttömyyden yllättäessä tarvitsemansa sijaisavun. Lainsäädännön muutoksella ei saa vaarantaa maatalouden toimintaedellytyksiä eikä eläinsuojelun toteutumista. Kaikilla asuinpaikasta, sijainnistaan ja sosiaalisesta taustastaan riippumatta tulee olla yhdenvertaiset edellytykset saada omalle taloudelle kohtuuhintaista sijaisapua mm. perhevapaiden, työkyvyttömyyden, lapsen sairauden järjestämiseksi eikä järjestelmää voida rakentaa niin, että vaarannetaan perinteisten perheviljelmien asemaa tältä osin.</p> <p>Lomittajan työtehtäviä ei ole kirjattu mihinkään eivätkä lomittajat tiedä etukäteen, mitkä ovat sallittuja töitä, joita ehtii teemmään normaalilla työnopeudella normaalissa työajassa.</p>

Kunnallisessa lomitussjärjestelmässä suuret maatalousyritykset, joilla on työntekijöitä, päästävät lomituskakson ajaksi työntekijöitään lomalle tai vapaapäiville tai tilan työntekijät tekevät kevennettyjä työtehtäviä. Suurilla tiloilla lomittajan kuormitustekijänä on, että lomittaja joutuu tekemään osan toisten yrittäjien töistä ja osan tilan työntekijöiden töistä. Loman saantioikeus on maatalousyrittäjien sosiaaliturvaa eikä muissakaan EU-maissa lomituspalvelut kata maatalousyritysten työntekijöiden lomia ja vapaita.

Ensin pitäisi tehdä selvitys, että tarvitaanko yleensä lomitusta. Näillä tuntien alasoilla se on tehty lähes mahdottomaksi. Kun viljelijät ovat siitä (tuntien alasajosta) vastuussa. Ymmärsivät tai ei. Onko järkeä enempää heitä kiusata?

Kevan tutkimuksen mukaan maatalouslomittajien työuupumus on lisääntynyt hälyttävästi. Suurimmat syyt ovat tiukentuneet työajat, säännöllinen toistuva vuorokausilevosta tinkiminen yli työaikalain salliman vuorokausimäärän ja tilojen työaikojen tiukentuminen.

Tilojen työaikojen jatkuva tiukentuminen johtuu pääasiassa Melan käytännöstä ristiin vertailla valtakunnallisesti tilojen työaikoja. Ristiin vertailusta johtuen Melan järjestelmä tiukentaa työaikoja. Yksi ratkaisu olisi määrittellä MELA:lle lomituspalveluissa ylempi työsuojeluvastuu, jolloin tarvittaessa työsuojeluviranomaiset voisivat puuttua työaikojen tiukennuksiin.

Huolestuttavaa on myös se, että lomittajien tekemien työajan ylitysten ilmoittaminen perusteluineen koetaan hankalaksi, jolloin lomittajat kuittaavat normaalin työajan ja jatkavat työt loppuun työajan ulkopuolella.

Hankaluudeksi koetaan myös se, että Mela jälkikäteen arvioi työajan ylityksen tarpeellisuuden, kun oikea tapa olisi määrittellä etukäteen, mitkä tehtävät oikeuttavat työajan ylitykseen. Etukäteismäärittelyyn MELA ei suostu, vaikka määrittely olisi lomansaajayrittäjien, lomittajien ja lomitusta järjestävän hallinnon oikeusturvan kannalta välttämätöntä.

Tarkastuksissaan MELA puuttuu moninaiisiin asioihin, mutta ei puutu ja tarkista yötyön, eli ennen kello kuutta (6) tehtävän työn lainmukaisuuden perusteita. Kuntatarkastuksissa MELA ei ole tarkastanut, onko lomitushallinto tarkastanut ja kirjannut ylös yötyön teettämisen perusteet, ennen sellaisen lomituksen alkua, mikä sisältää yötyötä. Yötyötä teetetään lomituksessa, vaikka yötyön teettämisen lailliset perusteet ovat kyseenalaisia. Selkeä laillinen peruste on esimerkiksi maitoauton aikataulu. Jos maitoautojen aikataulut ovat muuttuneet, esimerkiksi vapaan lehmän maidon keräilystä johtuen ja tilojen vähentymisistä johtuen, tilat eivät ole välttämättä ilmoittaneet muutoksista.

Ensimmäisessä lakimuutosvaiheessa tulisi korjata lomittajan tehtäviin, työaikaan, Melan työsuojeluvastuuseen ja valvontaan liittyvät asiat.

Velvoitetta pitää vuosilomia yhtä aikaa (nykyään rajana 20 ky) voitaisiin laajentaa ensimmäisessä lakipaketissa, koska sillä voidaan saada lomittajien työpäivään pituutta ja säästää kustannuksia. Velvollisuutta ei kuitenkaan tulisi ulottaa 30 kotieläinyksikön tiloille, koska se olisi liian suuri nousu ja siitä voi seurata, että lomitustyö käy ikääntyneille naislomittajille liian raskaaksi. Suositeltavaa olisi löytää tältä väliltä jokin sopiva kotieläinyksikkömäärä, esim. 25 ky. Toisaalta, jos lomitustilan työolosuhteet eivät estä pitämästä vuosilomia yhtä aikaa ja se on kohtuullista myös lomittajan jaksamisen näkökulmasta, niin lainsäädännöllisesti tämä tulisi olla mahdollista. Tarkastelussa tulee ottaa huomioon myös tilan kokonaistyöaika, koska tilan olosuhteet vaikuttavat työmenekkiin.

Itsejärjestetyn lomituksen korvaus tulisi nostaa yhtä suureksi kuin on laskettu paikallisyksikön tuntihinnaksi, koska alempi korvausosuus alentaa myös lomituspalveluja vastaanottavan yrityksen arvonlisäveron summaa. Alempi hinta ja alhaisempi arvonlisävero, voidaan tulkita EU:ssa kielletyksi valtion tueksi. Asiakirjoissa ehdotettu lomituspalveluita järjestävän yrityksen korvaus on enimmillään 30 euroa plus arvonlisävero. Paikallisyksikköjen keskituntihinnaksi ilmoitetaan 33 euroa. Nämä hintaerot voidaan tulkita kielletyksi piilotueksi.

Kommentoijan mielestä liika kannustus itsejärjestettyyn lomitukseen tulee näkymään negatiivisesti lomittajien ammattitaidossa ja alalle haluavien määrässä. Tällä hetkellä koulutuksen taso lomittajilla on hyvä, vaaditaanko sitä enää?

Itse järjestetyssä lomituksessa kukaan ei valvo, ettei lomituspalveluyritys tai sen työntekijä tee kiellettyjä työtehtäviä, kuten peltotöitä, rakennustöitä, klapien sahausta tai vastaavaa, lumi ja hiekoitustöitä, lannan ajoa pelloille, koneiden ja laitteiden huoltoja, nautojen sorkkahoitoja jne.

Kahdenlaisen järjestelmän olemassaolo pitää kerta kaikkiaan lopettaa. Kunnallisen ja yksityisen. Tai ainakin myös yksityisen lomituksen on rajauduttava vain välttämättömiin töihin. Katsotaan, pitkäänkö potkii.

Jos jokin ihme vielä perusteeksi löytyy ja lomitukset jatkuu, niin Mela ja kunnat pois järjestelmästä. Ja myös lomituspäärahojen käytön valvonta kuntoon, ettei uutta Melaa tule tilalle.

Kun te nyt ensin itsellenne (STM:ssä) selvitätte nykytilanteen. Mutta kommentoija epäilee, ettei näin tehdä.

<p>LOMITUSHALLINTO</p>	<p>Lomituspalvelujen saamisen yhtenä edellytyksenä on kotieläinyksikkömäärä 6 ky, jota ei tule korottaa tai tehdä muutoksia laskentakaavaan, koska liian moni yrittäjä jäisi lomituspalvelujen ulkopuolelle. Mikäli tähän tehtäisiin kaavailtuja muutoksia, niin valtakunnalliset tavoitteet edistää lähiruoan tuottamista, omavaraisuutta ja huoltovarmuutta vaarantuvat.</p> <p>Perheenjäsenen oikeus lomituspalveluihin on säilytettävä edelleen. Se edistäisi nuorten hyvinvointia ja tilalle jääntiä ennen varsinaista sukupolvenvaihdoskauppaa. Samoin se mahdollistaisi sukupolvenvaihdoskaupan, vaikka toinen luopujista ei olisi-kaan eläkeiässä, vaan jäisi tilalle työskentelemään perheenjäsenenä.</p> <p>Ehdollista sijaisapua koskeva sääntely: Jos sijaisapu olisi ensin täysin maksullisen lomituksen hintaista ja maksut alennettaisiin takautuvasti normaalihintaan, niin tästä seuraisi, että maatalousyrittäjät menisivät nykyistä useammin töihin sairaina. Jos valittavaksi jää kahdesta huonosta vaihtoehdosta se vähemmän huonompi, niin siinä tapauksessa nykyinen on parempi. Tiedottamiseen ja ohjeistamiseen panostamalla tämä tilanne (takaisinperintöihin joutuminen, kun sijaisapu osoittautuu jälkikäteen perusteettomaksi) on parantunut ja asian kanssa pystyy kohtuudella elämään. Ehdollista sijaisapua koskevat ratkaisut ovat pääsääntöisesti kuitenkin selviä tapauksia ja myönteinen etuuspäätös saadaan.</p> <p>Jos jatkossa perittäisiin kaikista sijaisavuista vain yksi maksu, eli ”tasamaksu” kaikilta, niin se ei kohtelisi maatalousyrittäjiä oikeudenmukaisesti, jos kaikilta perittäisiin sama tuntihinta. Lomituspalvelut ovat merkittävä osa maatalousyrittäjän sosiaaliturvaa ja taustalla pitää olla myös se elementti, että heikommassa asemassa olevat yrittäjät pystyvät hankkimaan työkyvyttömyyden yllättäessä tarvitsemansa sijaisavun. Lainsäädännön muutoksella ei saa vaarantaa maatalouden toimintaedellytyksiä eikä elänsuojelun toteutumista. Kaikilla asuinpaikasta, sijainnistaan ja sosiaalisesta taustastaan riippumatta tulee olla yhdenvertaiset edellytykset saada omalle taloudelle kohtuuhintaista sijaisapua mm. perhevapaiden, työkyvyttömyyden, lapsen sairauden järjestämiseksi eikä järjestelmää voida rakentaa niin, että vaarannetaan perinteisten perheviljelmien asemaa tältä osin.</p> <p>Lomituspalvelulaissa tulee sijaisapulomituksen kohta miettiä uusiksi. Varsinkin tuo 20 pv ylittävän sijaisapuoikeuden osuus. Myös sijaisavun maksimipituus - 3 vuotta - samalla hinnalla on liikaa. Tulisiko hinnan nousta portaittain, kun sairaus pitkittyy?</p> <p>Kokonaistyöajan kaavaa on testattava, eli verrattava käytäntöön. Edellisen lakiehdotuksen (2017) mukaisella kaavalla lasketuna työaika olisi lisääntynyt kohtuuttomasti ainakin sika- ja lihanautailoilla nykyiseen verrattuna. Sen sijaan pienillä lypsykarjatilloilla työaika ei todellakaan riittänyt välttämättömien kotieläintöiden tekemiseen.</p>
-------------------------------	--

Ehdottomasti tärkein muutos olisi laissa määritetty maksimilomaoikeus t/pv/yrittäjä. Esim. 12 t/pv.

Miten varmistamme, että lomittajia on riittävästi myös tulevaisuudessa ja lomittajien täysiaikaiset työsuhteet lisääntyisi?

Lomittajien tämän hetkinen täysi työaika (155h/ 4 vko) on yksinkertaisesti liikaa. Sitä ei kaikki lomittajat jaksa enää tehdä ja tulevaisuudessa tämä joukko vähenee entisestään. Eli, jos lakimuutoksilla saadaan aikaan se, että työaika lomittajilla lisääntyy, niin jaksavatko lomittajat tehdä tätä lisääntyntä työaikaa? Ei kaikki jaksa.

Lomitus työehdoiltaan poikkeaa monesta muusta kunnallisista aloista heikoimmilla työehdoilla (mm. ylityöt), mutta ehkä suurin ongelma, joka tulisi korjata on se, että lomittajalle työaikaa on vain maatilalla tehty varsinainen lomitustyö (toki työkokoukset, koulutukset, työterveyshuolto on työaikaa, mutta ne ovat eri asia).

Lomittajan työhön kuuluu varsinaisen lomitustyön lisäksi paljon muuta työtä, jolla hän mahdollistaa edellytykset tilalla tapahtuvaan lomitustyöhön (ohjeistuksen lukeminen, puhelut työnjohdolle ja maataloille, suojavaatteiden pesu ja huolto, lomitusetin käyttö, jne). (Kodinhoitajallakin tämän tyyliset asiat kuuluvat työaikaan). Tilan ulkopuolella tehtävän työn määrä on lisääntynyt paljon lomituksen alkuajoista. Viestintä ja tiedonkulku on noussut tärkeämmäksi (esim. tilakoon kasvu, enemmän yhden yrittäjän tiloja, esimies kauempana, yleinen ilmiö kaikilla aloilla, sähköisten välineiden avulla työnantajan taholtakin tulee enemmän tiedotusta), tautipaine tiloilla on kasvanut, eli varustehuoltoon menee enemmän aikaa, tietotekniikka lisääntyy (työnantaja edellyttää sähköisten välineiden käyttöä) ja haastavat tilanteet tiloilla ovat lisääntyneet, mikä lisää tarvetta selvittää tilannetta esimiehen kanssa.

Kun tämä aika huomioitaisiin myös lomittajan työajassa, vähentäisi se tilalla tapahtuvaa lomitustyötä ja siten parantaisi lomittajien jaksamista ja vähentäisi osa-aikaisuutta. Tämä muuhun työhön käytettävä aika voisi olla esim. 2h/vko tai se voisi olla kytköksissä siihen, kuinka monella eri tilalla lomittaja työjakson aikana käy.

Tämä johtaa miettimään lomituksessa olevaa isoa ongelmaa: minuuttien pyöritystä ja laskemista. Lomitusjärjestelmän ongelma on se, että maatalousyrittäjän oikeus lomitukseen on kytketty suoraan verrannollisesti lomittajan työaikaan. Jos tätä saataisiin jotenkin (esim. lakiteknisillä ratkaisuilla) muutettua, auttaisi se mm. vajaakuntoisten lomittajien parempaan työllistymiseen. Tähän kommentoijalle ei ole suoraa ehdotusta, kuinka tämä tehdään, mutta tämä on perusongelma.

Velvoitetta pitää vuosilomia yhtä aikaa (nykyään rajana 20 ky) voitaisiin laajentaa ensimmäisessä lakipaketissa, koska sillä voidaan saada lomittajien työpäivään pituutta ja säästää kustannuksia. Velvollisuutta ei kuitenkaan tulisi ulottaa 30 kotieläinyksikön tiloille, koska se olisi liian suuri nousu ja siitä voi seurata, että lomitustyö käy ikääntyneille naislomittajille liian raskaaksi. Suositeltavaa olisi löytää tältä väliltä jokin sopiva kotieläinyksikkömäärä, esim. 25 ky. Toisaalta, jos lomitustilan työolosuhteet eivät estä pitämästä vuosilomia yhtä aikaa ja se on kohtuullista myös lomittajan jaksamisen näkökulmasta, niin lainsäädännöllisesti tämä tulisi olla mahdollista. Tarkastelussa tulee ottaa huomioon myös tilan kokonaistyöaika, koska tilan olosuhteet vaikuttavat työmenekkiin.

Se raja, että lomittajien matkakustannuksia korvataan vain paikallisyksikön alueella, ehdottomasti pois.

Yleisemmin voi todeta, että lomitusta pitäisi kehittää pitkäjänteisemmin kuin esim. nämä edelliset 10 vuotta ovat osoittaneet. Lomittajilla on paljon epävarmuutta, mitä ei tietysti voi maatalouden rakennekehityksen myötä kokonaan häivyttää. Sitä ei tulisi myöskään lisätä jatkuvalla lain, hallinnon ja yksikkörajojen muutoksilla. Nuoremmat lomittajat eivät tällä hetkellä näe, että heille on tällä alalla pitkään töitä (tai ainakaan mielekkäitä töitä) tarjolla.

Lomitus maakunnille hoidettavaksi. Avi valvojaksi.

Voisiko tarkastella mahdollisuutta maaseutuhallinnon ja lomituspalveluiden yhteistyöstä? Asiakaspinta on sama ja olisi asiakkaan kannalta hyödyllistä, jos vuosilomaoikeuden pystyisi hakemaan EU-tukihaun yhteydessä.

Lomituksen esitetyistä organisointimalleista malli 2. (Melaan keskitys tai Melassa virkamiehet + kunnissa lomittajat) voisi olla ensin pehmeämpi vaihtoehto. Olisi ensin siirtymäaika, jotta malliin 3. ("yhteiskunnallinen yritys") olisi mahdollista siirtyä. Miten yrityksenomaista palvelujen myyntiä voisi toteuttaa? Jos malliin 3. ("yhteiskunnallinen yritys") siirryttäisiin suoraan, niin mallissa tarvittavia monipuolisen osaamisen lomittajia ei tällä hetkellä ole riittävästi. Nykyisestä lomittajatyövoimasta ns. perusnavetoissa hyvin pärjäävät yli 55-v (karkea ikähaarukka) lomittajat eivät ole enää kiinnostuneita osaamisensa lisäämisestä eivätkä ole kiinnostuneita yrittäjälomittajaksi lähtemisestä. Heidät tulisi siirtää eläkkeelle siirtymävaiheen aikana ja samanaikaisesti olisi aloitettava kasvattamaan yrittäjäasenteista ja monipuoliseen osaamiseen keskittyvää uutta lomittajasukupolvea oppilaitoksissa. Voisiko lomittajien palkkaan saada jotakin porkkanoita tiettyjen osaamisalueiden hallinnasta? Jos tämä herättäisi kiinnostusta ammattiin. Työehtosopimus KVTES on jäykkä ja soveltuu haasteellisesti lomitustyöhön. Toisaalta lomittajien palkkaetuudet ovat paremmat KVTES:n mukaisessa työehtosopimuksessa verrattuna maataloustyöntekijöiden työehtosopimukseen. Lomittajien palkkataso ei voi alentua, jos nuoria ajatellaan houkutellessa alalle.

	<p>ProAgria Etelä-Suomi toimii hyvin isolla alueella ja heillä on erityisasiantuntijoita koko alueella palvelemaan asiakkaiden tarpeita. Miten tämän tyyppinen organisointimalli voisi onnistua maatalouslomituksessa, jossa on viranomaistoimintaa? Tulisi siko myydä jotakin palvelua lakisääteisen lomituspalvelun lisäksi, joka mahdollistaisi yritysmäisen organisaation? Tätä tulisi pohtia lisää.</p> <p>Kommentoija näkee, että tulevaisuudessa yrittäjöpohjainen lomituspalveluiden tuottaminen olisi paras vaihtoehto. Itse järjestetyn lomituksen korvaus sille tasolle, että se houkuttaisi nykyisiä lomittajia siirtymään yrittäjiksi, esim. toiminimellä tai kevytyrittäjyyden kautta. Tai perustamaan lomitussyrityksiä, jotka palkkaisi lomittajia työsuhteeseen. Korvauksen tasoa on varaa nostaa, koska silloin jäisi paljon muita kuluja pois; palkka, eläkemaksut, matkat, työvaate, vakuutukset, taloushallinto, työjohto jne. Järjestelmän vaihtumiseen voisi käyttää kahden vuoden siirtymäaika. Nyt on paljon vaikeuksia lomittajien työllistymisessä, koska ne tilat, joille heitä voisi lähettää, ovat lopettaneet.</p> <p>Lomituksen varaamiseen tulisi kehittää mobiilisovellusta. Tässä hyvänä pohjana voisi toimia maatalouslomittajien valtakunnallinen osaamisluokittelu. Tila näkisi sovellukselta suoraan työssäkäyntialueella olevat vapaat soveltuvat lomittajat, jotka tila voisi varata sovelluksen kautta haluamalleen ajanjaksolle. Paikallisyksikkö vahvistaisi varauksen ja tieto lähtisi silloin suoraan tilalle sekä lomittajalle. Tämä olisi nykyaikaa ja korvaisi lomitukset netin osittain. Tämä myös säästäisi paljon hallinnon työtä, kun tilalliset näkisivät suoraan vapaat ajanjaksot, jolloin sopiva lomittaja olisi vapaana.</p> <p>Lomituksen käyttöön tulevan tietojärjestelmän käyttöönottoa pitäisi mahdollisuuksien mukaan kiirehtiä niin, että se saataisiin käyttöön mahdollisimman nopeasti. Nykyinen järjestelmä on tiensä päässä. Sähköiset palvelut ovat nykyaikaa ja lomitukset netin kautta ne eivät onnistu.</p> <p>Kommentoijasta tuntuu siltä, että tätä lakivalmistelua ja maakuntaudistuksen valmistelua on tehty jo niin kauan, ettei tästä koskaan mitään valmista tule. Siksi kommentoija toivookin STM:lle työniloa ja toivoo, että nyt vihdoinkin saataisiin valmista aikaiseksi.</p>
<p>LOMITUSPALVELUN TARJOAJAT</p>	<p>Kommentoija kertoo olevansa haja-asutusalueella toimiva hevoslomituspalveluja tarjoava toiminimiyrittäjä. Mikäli hevostilojen lomitusoikeutta rajataan vain kasvatustiloihin, vaikuttaa tämä merkittävästi kommentoijan työmahdollisuuksiin ja toimeentuloon, koska kasvatustiloja ei kommentoijan alueella ole.</p>

	<p>Perehdytyspäivät tulee ottaa käyttöön myös itse järjestetyn lomituksen valinneille tiloille. Nythän kunnallisen lomituksen piirissä olevat saavat näitä perehdytyspäiviä, kun uusi lomittaja tulee tilalle. Kunnat myös käyttävät tätä ns. hyväksi, kun lomittajalla ei ole töitä, niin kunnat työntävät näitä lomittajia uusille tiloille (vaikkei kyseinen lomittaja koskaan enää kyseiselle tilalle tulisikaan hommiin) oppiin. Jonkinlainen hallinto-ohjelma myös yksityisille palveluntuottajille käyttöön Melan toimesta. Mela voisi järjestää koulutustilaisuuksia tmv. myös niin, että yksityisen lomituspalvelun tuottajia kutsuttaisiin mukaan.</p> <p>Kommentoija kertoo kehittäneensä lomitustoimintaa viimeiset kaksi vuotta edustamassaan yrityksessä ja on keskustellut niin tilallisten, kuin kuntapuolenkin kanssa. Kommentoija kertoo, että heillä on selkeä visio siitä, miten toimintaa pitäisi kehittää ja mikä oikeasti palvelisi asiakastiloja. Kommentoija osallistuu mielellään keskusteluun ja tuo ajatukset STM:lle.</p>
<p>MUUT SIDOSRYHMÄT</p>	<p>Jotta yrittäjät jaksavat tehdä työtään, heidän on välttämätöntä päästä (myös pariskunnista molemmilla) pois tilalta yhdessä riittävän usein. Varsinkin nykyisenkaltaisessa koronatilanteessa huomataan, miten tärkeää on omavarainen tuotanto ja on tärkeää saada pidettyä kotimainen ruoantuotanto voimissaan. Henkinen ja fyysinen kuormitus on varsin suurta nykypäivänä. Nykyinen 26 päivää/vuodessa on aivan liian vähän. Yrittäjät ovat töissä kaikkina muina päivinä vuodessa: pyhinä, viikonloppuina ja myös kahdessa osassa joka päivä.</p> <p>Lisäksi on mietittävä tilakohtaisesti tuntimääriä, jotta lomittaja ehtii tehdä kunnolla työnsä.</p> <p>Kommentoija pelkää, että tästä lakiuudistuksesta ei tule mitään. Kommentoijan mukaan nykyinen ministeri ei auta tai ei halua edes aidosti auttaa tämän palvelun käyttäjiä.</p> <p>Melan tulee arvioida ja edistää yhdenvertaisuutta omassa toiminnassaan valmistelemalla yhdenvertaisuussuunnitelma (poronhoitajille). Yhdenvertaisuuslain 5.1 §:n mukaan viranomaisten tulee arvioida ja edistää yhdenvertaisuutta omassa toiminnassaan. Edistämistoimenpiteiden tarkoituksena on turvata kaikkien henkilöiden tosiasialliset yhdenvertaiset mahdollisuudet käyttää eri viranomaisten palveluita, kouluttautua ja edetä työrullaan. Mela toteuttaa ja kehittää asiakkaidensa sosiaaliturvaa ja hyvinvointia sekä pyrkii asiakasläheiseen toimintaan. Yhdenvertaisuuden saavuttamiseksi on tärkeää, että tiedostetaan ja tunnustetaan saamelaisen poronhoidon ja poronhoitajien erityistarpeet, jotta ne voidaan ottaa huomioon tarvittaessa positiivisin erityistoimin. Saamelaiset on tunnustettava alkuperäiskansaksi, jonka perinteisten elinkeinojen toimintaedellytykset turvataan lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten asettamien velvoitteiden mukaisesti.</p>